

ჯანმრთელობის დაცვა

საქართველო
2018

მოკლე მიმოხილვა

ტერმინთა შემოკლებები

AAP	Advisory Assistance Programme	მრჩეველთა დახმარების პროგრამა
AFP	Acute Flaccid Paralysis	მწვავე დუნე დამბლა
AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome	შეძენილი იმუნოდეფიციტის სინდრომი
AMR	Anti-microbial Resistance	ანტიმიკრობული რეზისტენტობა
ANC	Antenatal Care	ანტენატალური მოვლა
BCA	Biennial Collaborative Agreements	ორწლიანი თანამშრომლობის ხელშეკრულება
BMJ	British Medical Journal	ბრიტანული სამედიცინო ჟურნალი
BNSR	Bio-surveillance Network of the Silk Road	აბრეშუმის გზის ბიოზედამხედველობის ქსელი
BSL-3	Biosafety Level 3	ბიოუსაფრთხოების დონე 3
CDC	US Centers for Disease Control and Prevention	აშშ-ს დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრები
COPD	Chronic Obstructive Pulmonary Diseases	ფილტვის ქრონიკული ობსტრუქციული დაავადება
COSI	Childhood Obesity Surveillance Initiative	ბავშვთა სიმსუქნის ეპიდზედამხედველობის ინიციატივა
CRD	Chronic Respiratory Diseases	ქრონიკული რესპირატორული დაავადება
EDPs	Especially Dangerous Pathogens	განსაკუთრებით საშიში პათოგენები
EHII	European Health Information Initiative	ჯანდაცვის ინფორმაციის ევროპული ინიციატივა
EIDSS	Electronic Integrated Disease Surveillance System	დაავადებათა ზედამხედველობის ელექტრონული ინტეგრირებული სისტემა
EU	European Union	ევროგაერთიანება
GARP	Genetic Algorithm for Rule-set Production	გენეტიკური ალგორითმი წესების წარმოებისთვის
GAVI	Global Vaccine Alliance	ვაქცინებისა და იმუნიზაციის გლობალური ალიანსი
GBD	Global Burden of Disease Study	ავადობის ტვირთის გლობალური კვლევა
GEL	Georgian Lari	ლარი
GFTAM	Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria	შიდსის, ტუბერკულოზისა და მალარიის წინააღმდეგ ბრძოლის გლობალური ფონდი
GHSA	Global Health Security Agenda	ჯანმრთელობის გლობალური უსაფრთხოების ინიციატივა
GLAAS	Global analysis and Assessment of Sanitation and Drinking-Water Survey	სასმელი წყლისა და სანიტარიის გლობალური ანალიზი და შეფასება

GYTS	Global Youth Tobacco Survey	ახალგაზრდებში თამბაქოს გლობალური კვლევა
HBSC	Health Behaviour in School-aged Children	ჯანმრთელობასთან ასოცირებული ქცევების შესწავლა სკოლის ასაკის ბავშვთა შორის
HCAIs	Healthcare-associated Infections	ჯანდაცვასთან ასოცირებული ინფექციები
HCV	Hepatitis C virus	C ჰეპატიტის ვირუსი
HFA DB	Health For All Data Base	მონაცემთა ბაზა “ჯანმრთელობა ყველასათვის”
HIV	Human Immunodeficiency Virus Infection	ადამიანის იმუნოდეფიციტის ვირუსი
HPV	Human Papillomavirus	ადამიანის პაპილომა ვირუსი
HSPA	Health System Performance Assessment	ჯანდაცვის სისტემის ეფექტურობის შეფასება
IDUs	Internally Displaced Persons	იმულებით გადაადგილებული პირები
IGME	Inter-agency Group for Child Mortality Estimation	ბავშვთა სიკვდილიანობის შეფასების გაეროს სააგენტოთაშორისი ჯგუფი
IHME	Institute for Health Metrics and Evaluation	ვაშინგტონის უნივერსიტეტის ჯანმრთელობის გაზომვების და შეფასების ინსტიტუტი
IHR	International Health Regulations	ჯანმრთელობის საერთაშორისო წესები
IPC	Infection Prevention and Control	ინფექციების პრევენცია და კონტროლი
IPV	Inactivated Polio Vaccine	ინაქტივირებული პოლიო ვაქცინა
LB	Live Births	ცოცხალშობადობა
LSS	Laboratory Support Stations	ლაბორატორიული მომსახურების სადგური
M/XDR	Multidrug and extensively drug-resistant TB	მულტირეზისტენტული და ექსტენსიურად რეზისტენტული ტუბერკულოზი
MDG	Millennium Development Goals	ათასწლეულის განვითარების მიზნები
MDR-TB	Multi Drug Resistant TB	მულტირეზისტენტული ტუბერკულოზი
MMEIG	Maternal Mortality Estimation Interagency Group	გაეროს დედათა სიკვდილიანობის შეფასების სააგენტოთაშორისი ჯგუფი
MoLHSA	Ministry of Labor, Health and Social Affairs	საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო
NCDC	National Center for Disease Control and Public Health	დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი

		ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი
NEHAP	National Environmental Health Action Plan	გარემოს და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმა
NFP	National Focal Point	ეროვნული კოორდინატორი
NIC	National Influenza Center	გრიპის ეროვნული ცენტრი
NSO	National Statistics Office of Georgia	საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური
NSP	National HIV Strategic Plan	აივ ეროვნული სტრატეგიული გეგმა
NTP	National TB Program	ტბ ეროვნული სტრატეგიული პროგრამა
PCR	Population-based Cancer Registry	კიბოს პოპულაციური რეგისტრი
PFGE	Pulsing Field Gel Electrophoresis	პულსირებად ველში გელ ელექტროფორეზის გენოტიპირების მეთოდი
RHS	Reproductive Health Survey	რეპროდუქციული ჯანმრთელობის კვლევა
SBA	Skilled Birth Attendance	კვალიფიციური სამედიცინო პერსონალის მიერ მიღებული მშობიარობები
SDG	Sustainable Development Goals	მდგრადი განვითარების მიზნები
STI	Sexually Transmitted Infections	სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციები
TB	Tuberculosis	ტუბერკულოზი
UHC	Universal Health Coverage	ჯანმრთელობის დაცვის უნივერსალური ხელმისაწვდომობა
UN	United Nations	გაერო
VOT	Video Observed Therapy	ვიდეო მეთვალყურეობით თერაპია
WASH	Water, Sanitation and Hygiene	წყალი, სანიტარია, ჰიგიენა
WHO	World Health Organization	ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაცია
WHO CO	WHO Country Office	ჯანმოს ქვეყნის ოფისი
WHO/Euro	WHO Regional Office for Europe	ჯანმოს ევროპის რეგიონული ოფისი
ZDL	Zonal Diagnostic Laboratories	ზონალური დიაგნოსტიკური ლაბორატორია

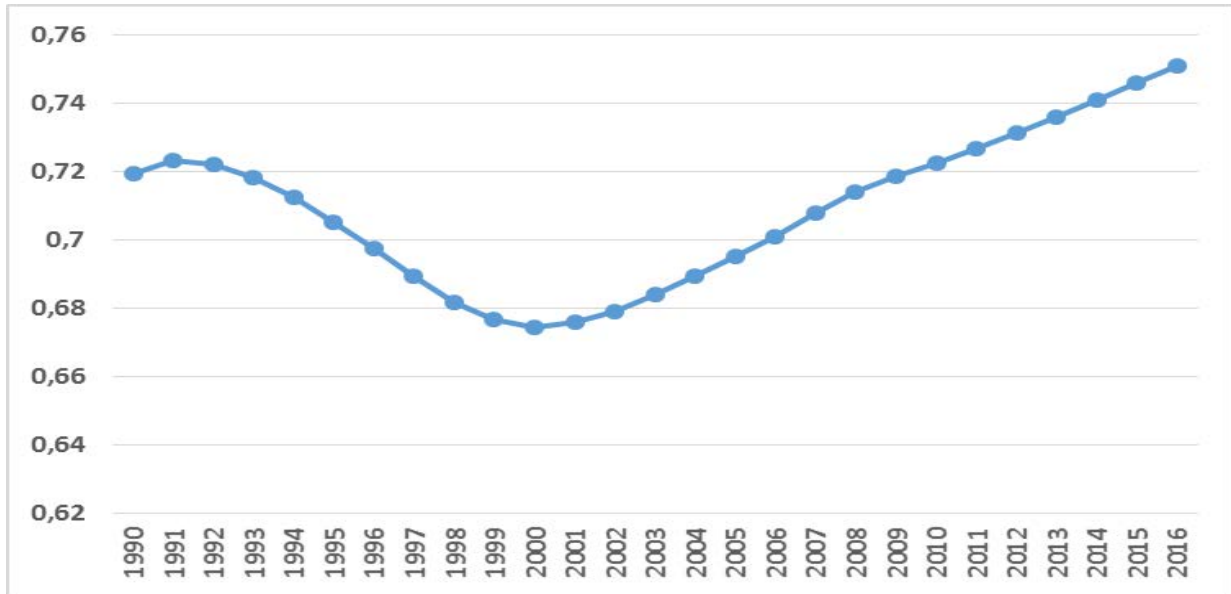
დემოგრაფიული და სოციო-ეკონომიკური მაჩვენებლები

ფართობი კმ ²	69 700
ადმინისტრაციული დაყოფა	11 რეგიონი, 64 მუნიციპალიტეტი
დედაქალაქი	თბილისი
საშუალო წლიური მოსახლეობა	3 726 549
ქალები	52%
კაცები	48%
ქალაქის მოსახლეობა	58.7%
ეთნიკური შემადგენლობა (2014 წლის საყოველთაო აღწერის მონაცემები)	ქართველები - 86.8%, აზერბაიჯანელები - 6.3%, სომხები - 4.5%, სხვა - 2.4%
სარწმუნოება (2014 წლის საყოველთაო აღწერის მონაცემები)	მართლმადიდებელი ქრისტიანები - 83.4%, მუსლიმანები - 10.7%, სომხური სამოციქულო ეკლესიის მიმდევრები - 2.9%, კათოლიკეები - 0.5%
სახელმწიფოებრივი ფორმა	საპარლამენტო რესპუბლიკა
დამოუკიდებლობა	1991 წლიდან
ფულის ერთეული	ლარი
საერთაშორისო ორგანიზაციების წევრობა	გაერო, საერთაშორისო სავალუტო ფონდი, ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაცია, მსოფლიო ბანკი, ვაჭრობის საერთაშორისო ორგანიზაცია და სხვა.
მშპ 1 სულ მოსახლეზე, US\$	4 068
ადამიანის განვითარების ინდექსი	0.78 (2017)
სოციო-ეკონომიკური ინდექსი ¹ (2016)	0.75

¹ სოციო-ეკონომიკური ინდექსი წარმოადგენს ქვეყანაში განათლების, შემოსავლების და სხვადასხვა პროფესიების პრესტიჟულობასთან ასოცირებულ კომპოზიტიურ მაჩვენებელს

სოციო-ეკონომიკური ინდექსი

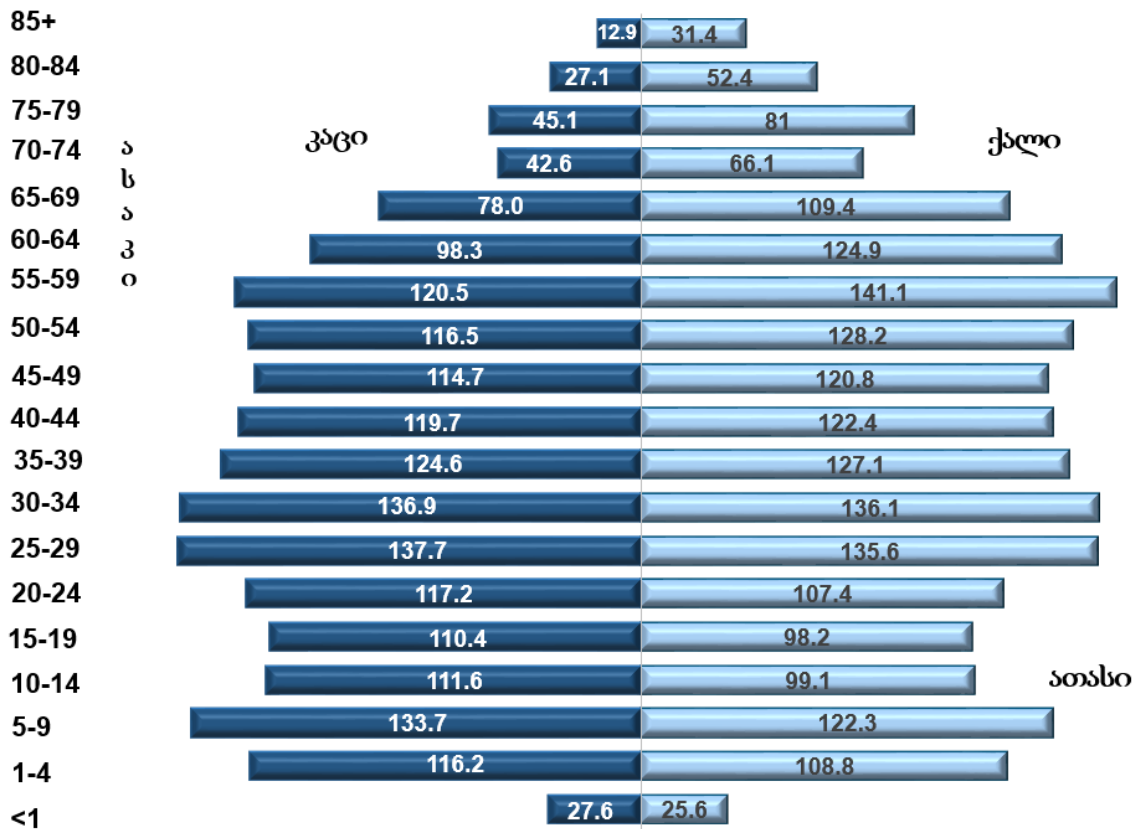
წყარო: Global, regional, and national under-5 mortality, adult mortality, age-specific mortality, and life expectancy, 1970-2016: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2016

ძირითადი დემოგრაფიული მაჩვენებლები, საქართველო, 2017-2018

	2017	2018
ცოცხალშობილთა რაოდენობა (მაჩვენებელი 1000 მოსახლეზე)	53 293 (14.3)	51 138 (13.7)
ბუნებრივი მატება (მაჩვენებელი 1000 მოსახლეზე)	5 471 (1.5)	4 614 (1.2)
გარდაცვლილთა რაოდენობა (მაჩვენებელი 1000 მოსახლეზე)	47 822 (12.8)	46 524 (12.5)
მკვდრადშობადობა (მაჩვენებელი 1000 დაბადებულზე)	506 (9.4)	438 (8.5)
ქორწინება (მაჩვენებელი 1000 მოსახლეზე)	23 684 (6.4)	23 202 (6.2)
განქონწინება (მაჩვენებელი 1000 მოსახლეზე)	10 222 (2.7)	10 288 (2.8)
მიგრაციული მატება (მიგრაციული სალდო 1000 მოსახლეზე)	-2 212 (-0.6)	-10 783 (-2.9)

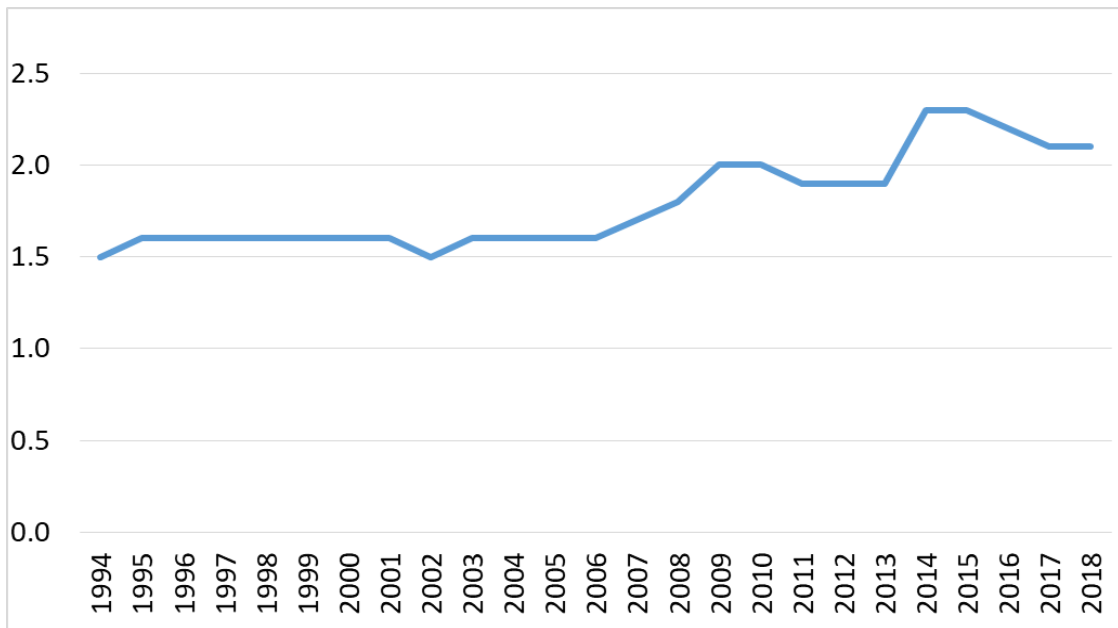
წყარო: სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

სქესობრივ-ასაკობრივი პირამიდა, 2018

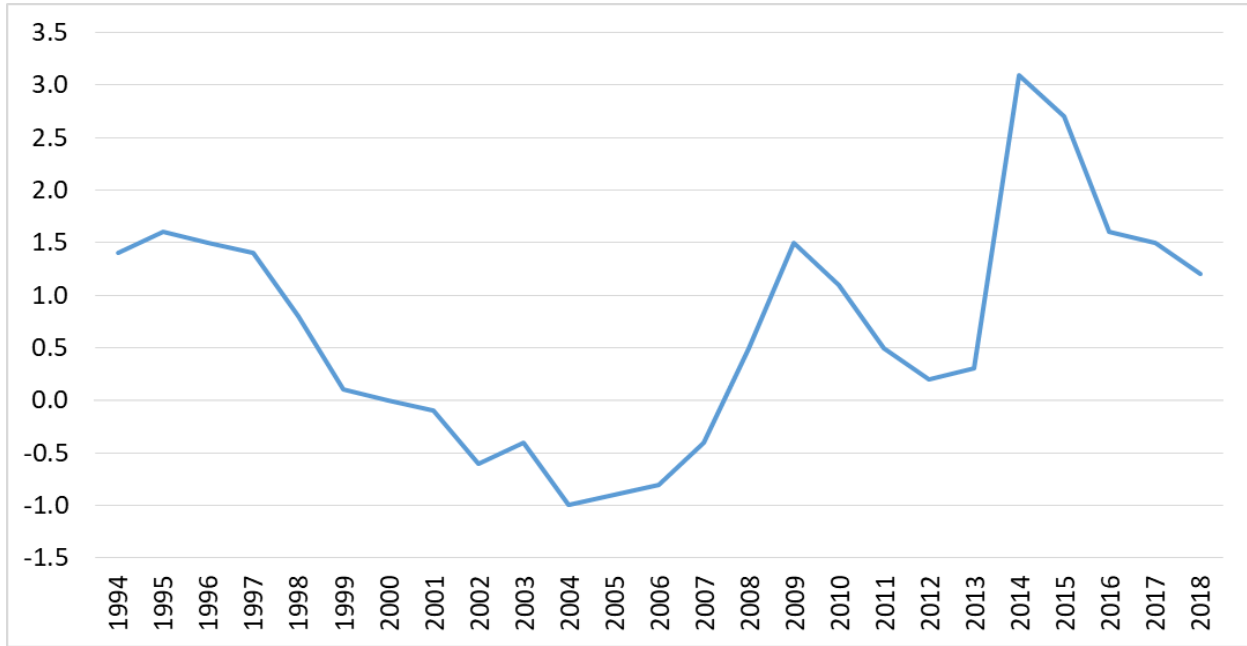
წყარო: სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

შობადობის ჯამობრივი კოეფიციენტი (TFR), საქართველო

წყარო: სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

ბუნებრივი მატების კოეფიციენტი 1000 მოსახლეზე, საქართველო

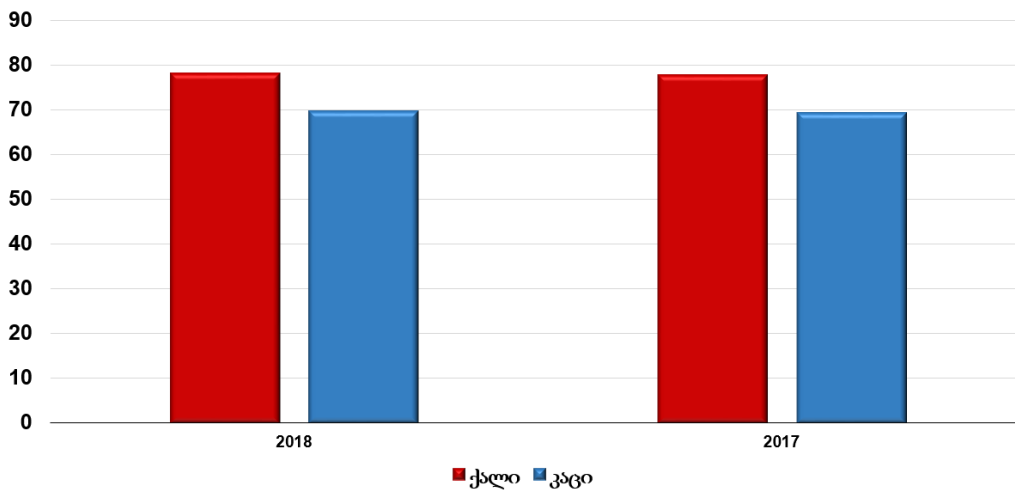
წყარო: სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

სიცოცხლის მოსალოდნელი ხანგრძლივობა დაბადებისას, საქართველო

	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018
ორივე სქესი	71.4	70.3	71.3	74.0	74.4	72.9	72.7	73.5	74.0
კაცი	67.5	66.3	67.5	70.0	70.0	68.6	68.2	69.2	69.7
ქალი	75.0	74.2	75.0	77.6	78.7	77.2	77.1	77.8	78.2

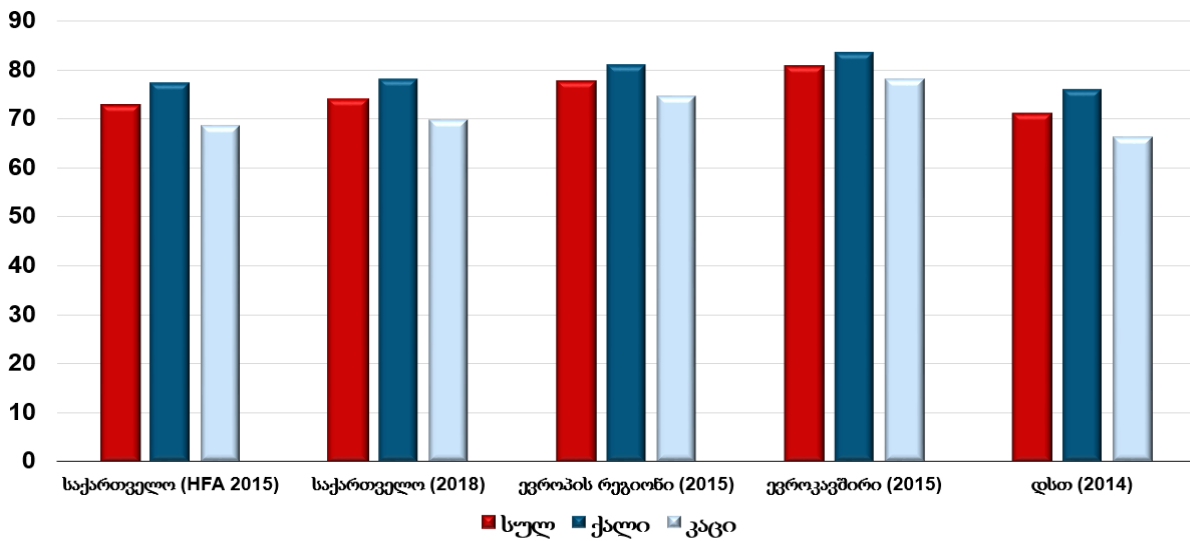
წყარო: სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

სიცოცხლის მოსალოდნელი ხანგრძლივობა დაბადებისას

წყარო: სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

სიცოცხლის მოსალოდნელი ხანგრძლივობა დაბადებისას
(ბოლო ხელმისაწვდომი წელი)

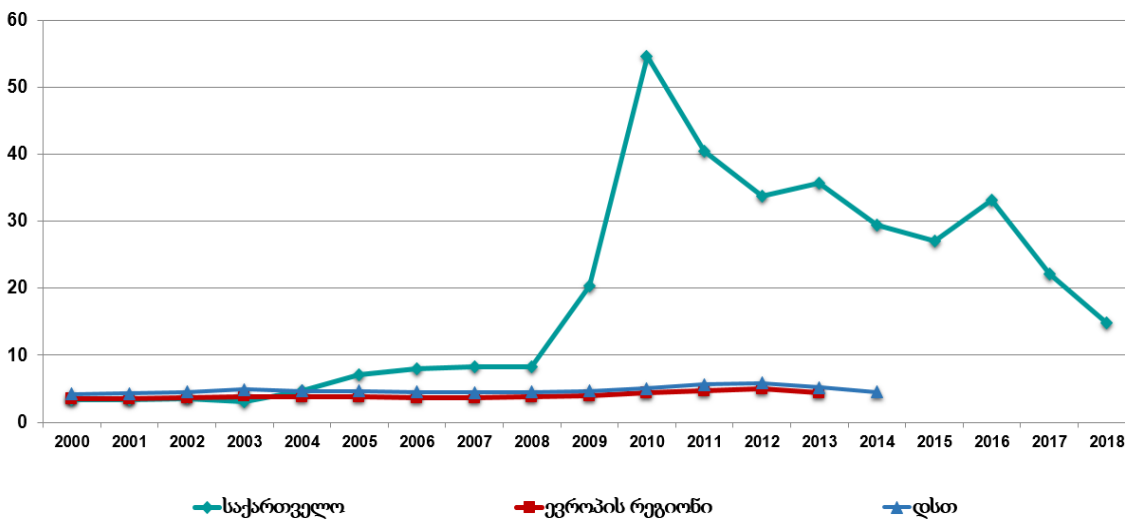
წყარო: ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემთა ბაზა „ჯანმრთელობა ყველასათვის“, საქსტატი

სიკვდილიანობა

სიკვდილიანობის შეფასების ძირითად კრიტერიუმებს გარდაცვალების შემთხვევათა აღრიცხვის სისრულე და სიკვდილის მიზეზების სწორი იდენტიფიცირება წარმოადგენს. საქართველოში ბოლო წლების განმავლობაში ამ კუთხით სერიოზული ძვრები აღინიშნა, რასაც საერთაშორისო შეფასებებიც ადასტურებს. ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის შეფასებით რეგისტრაციის სისრულე 2011 წლიდან სტაბილურად 98%-ს აღწევს.

სიკვდილის ძირითადი მიზეზების განსაზღვრა გარკვეულ პრობლემას წარმოადგენს საქართველოში, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ უცნობი და არასწორად კოდირებული სიკვდილის მიზეზების რიცხვი კლების ტენდენციით ხასიათდება.

უცნობი და არასწორად კოდირებული სიკვდილის მიზეზების წილი სიკვდილიანობის სტრუქტურაში

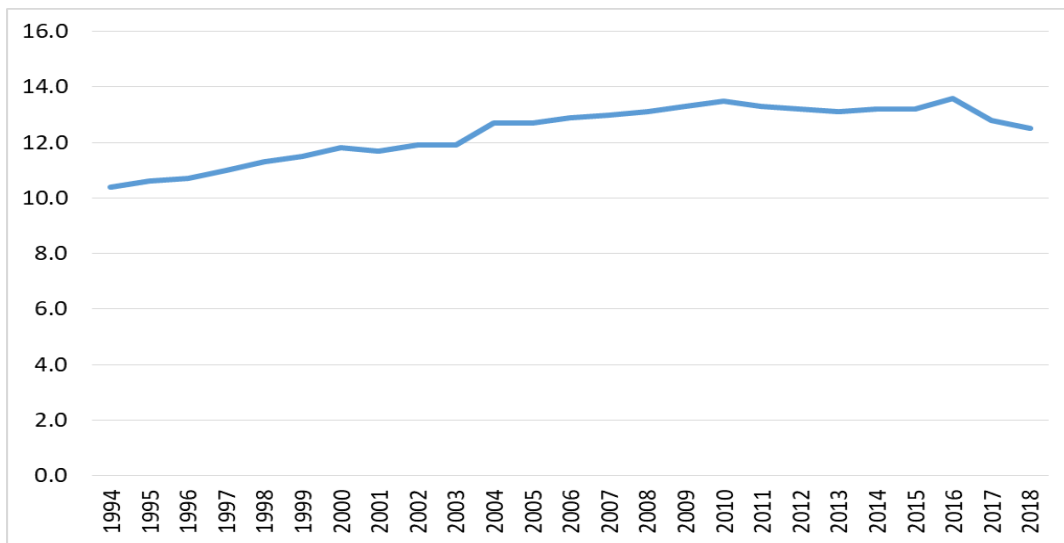

წყარო: ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემთა ბაზა „ჯანმრთელობა ყველასათვის“, საქსტატი

მსოფლიოში ბოლო რამდენიმე ათწლეულის განმავლობაში აღინიშნა სიკვდილიანობის შემცირების და სიცოცხლის ხანგრძლივობის მატების ტენდენცია. ამგვარი ცვლილება ნაწილობრივ არაფატალური დაავადებების წილის ზრდასთან და ტრავმული დაზიანებით გამოწვეული სიკვდილის შემთხვევების შემცირებასთან და, ასევე, რისკ-ფაქტორების კონტროლის გაუმჯობესებასთან, დაავადებათა ადრეულ გამოვლენასა და გაუმჯობესებულ მართვასთან არის დაკავშირებული.

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით, სიკვდილიანობის ზოგადი მაჩვენებელი მთლიან მოსახლეობაში ბოლო 3 წლის განმავლობაში ხასიათდება კლების ტენდენციით.

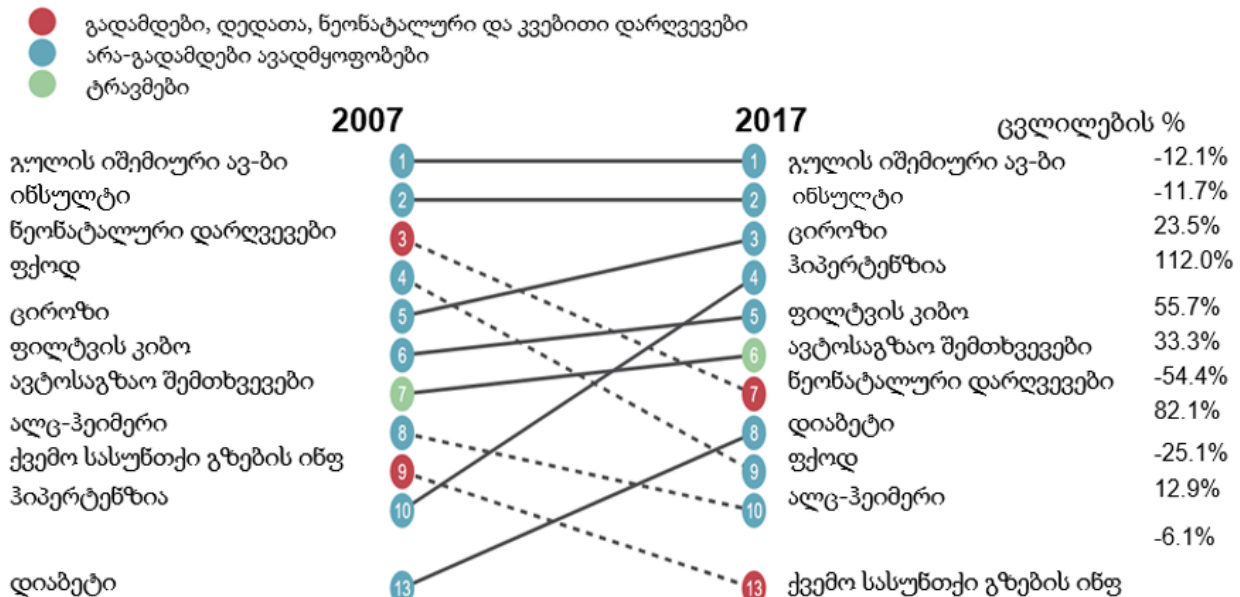
სიკვდილიანობის ზოგადი მაჩვენებელი, საქართველო

წყარო: საქსტატი

საქართველოში, ისევე, როგორც მსოფლიოს ქვეყნების უმეტესობაში, სიკვდილიანობის ტვირთი ძირითადად არაგადამდებ დაავადებებზე მოდის.

სიკვდილის ძირითადი მიზეზები, საქართველო, 2007-2017, ყველა ასაკობრივი ჯგუფი, ცვლილება %

Source: <http://www.healthdata.org/georgia>

დედათა ჯანმრთელობა და სიკვდილიანობა

2016 წელს ქვეყნის მასშტაბით ამოქმედდა დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის ანტენატალური და სამეანო მომსახურების ზედამხედველობის აღრიცხვიანობის ელექტრონული სისტემა „ორსულთა და ახალშობილთა ჯანმრთელობის მეთვალყურეობის ელექტრონული მოდული“ (ე.წ. „დაბადების“ რეგისტრი). ელექტრონული მოდულის მეშვეობით ხორციელდება თითოეული ორსულის უწყვეტი მონიტორინგი პირველი ანტენატალური ვიზიტიდან მშობიარობის ჩათვლით.

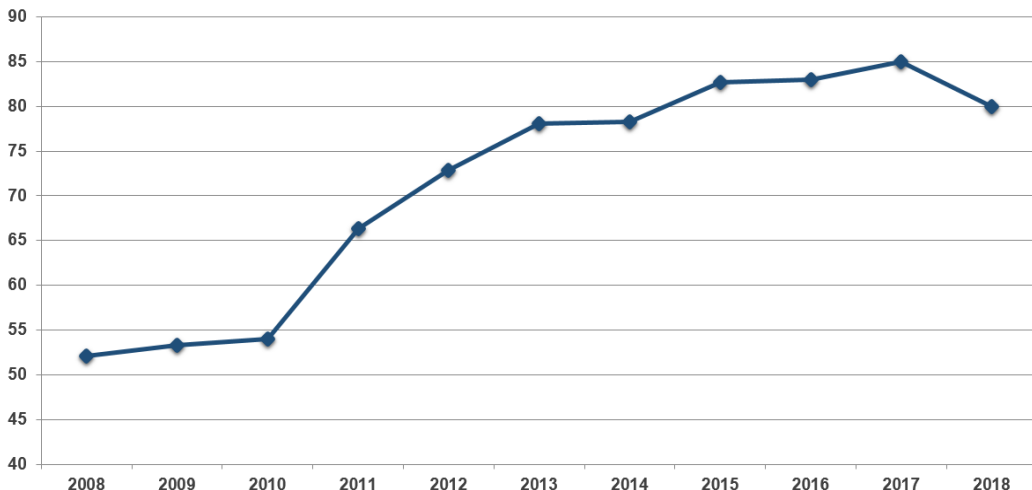
სისტემაში ასევე ფიქსირდება მონაცემები ახალშობილის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ დაბადებისას. იმის გათვალისწინებით, რომ მსოფლიოს მხოლოდ რამდენიმე ქვეყანაში არსებობს დაბადების რეგისტრი, ეს ინიციატივა საქართველოსთვის უმნიშვნელოვანეს წინ გადადგმულ ნაბიჯს წარმოადგენს.

რეპროდუქციული ჯანმრთელობის ძირითადი მაჩვენებლები

	2015	2016	2017	2018
ანტენატალური 4 სრული ვიზიტით მოცვა	88.3%	81.2%	85.0%	81%
ანტენატალური მომსახურებისთვის დროული მიმართვა	83%	85%	89.1%	80%
მშობიარობათა რაოდენობა	58 830	55 940	52660	50 468
დროულად იმშობიარა	82.1%	81.9%	86.8%	92%
ფიზიოლოგიური მშობიარობა	55.0%	52.7%	52.4%	55%
მშობიარობა ჩარევით (საკეირო კვეთა, მაშებითა და ვაკუუმ-ექსტრაქციით მშობიარობა და სხვა)	45.0%	47.3%	47.6%	44.6%
შობადობის მაჩვენებელი 20 წლამდე ასაკის 1000 ქალზე	48.6	43.6	36.2	32.3%
კვალიფიციური სამედიცინო პერსონალის მიერ მიღებული მშობიარობების წილი	99.8%	99.9%	99.9%	99.9%

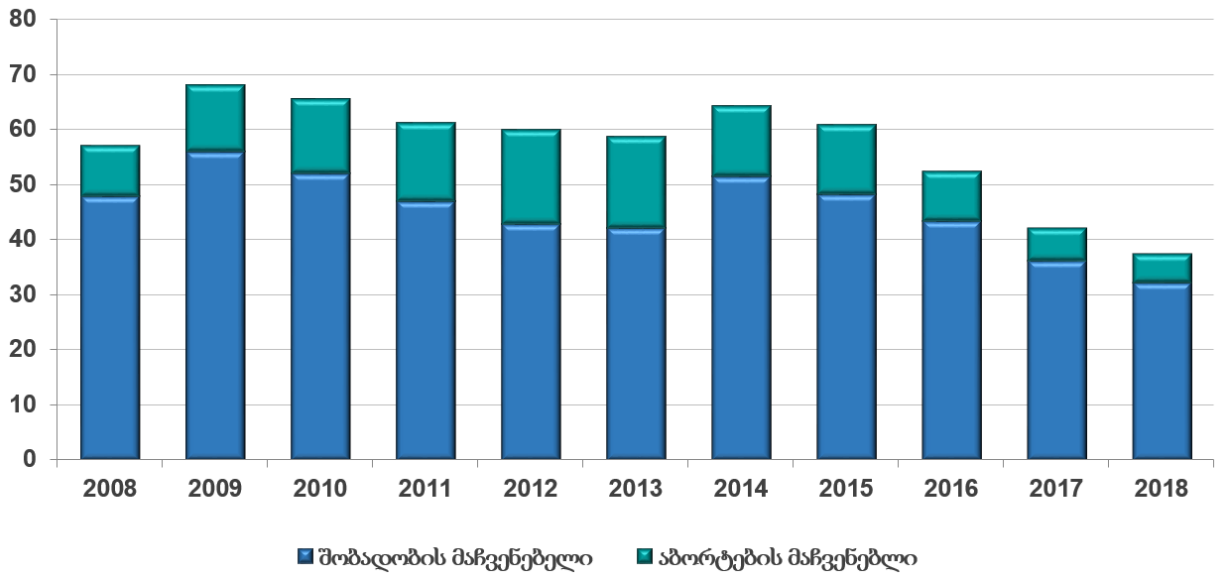
წყარო: დკსჯეც

ორსულობის პირველ ტრიმესტრში ანტენატალურ მეთვალყურეობაზე აყვანილ ორსულთა წილი (%)

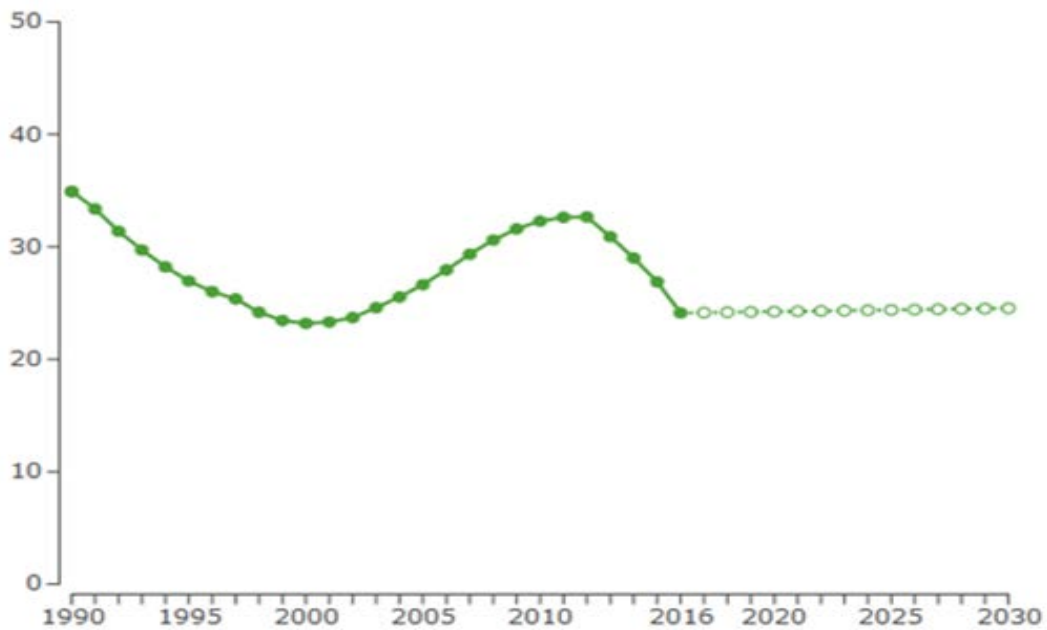
წყარო: დკსჯეც

მოზარდთა ორსულობის მაჩვენებლები (15-19 წლის 1000 ქალზე)

წყარო: დეკჯეც

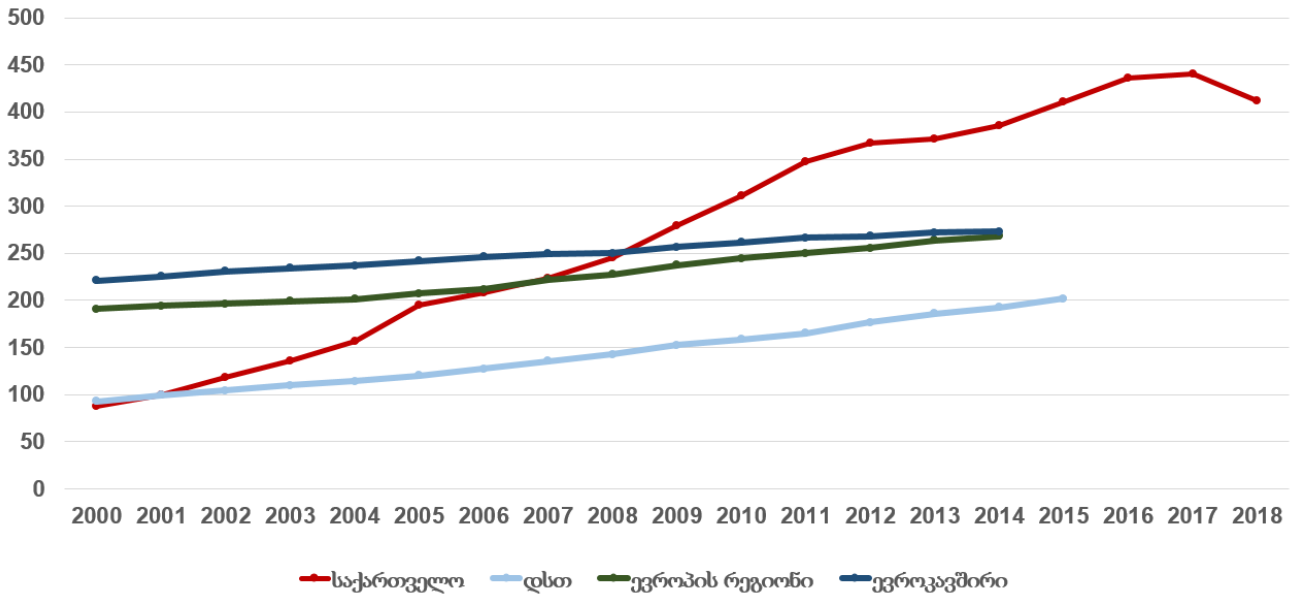
მოზარდთა ორსულობის მაჩვენებლები (15-19 წლის 1000 ქალზე)

წყარო: <http://www.thelancet.com/lancet/visualisations/gbd-SDGs>

საქართველოში საკეისრო კვეთით მიმდინარე მშობიარობების წილი 2000 წლიდან 4.3-ჯერ გაიზარდა და 2017 წელს მშობიარობათა საერთო რაოდენობის 44.7% შეადგინა. 2018 წელს ჩატარებული საკეისრო კვეთების პროცენტი შემცირდა და 41.6%-ს გაუტოლდა.

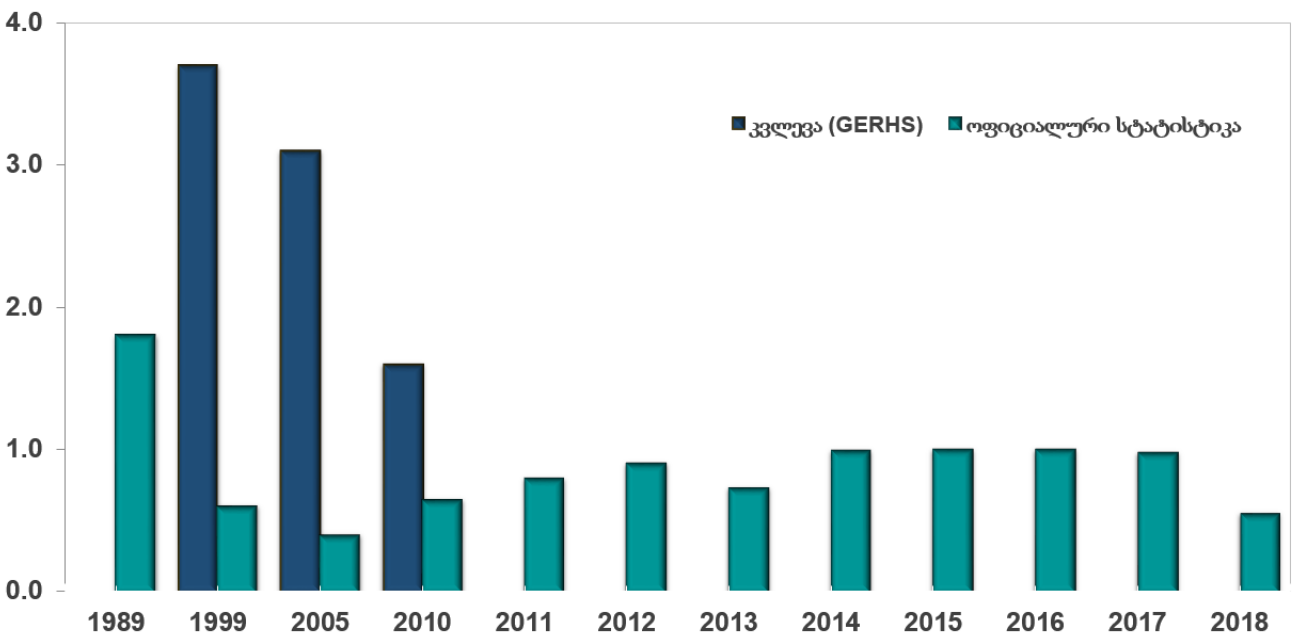
საკუისრო კვეთა, მაჩვენებელი 1000 ცოცხალშობილზე (ბოლო ხელმისაწვდომი წელი)

წყარო: ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემთა ბაზა „ჯანმრთელობა ყველასათვის“

2018 წელს რეგისტრირებულია 22733 აბორტი (447 აბორტი 1000 ცოცხალშობილზე), მათ შორის ხელოვნური აბორტების წილი 61.9% უდრიდა. წინა წელთან შედარებით, აბორტების საერთო რიცხვი შემცირდა 9%-ით. ხელოვნური აბორტების ჯამობრივი კოეფიციენტი (TIAR) სტაბილურად იკლებს. მნიშვნელოვანია, რომ აბორტების წილი 20-წლამე ასაკის ქალებში შემცირდა და შეადგინა 2.3% აბორტების საერთო რაოდენობიდან. ხელოვნური აბორტების მაჩვენებელი ყველაზე მაღალია 25-29 და 30-34 წლის ქალების ასაკობრივ ჯგუფში.

ხელოვნური აბორტის ჯამობრივი კოეფიციენტი (TIAR), საქართველო

წყარო: დეკჯეც, ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემთა ბაზა „ჯანმრთელობა ყველასათვის“

ათასწლეულის განვითარების მიზნების (MDG) ჩარჩოდან მდგრადი განვითარების მიზნებზე (SDG) გარდამავალ პერიოდში აუცილებელია დედათა სიკვდილიანობის კომპლექსური შეფასება, რათა გამოვლინდეს წარმატებული მიმართულებები და დაფიქსირდეს არსებული პრობლემები.

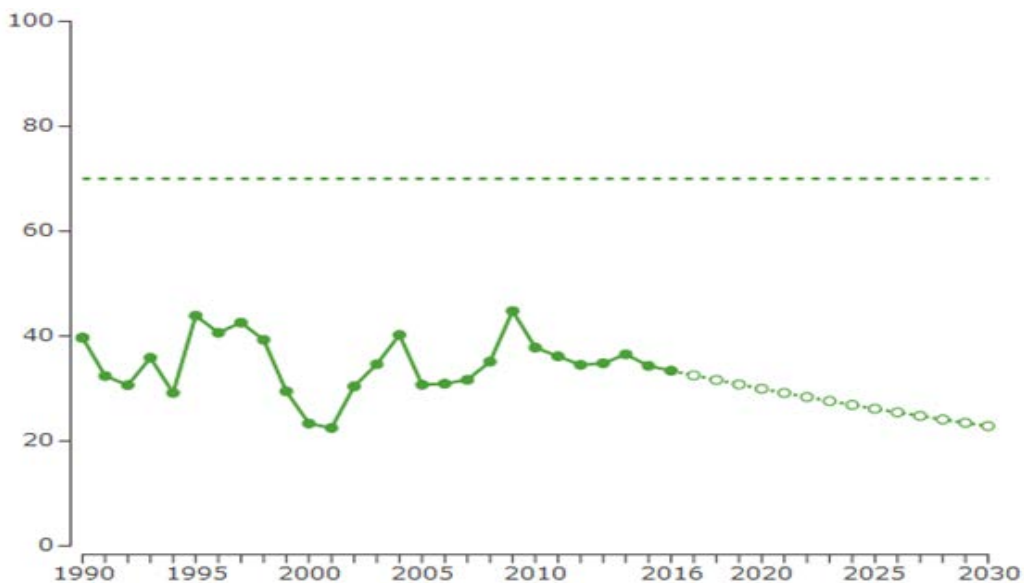
მსოფლიოს მხოლოდ 10 ქვეყანაში იქნა მიღწეული MDG მეხუთე მიზანი (1990-დან 2015 წლისთვის დედათა სიკვდილიანობის შემცირება სამი მეოთხედით). ამავდროულად, 195 ქვეყნიდან 122-ში დღეისთვის უკვე მიღწეულია SDG 3.1 მიზანი (2030 წლისთვის დედათა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი არ აღემატებოდეს 70-ს 100 000 ცოცხალშობილზე). 2015 წელს ჯერ კიდევ არსებობდა 24 ქვეყანა, სადაც დედათა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი 400-ს აღემატებოდა.

SDG 3.1-ის მისაღწევად საჭიროა ანტენატალური ვიზიტების მოცვა გაუტოლდეს 91%-ს, ოთხი ანტენატალური ვიზიტი განხორციელდეს 78%-ში, დედიდან შვილზე აივ და სიფილისის გადაცემის პრევენციისთვის აუცილებელია სულ მცირე 95%-იანი მოცვა. სამედიცინო დაწესებულებაში მშობიარობების წილი 81%-ს და კვალიფიციური სამედიცინო პერსონალის მიერ მიღებული მშობიარობების წილი კი 87%-ს გაუტოლდეს.

დედათა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი 100000 ცოცხალშობილზე, საქართველო

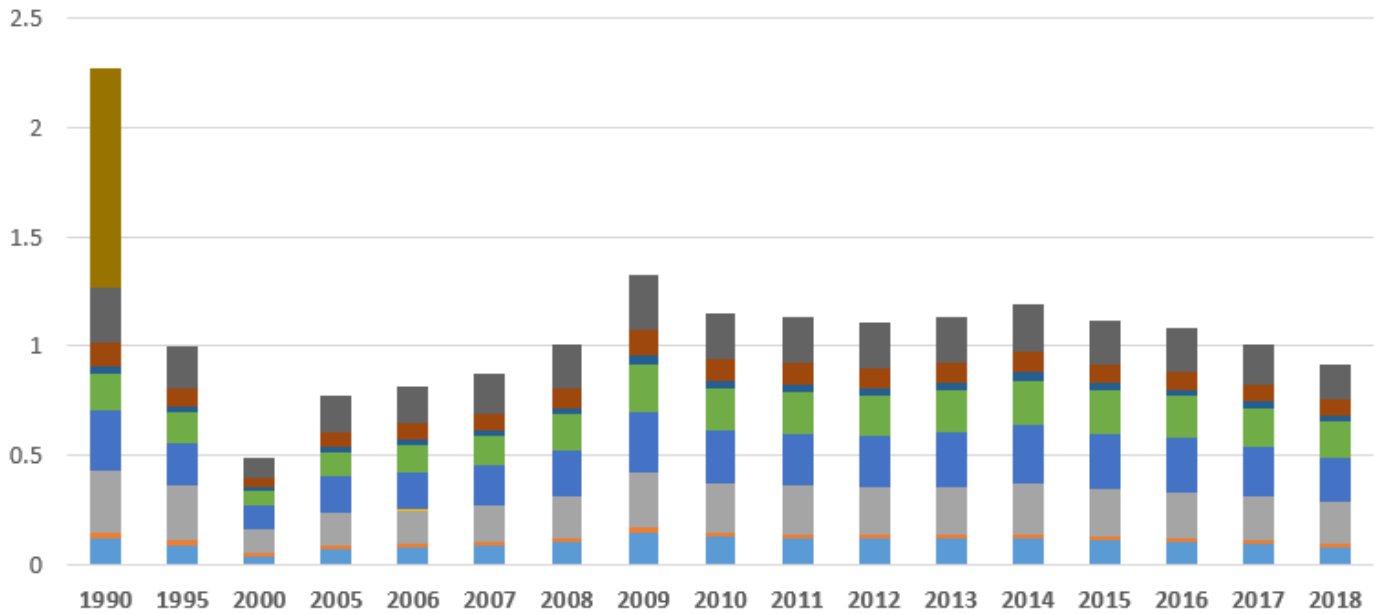
წყარო	1990	1995	2000	2005	2006	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ოფიციალური სტატისტიკა	40.9	55.1	49.2	23.4	23.0	19.4	27.6	22.8	27.7	31.5	32.1	23.0	13.1
MMEIG_2015	34	35	37	37	-	40	-	-	-	-	36	-	-
GBD	41.5	-	30.7	-	-	-	-	-	-	-	42.3	-	-
RAMOS	-	-	-	-	44	-	-	26	-	-	-	-	-

დედათა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი 100000 ცოცხალშობილზე, საქართველო

წყარო: <http://www.thelancet.com/lancet/visualisations/gbd-SDGs>

დედათა სიკვდილიანობა სიკვდილის მიზეზების მიხედვით, საქართველო

- სხვა დარღვევები დაკავშირებული ორსულობის და ლოგინობის პერიოდთან
- ლოგინობის ხანის სეფსისი და სხვა ინფექციები
- მშობიარობის დარღვევები და საშვილოსნოს გახლეჩვა
- ორსულობის და ლოგინობის პერიოდში განვითარებული ჰიპერტენზია
- ორსულობის და ლოგინობის პერიოდში განვითარებული სისხლდენა
- დედათა სიკვდილი გამოწვეული აივ-ინფექციით
- თვითნებური აბორტი, საშვილოსნოსგარე ორსულობა, მუცლის მოშლა
- დედის გვიანი სიკვდილი

წყარო: Source: <https://vizhub.healthdata.org/gbd-foresight/>

0-5 წლამდე ასაკის ბავშვთა ჯანმრთელობა და სიკვდილიანობა

0-5 წლამდე ასაკის ბავშვთა ავადობა

ხუთ წლამდე ასაკის ბავშვთა ავადობის ძირითადი მიზეზები, 2018	ინციდენტობა ხუთ წლამდე ასაკის 1000 ბავშვზე
სუნთქვის ორგანოების ავადმყოფობები	606.0
ყურისა და დვრილისებრი მორჩის ავადმყოფობები	57.8
ინფექციური და პარაზიტული ავადმყოფობები	94.3
თვალისა და მისი დანამატების ავადმყოფობები	44.2
კანისა და კანქვეშა უჯრედისის ავადმყოფობები	28.3
დაზიანება, მოწამვლა და გარე მიზეზების ზემოქმედების სხვა შედეგები	25.7
საჭმლის მომნელებელი ორგანოების ავადმყოფობები	15.9
სისხლისა და სისხლმზადი ორგანოების ავადმყოფობები	15.0
ნერვული სისტემის ავადმყოფობები	14.5

წყარო: დკსჯეც

0-5 წლამდე ასაკის ბავშვთა სიკვდილიანობა

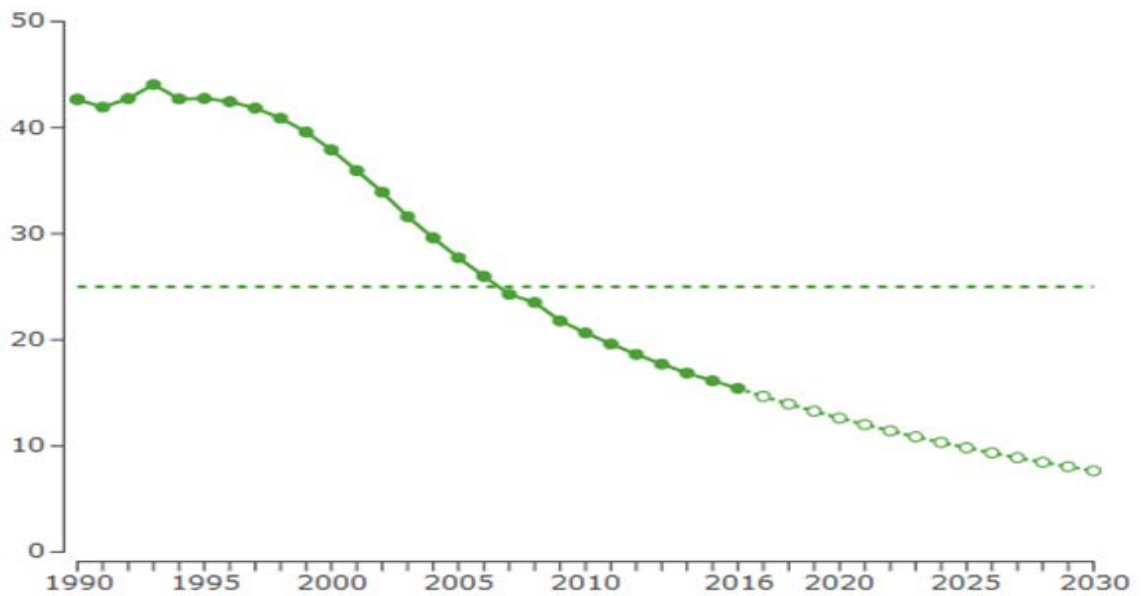
2015 წელს მსოფლიოში 0-5 წლამდე ასაკის 5.8 მლნ ბავშვი გარდაიცვალა, რაც 52%-ით ნაკლებია 1990 წელთან შედარებით. ამავე პერიოდში ნეონატალური სიკვდილიანობის მაჩვენებელი 42.2%-ით, ხოლო მკვდრადშობადობის მაჩვენებელი - 47%-ით შემცირდა. აღნიშნულ პერიოდში 0-5 წლამდე ასაკის ბავშვების სიკვდილიანობის შემცირება 58 ქვეყანაში განხორციელდა წარმატებულად და, შესაბამისად, მიაღწიეს იქნა MDG4 მიზანი. აღსანიშნავია, რომ 2000 წლიდან კიდევ 28 ქვეყანა შეუერთდა ზემოაღნიშნული წარმატებული ქვეყნების რიცხვს.

საქართველოში ხუთ წლამდე ასაკის ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელმა, როგორც ოფიციალური სტატისტიკის, ასევე საერთაშორისო ექსპერტთა შეფასებების (ბავშვთა სიკვდილიანობის შეფასების გაეროს სააგენტოთაშორისი ჯგუფი - Inter-agency Group for Child Mortality Estimation - IGME) და ფართომასშტაბიანი კვლევების (Reproductive Health Survey - RHS) მონაცემებით, ათასწლეულის განვითარების მიზანს მიაღწია. მნიშვნელოვანია, რომ GBD-ის და IGME-ს შეფასებები გლობალურ და რეგიონალურ დონეზე თითქმის გათანაბრდა, თანხვედრამ 98%-ს მიაღწია.

0-5 წლამდე ასაკის ბავშვთა სიკვდილიანობა 1000 ცოცხალშობილზე, საქართველო

წყარო	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
საქსტატი	24.9	21.1	13.0	13.8	14.4	13.0	10.9	10.2	10.7	11.1	9.8
IGME	35.3	24.5	16.4	15.2	14.1	13.1	12.6	11.9	10.7	11.1	-
GBD	36.2	28.0	21.8	-	-	21.1	-	17.4	-	-	-
RHS	45.8	25.1	16.4	-	-	-	-	-	-	-	-

**0-5 წლამდე ასაკის ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი
1000 ცოცხალშობილზე, საქართველო**

წყარო: <http://www.thelancet.com/lancet/visualisations/gbd-SDGs>

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის ბოლო ხელმისაწვდომი მონაცემებით, კლების ტენდენციის მიუხედავად, საქართველოში 0-5 წლამდე ასაკის ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი აღემატება ევროპის ქვეყნების მაჩვენებლებს, ხოლო ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნების მაჩვენებლებს შორის შუალედურ პოზიციას იკავებს.

0-1 წლამდე ასაკის ბავშვთა სიკვდილიანობა

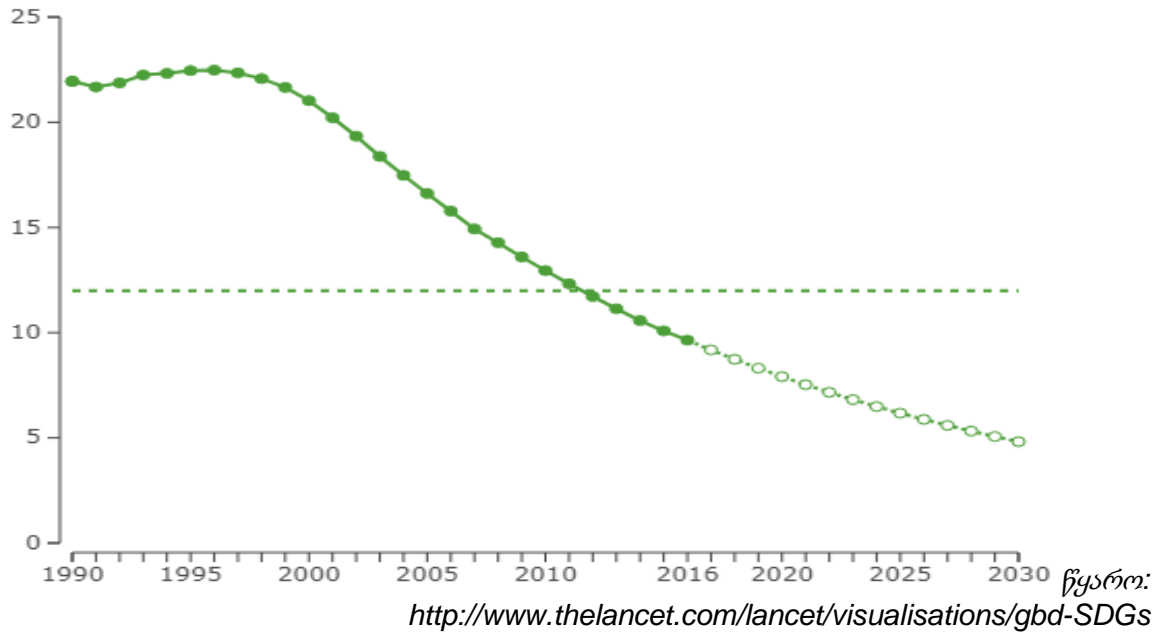
წყარო	2000	2005	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
საქსტატი	22.5	19.7	11.2	12.6	11.1	9.5	8.6	9.0	9.6	8.1
IGME	30.9	21.7	14.6	12.6	11.7	11.3	10.6	9.0	9.6	-
GERHS	41.6	21.1	14.1	-	-	-	-	-	-	-

ნეონატალური და პერინატალური სიკვდილიანობა, საქართველო

	0-28 დღემდე 1000 ცოცხალშობილზე	0-6 დღემდე 1000 ცოცხალშობილზე	7-28 დღემდე 1000 ცოცხალშობილზე	პერინატალური სიკვდილიანობა 1000 დაბადებულზე
2010	9.6	6.6	3.0	17.4
2015	5.8	3.8	2.1	13.6
2016	6.3	4.1	2.2	13.8
2017	6.8	4.5	2.3	13.8
2018	4.9	3.2	1.7	11.7

წყარო: სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

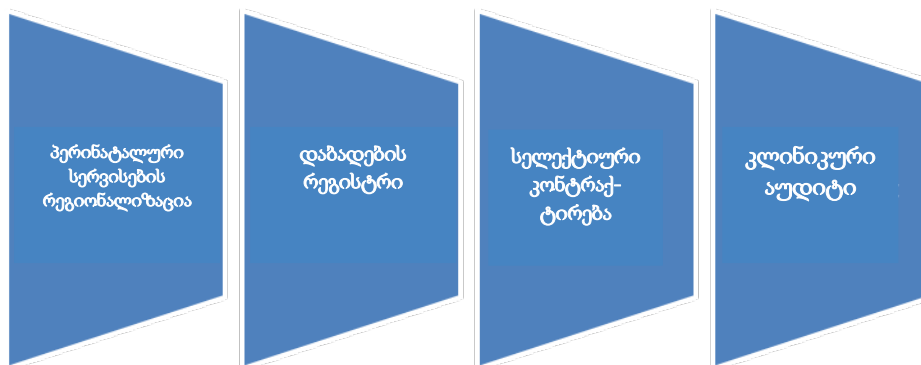
ნეონატალური სიკვდილიანობის მაჩვენებელი 1000 ცოცხალშობილზე, საქართველო

2018 წელს საქართველოში მკვდრადშობადობის მაჩვენებელი 1000 დაბადებულზე 8.5-ს შეადგენდა (2015 (ბოლო ხელმისაწვდომი) წლის მონაცემებით დსთ - 7.08, ევროკავშირი - 5.95).

2017-2030 წლის დედათა და ახალშობილთა ჯანმრთელობის ეროვნული სტრატეგიის განსახორციელებლად, შემუშავებულია ხანმოკლე სამოქმედო გეგმა (2017-2019), რომელიც უკვე დამტკიცებულია მთავრობის მიერ, რათა უზრუნველყოფილ იქნას ქვეყნისთვის გრძელვადიანი სახელმძღვანელო მიმართულება და სამოქმედო გეგმის შემუშავება დედათა და ახალშობილთა ჯანმრთელობის გაუმჯობესების მიზნით.

სტრატეგიის ძირითადი შემადგენელი ნაწილებია:

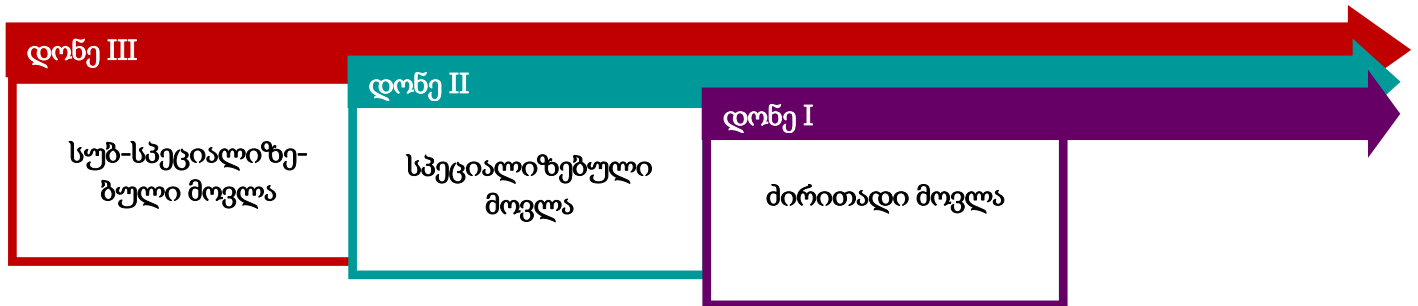
პერინატალური ჯანდაცვის რეგიონალიზაცია - დედათა და ახალშობილთა სერვისების „ოქროს“ მოდელი

მიზანი: ჯანმრთელობის გაუმჯობესება და დედისა და ახალშობილთა ავადობის და სიკვდილიანობის შემცირება შესაძლო რისკების შესაბამისი მკურნალობის უზრუნველყოფის გზით.

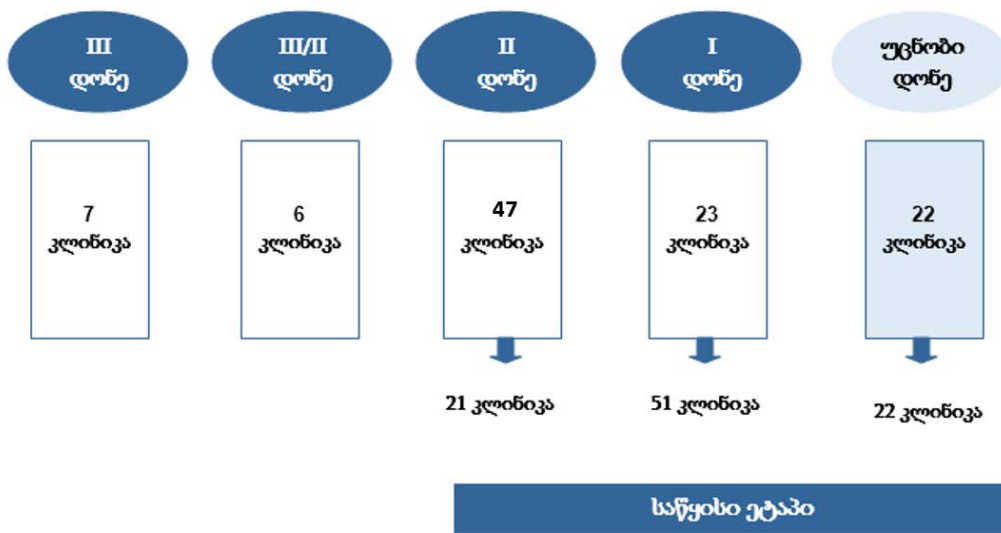
პრინციპი: თოთოეულ დედას და ახალშობილს სამედიცინო დაწესებულებაში მიეწოდება მათი ჯანმრთელობის მდგომარეობისთვის შესაფერისი სერვისი.

პროცესი: პერინატალური სერვისის მიმწოდებელი ყველა დაწესებულება დაყოფილია დონეებად მათი შესაძლებლობების შესაბამისად.

შეფასდა 105 დაწესებულება, 82-ს მიენიჭა შესაბამისი დონე. თითოეულმა მათგანმა გააძლიერა საკუთარი შესაძლებლობები, მათ შორის ინფრასტრუქტურა/აღჭურვილობა და სამედიცინო პერსონალის კომპეტენცია მინიჭებული დონის შესაბამისად.

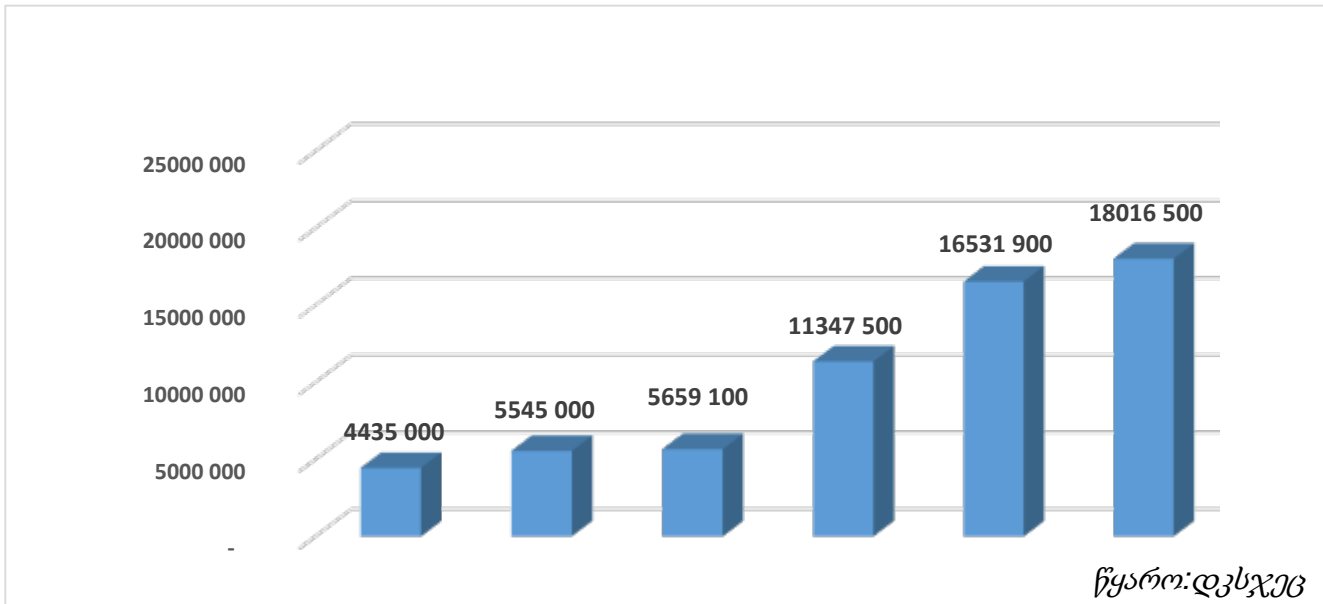

ინფექციური ავადმყოფობები

იმუნიზაცია

საქართველოს მთავრობის ხედვით იმუნიზაცია წარმოადგენს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის წამყვან პრიორიტეტს, რასაც ნათლად ადასტურებს პროგრამაზე გამოყოფილი თანხების მნიშვნელოვანი ზრდა, 2012 წელს იმუნიზაციის პროგრამაზე 4 მლნ ლარი იყო გამოყოფილი, ხოლო 2018 წელს - 22 400 მლნ ლარი.

იმუნიზაციის პროგრამის ბიუჯეტი (ლარებში)

ამჟამად ქვეყანაში შემდეგი 12 ინფექციური დაავადების ვაქცინირება ტარდება: ტუბერკულოზი, ჰეპატიტი B, დიფტერია, ყვიანახველა, ტეტანუსი, პოლიომიელიტი, წითელა, ყბაყურა, წითურა, Hib (ჰემოფილუს ინფლუნცა), Rota ვირუსი, პნევმოკოკური ინფექცია.

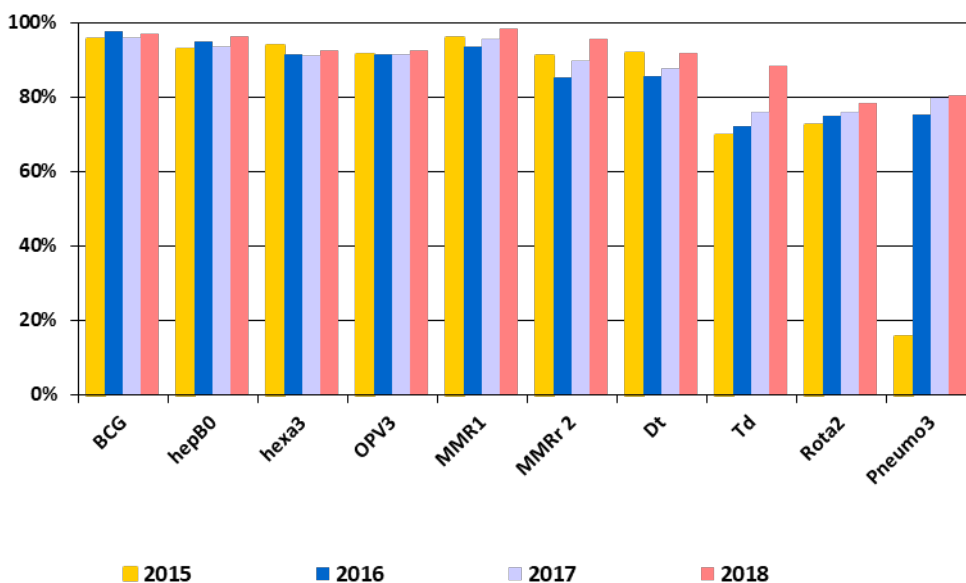
იმუნიზაციის კალენდარი

ვაქცინები	დოზების #	ჩატარების დრო
BCG	1	ახალშობილები 0-5 დღე
HepB	1	დაბადებიდან 0-12 საათში
Hib+DPaT+HepB+IPV	3	2, 3, 4 თვე
Polio (bOPV)	2	18 თვე, 5 წელი
DPT, DT, Td	3	18 თვე, 5 წ., 14 წ.
MMR	2	12 თვე, 5 წელი
Rota	2	2, 3 თვე
PCV	3	2, 3, 12 თვე

წყარო: დეკჯეც

ბოლო წლებში იმუნიზაციის კალენდარში 5 ახალი ვაქცინა იყო დამატებული: 2013-ში Rota ვირუს ვაქცინა, PCV10 2014 წლის ბოლოს (GAVI-ის მხარდაჭერით), IPV (Penta ვაქცინა ჩანაცვლდა Hexavalent ვაქცინით) 2015 წ., 2016 წელს ბივალენტური პოლიოვაქცინის (bOPV) შემოღება. 2017 წლიდან საქართველოს 4 ტერიტორიულ რეგიონში (თბილისი, ქუთაისი, აჭარა, აფხაზეთი) დაიწყო HPV ვაქცინაცია, რომლის მიზანიც იყო 9 წლის ასაკის გოგონების მოცვა. 2019 წლის აგვისტოდან HPV ვაქცინაციით მოცული იქნებიან 10-11-12 წლის გოგონები. ვაქცინაციის კალენდარში შესული ყველა ვაქცინა მოსახლეობისთვის უფასოა. მაღალი ხარისხის და უსაფრთხო იმუნიზაციის უზრუნველსაყოფად, სახელმწიფო აწარმოებს მხოლოდ იმ ვაქცინების შესყიდვებს, რომლებიც დამტკიცებულია ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ.

იმუნიზაციით მოცვა (%), საქართველო

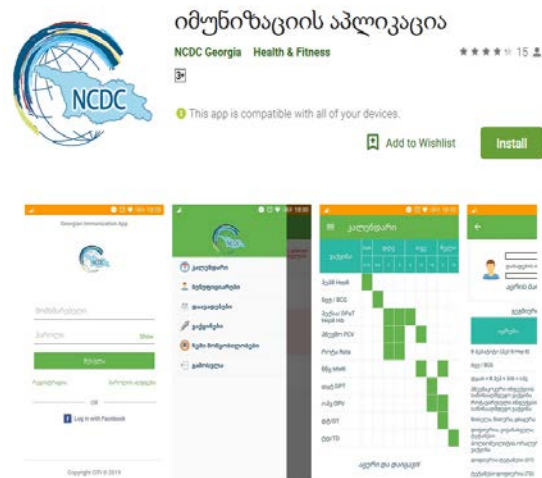

წყარო: დეკჯეც

ქვეყანა ინარჩუნებს მოცვის მაღალ მაჩვენებლებს ანტიგენტა უმრავლესობის მიმართ (2018 წელს Hexa3 მოცვა 92,6% და MMR1 - 95% იყო). თუმცა 95%-იანი მოცვის მაჩვენებლები ზოგიერთი ვაქცინის მიმართ ამ დროისთვის მიღწეული არ არის.

2002 წლიდან საქართველო სერტიფიცირებულია, როგორც ველური პოლიომიელიტის ვირუსისგან თავისუფალი ქვეყანა.

შემუშავებულია ვაქცინაციის მობილური აპლიკაცია მშობლებისთვის (iOS და Android პლატფორმაზე). აპლიკაციის მეშვეობით მშობლები ღებულობენ ინფორმაციას ეროვნული ვაქცინაციის კალენდრის, ვაქცინების, ვაქცინების უკუჩვენებების და ცრუ უკუჩვენებების, სიფრთილის, ვაქცინაციასთან დაკავშირებული რეკომენდაციების და იმ დაავადებების შესახებ, რომლის თავიდან აცილება შესაძლებელია ვაქცინაციით. აპლიკაციის ერთერთი მნიშვნელოვანი ფუნქციაა მშობლებისთვის ჩასატარებელი აცრის ტიპის და თარიღის შეხსენება.

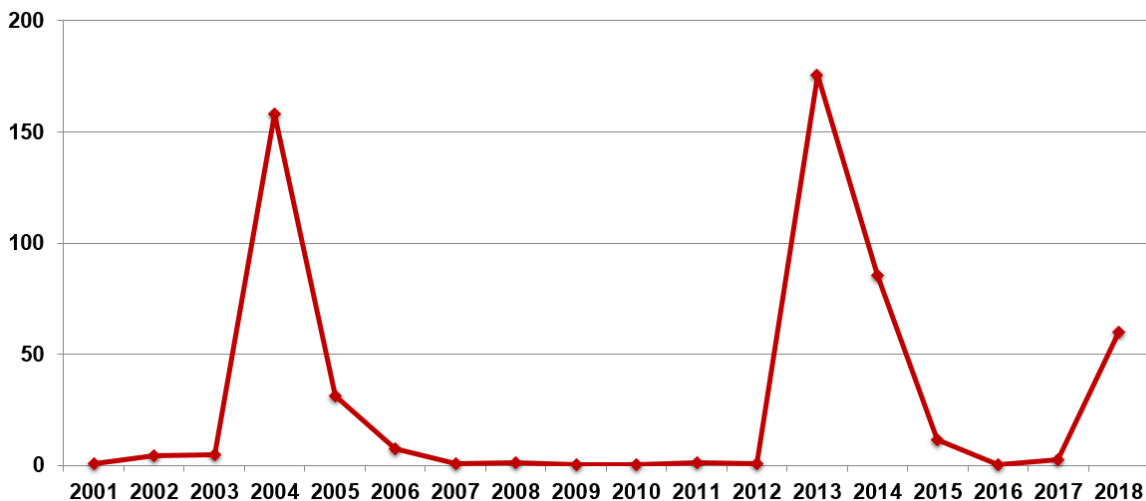

წითელა

საქართველოში წითელა სავალდებულო რეგისტრაციას და ეპიდზედამხედველობას ექვემდებარება. ქვეყანაში წითელათი ავადობის მნიშვნელოვანი მატება 2004 და 2013 წლებში დაფიქსირდა. 2013 წლის პიკი განპირობებულია 2008 წელს იმუნიზაციის მასობრივი კამპანიის წარუმატებლობით, აღნიშნულმა ხელი შეუწყო მოსახლეობის არაიმუნური ფენის დაგროვებას, რაც წითელათი ავადობის ეპიდემიური მატების პირობა გახდა. ავადობის ტვირთი, ძირითადად, 1 წლამდე და 15-30 წლის ასაკის მოსახლეობაში დაფიქსირდა.

2013 წლიდან, ეპიდემიის გავრცელების შეკავების მიზნით, განხორციელდა დამატებითი კამპანიური ღონისძიებები: 14 წლამდე ასაკის ბავშვთათვის წითელას საწინააღმდეგო აცრების კურსის დასრულება და დამატებითი აცრის ჩატარება 15-30 წლის ასაკის მოსახლეობის, სამედიცინო მუშაკებისა და სხვა სპეციფიკური კონტინგენტისთვის. 2013-2015 წლებში წითელა-წითურა-ყბაყურას საწინააღმდეგო ვაქცინის დამატებითი დოზა დაახლოებით 150000 მოქალაქემ მიიღო. შედეგად, ქვეყანაში წითელათი ავადობამ მნიშვნელოვნად იკლო. 2018 წელს წითელას შემთხვევათა რიცხვმა მოიმატა (2200 შემთხვევა).

წითელა, ინციდენტობა 100000 მოსახლეზე, საქართველო

წყარო: დკსჯეც

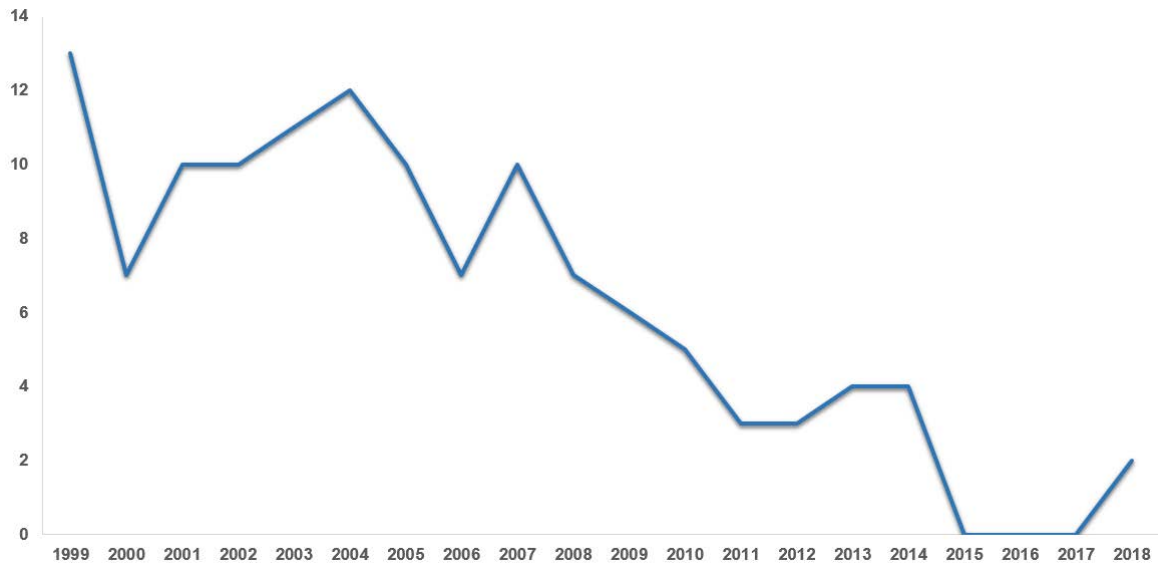
ცოფი

ათი წლის განმავლობაში (1997-2006) საქართველოში რეგისტრირებული იყო ცოფის 96 შემთხვევა, ხოლო მომდევნო წლებში (2007-2014) - 42. ადამიანებში ცოფით დაინფიცირების მაქსიმალური რიცხვი - 21 შემთხვევა დაფიქსირდა 1996 წელს.

წელიწადში დაახლოებით 35000 – 49000 ადამიანს უტარდება ცოფის საწინააღმდეგო პრევენციული აცრა. ანტირაბიული ვაქცინებითა და შრატით (იმუნოგლობულინი) უწყვეტი მომარაგების ფონზე, 2015 წელს პირველად იქნა მიღწეული ადამიანთა ცოფით დაავადების ნულოვანი მაჩვენებელი, რომელიც 2016-2017 წლებშიც იქნა შენარჩუნებული.

2018 წელს 59420 შემთხვევაში აღინიშნა ადამიანის კონტაქტი ცოფით სავარაუდო ინფიცირებულ ცხოველთან. აქედან 53558 ადამიანმა ჩაიტარა ცოფის საწინააღმდეგო პროფილაქტიკური აცრა სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში, მათ შორის კომბინირებული (ვაქცინა+იმუნოგლობულინი) პროფილაქტიკური ვაქცინაცია ჩაუტარდა 18.5%. 2018 წელს დაფიქსირდა ცოფით გარდაცვალების 2 შემთხვევა.

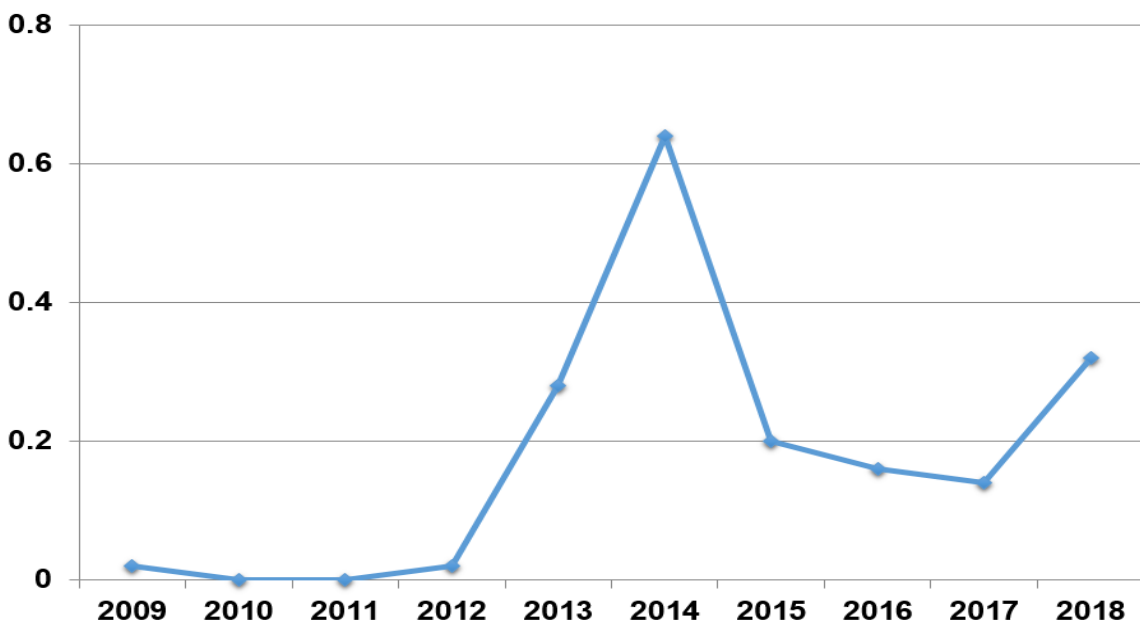
ცოფის შემთხვევების რაოდენობა, საქართველო

წყარო: დკსჯეც

ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელება

2014 წელს აღმოსავლეთ საქართველოში ადგილი ჰქონდა ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელების აფეთქებას. მთლიან მოსახლეობაში აღირიცხა ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელების 24 შემთხვევა (ინციდენტობა 100 000 მოსახლეზე - 0.64). გარდაიცვალა 4 ადამიანი (ლეტალობის მაჩვენებელი - 16.6). 2017 წელს აღირიცხა 5 შემთხვევა. 2016 წელთან შედარებით შემთხვევების რაოდენობა შემცირებულია (2016 წელს ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელების დიაგნოზი დადასტურდა 6 შემთხვევაში). 2018 წელს რეგისტრირებულია 12 შემთხვევა, რომელთაგან 1 დასრულდა ლეტალურად. 2014 წლიდან ეს იყო ინციდენტობის მატების პირველი ეპიზოდი (ინციდენტობა 100000 მოსახლეზე - 0.32).

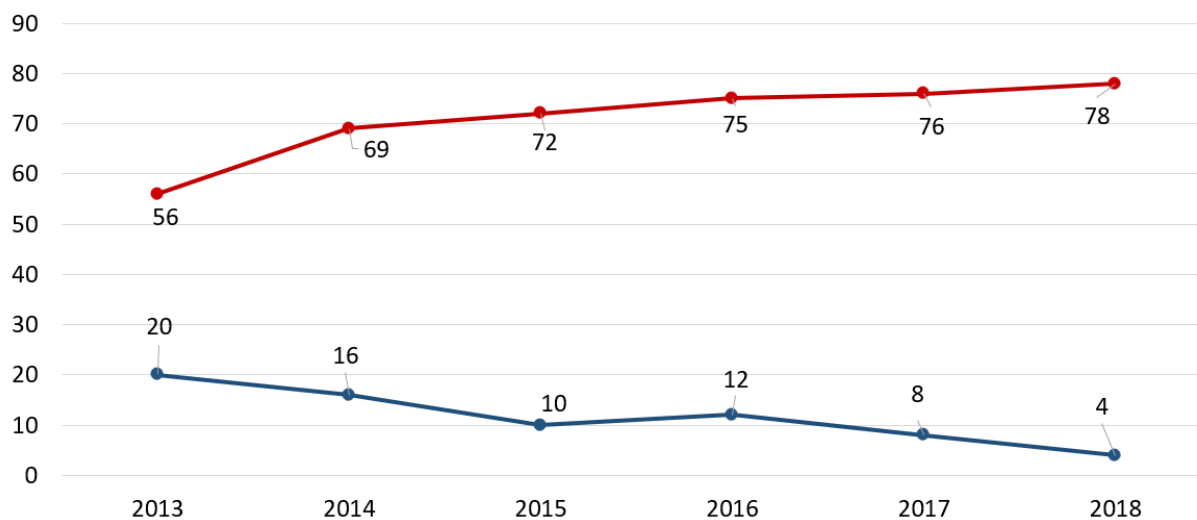

წყარო: დკსჯეც

როტავირუსული ინფექციები

ქვეყანაში როტავირუსული ვაქცინაციის დანერგვის ფონზე, საყრდენი ბაზით განხორციელებული ეპიდზედამხედველობის თანახმად, გამოკვლეულთა შორის შეინიშნება როტავირუსული დიარეების ხვედრითი წილის კლება. 2014 წ. როტავირუსული ვაქცინის 2 დოზით მოცვამ შეადგინა 69%, 2015 წ. – 72%, 2016 წ. - 75%, 2017 წ. – 75.9% და 2018 წ. - 78.5%.

როტავირუსული დიარეების ხვედრითი წილი გამოკვლეულთა შორის (%), საქართველო, საყრდენი ბაზების მონაცემები

— როტავირუსული ინფექციების წილი დიარეულ დაავადებებში — ანტირეტროვირუსული ვაქცინაციით მოცვა (%)

წყარო: დეკჯეც

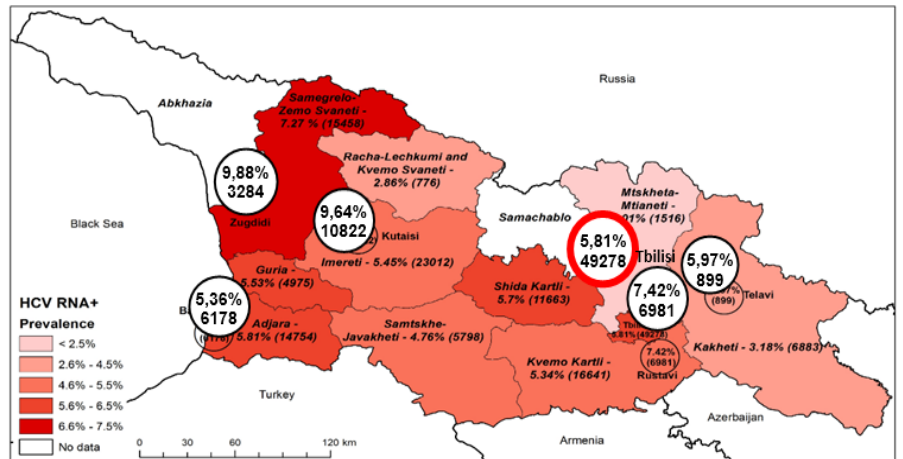
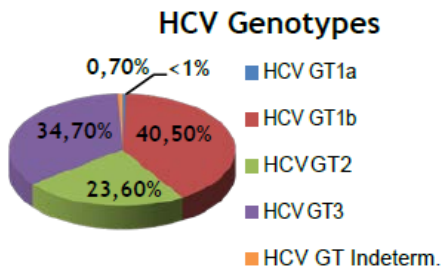
ჰეპატიტი C

არსებულ მონაცემებზე დაყრდნობით, საქართველო C ჰეპატიტის მაღალი გავრცელების მქონე ქვეყნებს შორისაა.

უახლესი პოპულაციური სეროპრევალენტობის კვლევის მიხედვით, საქართველოში C ჰეპატიტის გავრცელების მაჩვენებელი 7.7%-ია, აქტიური დაავადება კი მოსახლეობის 5.4%-ს აქვს. აღნიშნული კვლევა ჩატარდა დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრისა (დეკჯეც) და აშშ-ს დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრების (CDC) მიერ, 2015 წლის მაისი-აგვისტოს პერიოდში.

მახასიათებლები	N	შეწონილი %	მოზრდილი მოსახლეობა ≥ 18
ანტი-HCV+	425	7.7%	215.000
HCV რნმ+	311	5.4%	150.300

HCV რნმ+ გავრცელება და რაოდენობები რეგიონებისა და ქალაქების მიხედვით

C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრესი

საქართველოს მთავრობამ, CDC-ისა და სხვა საერთაშორისო პარტნიორების მხარდაჭერით, გამოავლინა ძლიერი პოლიტიკური ნება C ჰეპატიტთან საბრძოლველად. C ჰეპატიტის ელიმინაციის სახელმწიფო პროგრამა ამოქმედდა 2015 წელს.

უკანასკნელი რამდენიმე წლის განმავლობაში, საქართველოს მთავრობამ არსებითად გააძლიერა ძალისხმევა C ჰეპატიტის წინააღმდეგ საბრძოლველად, ისეთი ეროვნული პროგრამების დანერგვით, როგორცაა აივ/HCV კონფექციის მქონე პაციენტებში C ჰეპატიტის უფასო მკურნალობა (2011 წლიდან გლობალური ფონდის აივ/შიდსის პროგრამის ფარგლებში); სასჯელაღსრულების სისტემაში C ჰეპატიტის უფასო მკურნალობა; ზოგადი მოსახლეობისთვის პეგილირებული ინტერფერონისა და რიბავირინის კომბინაციაზე 60%-იანი ფასდათმობა.

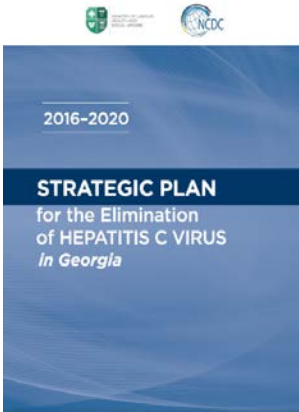
2014 წლის თებერვალში, საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრომ, ამერიკელ პარტნიორებთან ერთად, საფუძველი ჩაუყარა საქართველოში C ჰეპატიტზე რეაგირების გაძლიერების ინიციატივას.

2014 წელს საქართველოს მთავრობამ წამოიწყო მოლაპარაკება ფარმაცევტულ კომპანია „გილუადთან“, რომელიც წარმოადგენს ერთ-ერთ გლობალურ ლიდერს პირდაპირი მოქმედების ანტივირუსული პრეპარატების, მათ შორის სოფოსბუვირისა და ლედიპასვირი/სოფოსბუვირის ფიქსირებულდოზიანი კომბინაციის, კვლევისა და წარმოებაში.

საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ შედგა სპეციალური კომისია, რომელიც უზრუნველყოფს C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრესის კოორდინირებას. გარდა ამისა, შემუშავდა C ჰეპატიტის ელიმინაციის სამოქმედო გეგმის

მოკლევადიანი/გადაუდებელი ღონისძიებების ეროვნული პროგრამა. C ჰეპატიტის ელიმინაციის ეროვნული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შესაბამისი პროგრესის მეთვალყურეობის მიზნით შეიქმნა ექსპერტთა სამუშაო ჯგუფი.

2015 წლის 21 აპრილს მომზადდა და ხელი მოეწერა ურთიერთშეთანხმების მემორანდუმს საქართველოს მთავრობასა და ფარმაცევტულ კომპანია „გილეადს“ შორის.

CDC-თან ერთად, ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის გაიდლაინებზე დაყრდნობით შემუშავდა ელიმინაციის გრძელვადიანი სტრატეგია 2016-2020 წლისთვის, რომელიც საქართველოს მთავრობამ დაამტკიცა 2016 წლის 18 აგვისტოს. სტრატეგია ითვალისწინებს 2020 წლისთვის დასახულ შემდეგ სამიზნეებს:

- HCV ინფიცირებულ პირთა 90%-ის გამოვლენა
- ინფიცირებულთა 95%-ის მკურნალობაში ჩართვა
- მკურნალობაზე მყოფთა 95%-ის განკურნება

2016 წელს შეიქმნა C ჰეპატიტის კლინიკური და სამეცნიერო კომისია. კლინიკური კომისიის მიერ შემუშავდა C ჰეპატიტის კლინიკური მართვის ეროვნული გაიდლაინი, დაამტკიცა 31. საქართველოში HCV-ის მკურნალობის პროტოკოლი და გაიდლაინები შემუშავდა WHO, EASL და AASLD-ის გაიდლაინების საფუძველზე, ასევე BMJ-ის ქართულ პორტალზე ხელმისაწვდომია HCV-ის დიაგნოსტიკის და მკურნალობის მსოფლიო საუკეთესო გამოცდილება.

Sanford Guide to Hepatitis Therapy თარგმნილი და ადაპტირებული იქნა ქართულ ენაზე და თავისუფალ წვდომაშია ანდროიდის ტიპის ტელეფონიდანაც.

2017 წლის 1 ნოემბერს, ბრაზილიაში, ჰეპატიტების მსოფლიო სამიტზე, C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროცესში შეტანილი წვლილისთვის საქართველოს მიენიჭა „NOhep Visionary“-ს საპატიო სტატუსი. შეხვედრაზე კიდევ ერთხელ გაესვა ხაზი ელიმინაციის პროგრამის მიღწევებს და საქართველო დასახელდა სანიმუშო და მისაბამ მაგალითად სხვა ქვეყნებისთვის.

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მხარდაჭერით დაარსდა „C ჰეპატიტისგან განკურნებულ პაციენტთა ასოციაცია“.

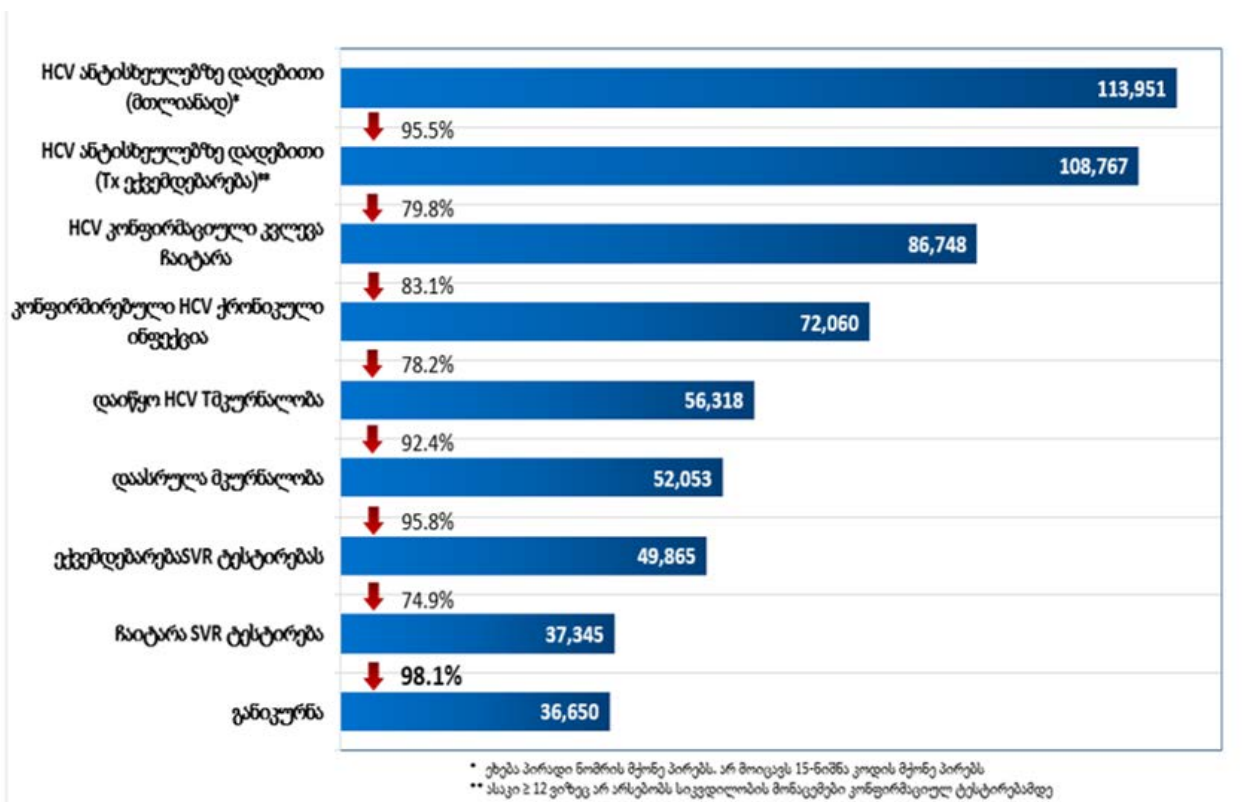
ქვეყანაში დაიწყო C ჰეპატიტის, ტუბერკულოზისა და აივ ინფექციის გამოვლენის ინტეგრირება პირველადი ჯანდაცვის დონეზე

C ჰეპატიტის სკრინინგის შესახებ არსებული მონაცემების თავმოყრის მიზნით შეიქმნა ელექტრონული მოდული, რომელშიც ინფორმაციას არეგისტრირებს C ჰეპატიტის სკრინინგის მიმწოდებელი ნებისმიერი დაწესებულება. იდენტიფიკატორად გამოყენებულია მოქალაქის პირადი ნომერი.

2019 წლის 11-13 თებერვალს თბილისში ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციამ ჩაატარა პირველი რეგიონული საკონსულტაციო შეხვედრა ვირუსულ ჰეპატიტებზე ჯანმოს ევროპის რეგიონში - “მიღწევები ელიმინაციის გზაზე“, რომელიც მიემდგვნა ვირუსული ჰეპატიტების გავრცელების დაძლევის პროცესში ქვეყნების მიერ მიღწეული პროგრესისა და გამოწვევების გადახედვასა და გამოცდილების გაზიარებას.

საერთაშორისო ღვიძლის კონგრესზე საქართველოს, მსოფლიოში პირველი „ჰეპატიტთან ბრძოლის სანიმუშო ქვეყნის“ სტატუსი გადაეცა, 2019.

**C ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამის მკურნალობის კასკადი,
28 აპრილი, 2015 – 30 აპრილი, 2019**

აივ-შიდსი

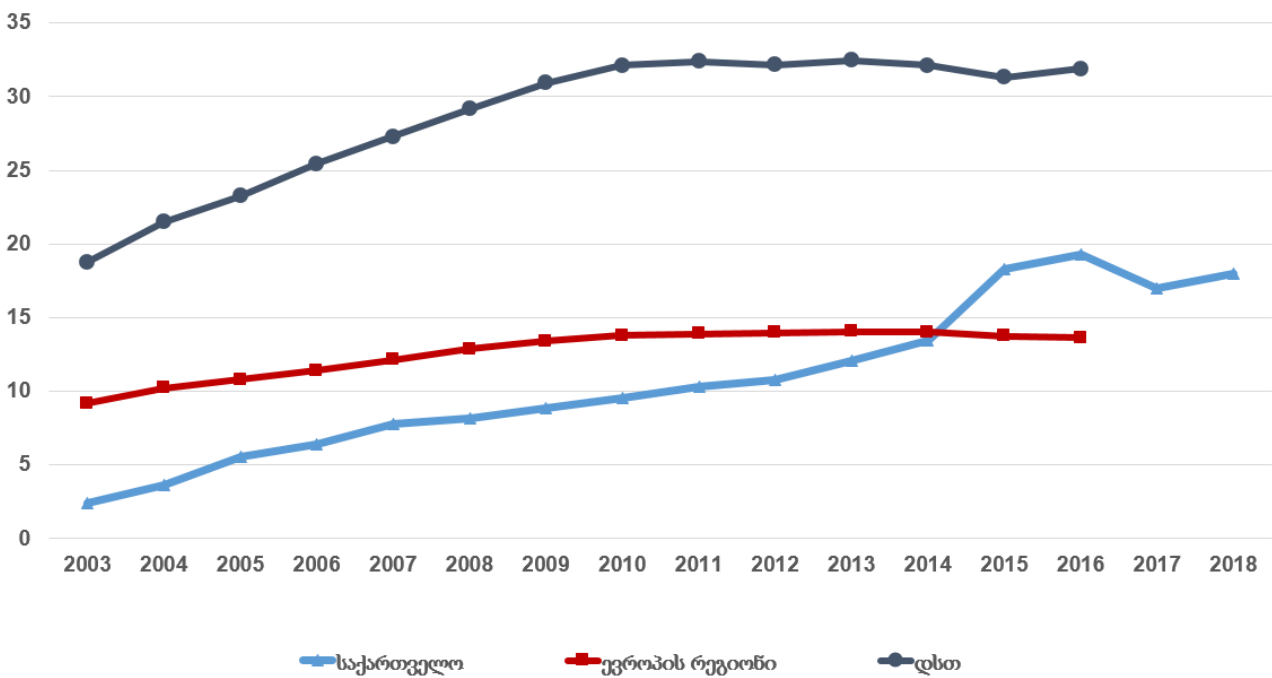
აივ ინფექცია/შიდსის გავრცელების თვალსაზრისით საქართველო დაბალი პრევალენტობის ქვეყნებს მიეკუთვნება, თუმცა უკანასკნელ წლებში საქართველოში აივ-ინფექციის ინციდენტობის მაჩვენებელი მზარდი დინამიკით ხასიათდება. 2018 წელს საქართველოში აღირიცხა აივ-ის 672 ახალი შემთხვევა (მაჩვენებელი 100,000 მოსახლეზე – 18.0), რაც მიუთითებს 6.3%-ით შემცირებაზე წინა წლებთან შედარებით.

რეგისტრირებული შემთხვევების შემცირება ავადობის ჭეშმარიტ შემცირებაზე მეტყველებს, ვინაიდან გლობალური ფონდის აივ/შიდსის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში 2018 წელს სულ ჩატარებულ იქნა 188142 ტესტი (2017 წ - 77800 ტესტი), მათ შორის 3315 ტესტი ჩაუტარდათ ბავშვებს.

სხვადასხვა სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში (დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის, უსაფრთხო სისხლის და აივ-ინფექცია შიდსის პროგრამების ფარგლებში) ბოლო წლებში მიმდინარეობდა ორსულთა, დონორთა, მაღალი ქცევითი რისკისა და სხვა ჯგუფების, მ.შ. პენიტენციურ სისტემაში მყოფი ბრალდებულების/მსჯავრდებულების ნებაყოფლობითი შემოწმება აივ/შიდს-ზე.

გლობალური ფონდის პროგრამის ფარგლებში კი მაღალი ქცევითი რისკის ჯგუფების წარმომადგენლებს (ნიმ-ები, კსმ ქალები, მსმ-ები) მიეწოდებოდა აივ პრევენციული პაკეტით განსაზღვრული მომსახურებები, მათ შორის აივ ნებაყოფლობითი კონსულტირება და ტესტირება.

აივ ინფექციის ინციდენტობა 100000 მოსახლეზე

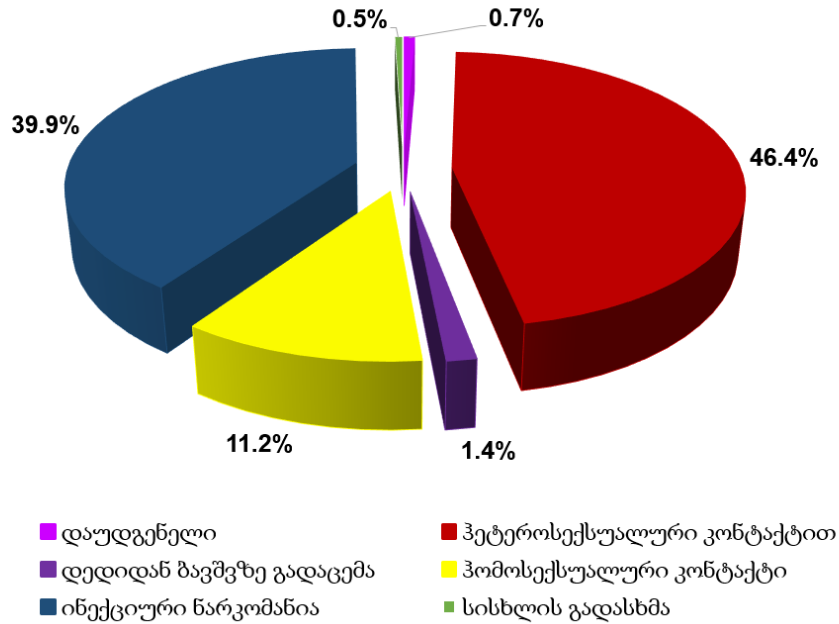

წყარო: HFA DB

გაეროს 90-90-90 სამიზნეებთან მიმართებაში ქვეყანას მნიშვნელოვანი პოზიციები აქვს მეორე და მესამე სამიზნეზე, თუმცა ჩამორჩება პირველი 90-თან დაკავშირებით. კერძოდ, 2018 წელს აივ ახალი შემთხვევების 40.6% დიაგნოსტირებულია შიდსის სტადიაზე.

რეგიონის სხვა ქვეყნებთან მიმართებაში, საქართველოში მაღალია გაეროს მეორე და მესამე 90 სამიზნეების შესრულება - ანტირეტროვირუსულ მკურნალობაში აივ ინფიცირებულთა ჩართვისა და ვირუსული სუპრესიის მიღწევის მაჩვენებლები.

აივ ინფიცირებულთა განაწილება გადაცემის გზების მიხედვით

სახელმწიფო და გლობალური ფონდის დაფინანსებით უზრუნველყოფილია შიდს-ით დაავადებულთა უნივერსალური ხელმისაწვდომობა (აფხაზეთის მოსახლეობის ჩათვლით) ანტირეტროვირუსულ პრეპარატებზე.

საქართველოს ანტირეტროვირუსული მკურნალობის პროგრამა აღიარებულია ერთ-ერთ საუკეთესოდ აღმოსავლეთ ევროპისა და ცენტრალური აზიის რეგიონში. პროგრამა ხასიათდება მაღალი მოცვით, მდგრადობით, მიწოდებული სერვისების მაღალი ხარისხით ქვეყნის მასშტაბით.

საქართველომ რეგიონში ერთ-ერთმა პირველმა დანერგა „მკურნალობა ყველასათვის“ სტრატეგია, რაც აივ/შიდს-ით დაავადებულებში მკურნალობის დაწყებას გულისხმობს CD4 უჯრედების რაოდენობის მიუხედავად, რაც მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს მკურნალობის გამოსავალს და ხელს უწყობს ქვეყანაში აივ/შიდსის გავრცელების ტემპის შეჩერებას.

საქართველომ, 2005 წელს, ერთერთმა პირველმა რეგიონში დაიწყო ოპიოდების ჩანაცვლებითი თერაპიის პროგრამა, მსჯავრდებულებისთვის მეტადონის დეტოკსიკაციის 2 გრძელვადიანი პროგრამა. 2017 წელს სულ 5603 ინტრავენური ნარკოტიკების მომხმარებელი (ინვ) ჩართული იყო მეტადონის ჩანაცვლებითი თერაპიის სახელმწიფო პროგრამაში, მათ შორის 37 ქალი. ინტრავენური ნარკოტიკების მომხმარებელთა შორის, რომლებიც ჩართულნი არიან მეტადონის პროგრამაში, აივ დადებითი პირების რაოდენობა 70 უდრის.

- 2016 წლის ივლისში მთავრობის მიერ დამტკიცდა 2016-2018 წლების აივ-ს საწინააღმდეგო მოქმედების ეროვნული სტრატეგია.

- 2016 ქვეყანამ შეიმუშავა TGF-ს პროგრამებისთვის მდგრადობის და განვითარების გეგმა 2017-2021 წლისთვის, რომელიც უზრუნველყოფს 2022 წლისთვის აივ პროგრამების უმტკივნეულო და ეფექტურ მუშაობას ეროვნული დაფინანსების პირობებში.
- ჯანმოს SPECTRUM მოდელირების ხელსაწყო წარმატებით იქნა გამოყენებული აივ და სგგი გავრცელების შეფასებისთვის ქვეყანაში.
- ჯანმოს დახმარებას უწევს საქართველოს დედიდან შვილზე აივ ინფექციისა და სიფილისის ელიმინაციის საქმეში 2020 წლისათვის.

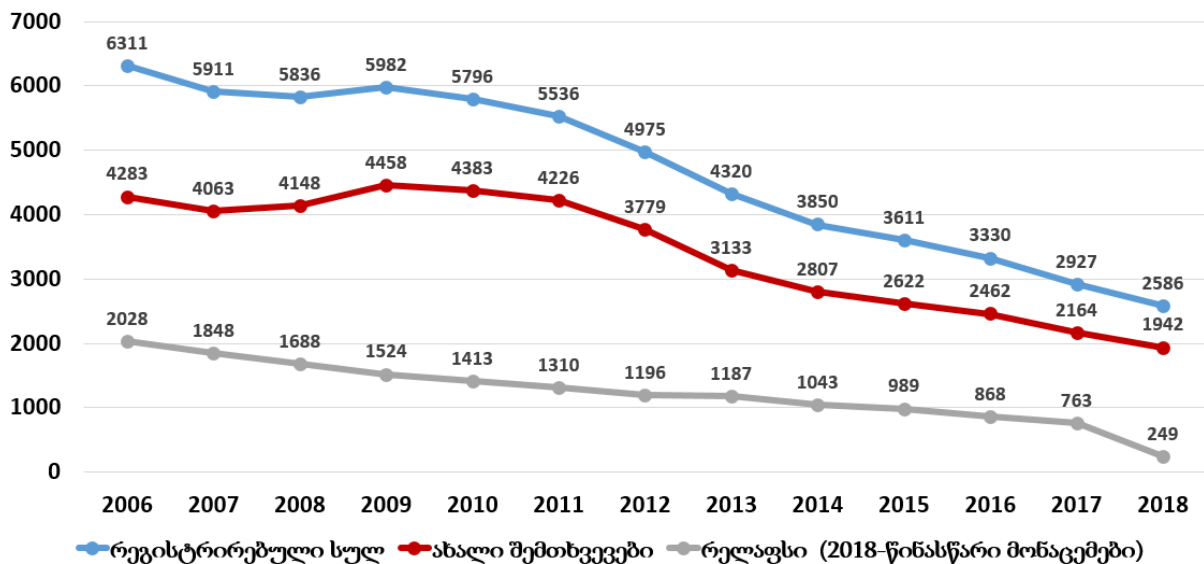
ტუბერკულოზი

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის შეფასებით, საქართველოში უკანასკნელ წლებში აღინიშნება ტუბერკულოზის გავრცელების მაჩვენებლების კლების ტენდენცია, თუმცა მაჩვენებელი მნიშვნელოვნად აღემატება ევროპის რეგიონის და ევროკავშირის ქვეყნების მაჩვენებლებს.

სახეზეა საქართველოში მნიშვნელოვანი პროგრესი ტუბერკულოზთან ბრძოლაში. ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში ტუბერკულოზის პრევალენტობა შემცირდა დაახლოებით 9%-ით. ეპიდემიოლოგიის მდგრადი სისტემის მონაცემები გვიჩვენებს, რომ ეს ტენდენცია დაავადების ინციდენტობის ჭეშმარიტი კლების შედეგია.

2018 წელს ყველა ფორმის ტუბერკულოზის 2586 შემთხვევა აღირიცხა (ყველა ფორმის ტუბერკულოზის რეგისტრირებული შემთხვევების მაჩვენებელმა 100000 მოსახლეზე 69.4 შეადგინა), მათ შორის 1942 ახალი შემთხვევა (ინციდენტობა 100000 მოსახლეზე - 52.1).

ტუბერკულოზის შემთხვევათა რაოდენობა

ტუბერკულოზის ახალი შემთხვევებისა და რეციდივების 2.0% დაფიქსირებულია პენიტენციურ სისტემაში. ყველა ფორმის ტუბერკულოზის ახალი შემთხვევების 78.6% ფილტვის ტუბერკულოზზე მოდიოდა.

ტუბერკულოზის ინციდენტობა 100000 მოსახლეზე, საქართველო

წყარო: <http://www.thelancet.com/lancet/visualisations/gbd-SDGs>

ტუბერკულოზის კონტროლისა და შემთხვევათა მართვის შეფასების პარამეტრს ფილტვის ტუბერკულოზის ახალი ბაქტერიაგამომყოფი ფორმების “წარმატებული მკურნალობის მაჩვენებელი” წარმოადგენს. საქართველოში 2005 წელს ფილტვის ტუბერკულოზის ახალი ბაქტერიაგამომყოფი ფორმების წარმატებული მკურნალობის მაჩვენებელი მხოლოდ 64.1%-ს შეადგენდა, 2014 და 2015 წლის მაჩვენებლები 81%-ს გაუტოლდა (2013 წლის კოჰორტა), 2016 წელს კი - 85.9%-ს (2015 წლის კოჰორტა), 2017 წელს – 84%, 2018 წლის წარმატებული მკურნალობის მაჩვენებელი ხელმისაწვდომი იქნება 2020 წლის ივნისის ბოლოს.

გლობალური ფონდის დახმარებით საქართველომ მოახერხა ეფექტური ანტი-TB მკურნალობის დანერგვა როგორც სენციტიური, ასევე MDR პაციენტებსთვის. ქვეყანამ უზრუნველყო როგორც პირველი რიგის, ასევე მეორე რიგის მედიკამენტების საყოველთაო ხელმისაწვდომობა. ახალი ანტიტუბერკულოზური პრეპარატები (დელამანიდი და ბედაქილინი) ხელმისაწვდომია სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში, პარალელურად უსაფრთხოების მონიტორინგის სისტემა იქნა შემოღებული.

ტუბერკულოზის კონტროლის თანამედროვე საერთაშორისო სტრატეგიებისა და სახელმძღვანელოების შემუშავებისა და განხორციელების თვალსაზრისით საქართველოს ტუბერკულოზის ეროვნულმა პროგრამამ მნიშვნელოვან წარმატებებს მიაღწია. პაციენტის გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მიზნით თბილისში ვიდეო დაკვირვების (VOT) პილოტური პროგრამა დაიწყო. ქვეყანამ დანერგა ჯანმოს მიერ რეკომენდებული დიაგნოსტიკის თანამედროვე მეთოდები: კულტურა თხევად ნიადაგზე, GeneXpert MTB/RIF სისტემები TB-ის და MDR-TB-ის სწრაფი დიაგნოსტიკისთვის.

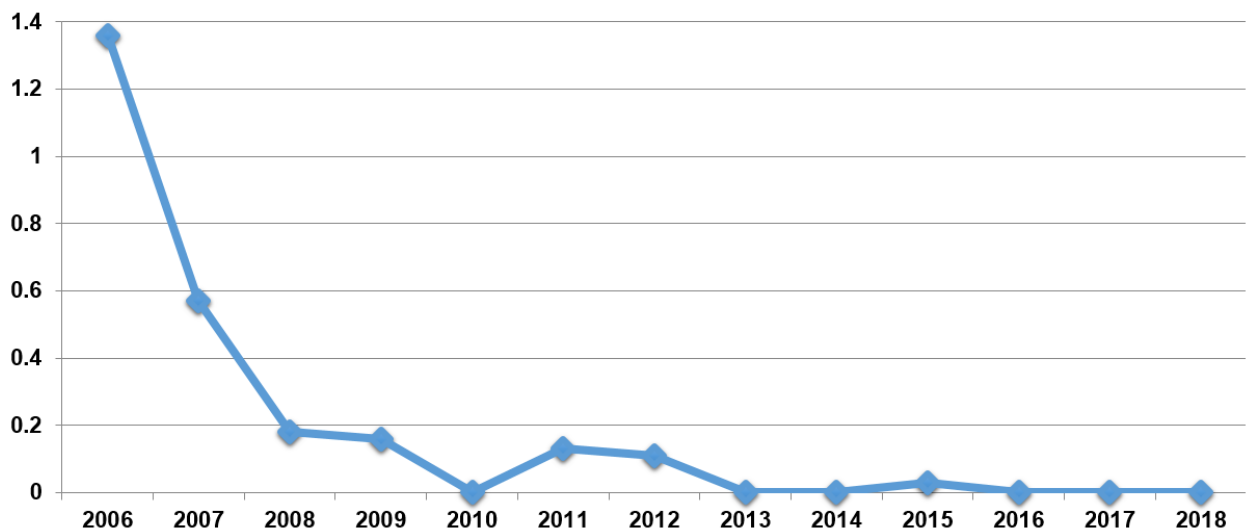
2016-2020 წლების საქართველოში ტუბერკულოზის კონტროლის ეროვნული სტრატეგიული გეგმა, რომელიც შემუშავდა მრავალმხრივი კონსულტაციების შედეგად, დამტკიცებულ იქნა მთავრობის მიერ.

ტუბერკულოზის პროგრამის ეფექტურობისა და მდგრადობის უზრუნველსაყოფად საქართველოს გააჩნია ურთიერთობები საერთაშორისო პარტნიორებთან და ადგილობრივ ორგანიზაციებთან. საქართველო პარტნიორია ისეთი მულტიცენტრული კვლევების, როგორიცაა: FIND, EXPAND TB, STREAM, STAND, END-TB, Nix-TB.

მაღარია

2002 წლიდან მაღარიის ინციდენტობის მაჩვენებელი მკვეთრი შემცირების დინამიკით ხასიათდებოდა და 2013-2014 წლებში იგი ნულს გაუტოლდა. 2018 წელს ზედამხედველობა დამყარდა 11 საექვო შემთხვევაზე, რომელთაგან მაღარია დადასტურდა 9 შემთხვევაში (ყველა შემოტანილი). დადასტურებულ შემთხვევებში 3 იყო უცხო ქვეყნის მოქალაქე და 6 საქართველოს მოქალაქე, რომლებიც მუშაობდნენ საზღვარგარეთ. 2018 წელს სოფლის მეურნეობის და შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტროებმა ერთობლივად განახორციელეს 9 261 030 მ² გარე და შიდა ტერიტორიების ვექტორ კონტროლი (2016 წელს - 7 500 000 მ², 2017 – 9 000 000 მ²).

მაღარიის ინციდენტობა 100000 მოსახლეზე

წყარო: დკსჯეც

ანტიმიკრობულ რეზისტენტობასთან (AMR) დაკავშირებული აქტივობების დანერგვა

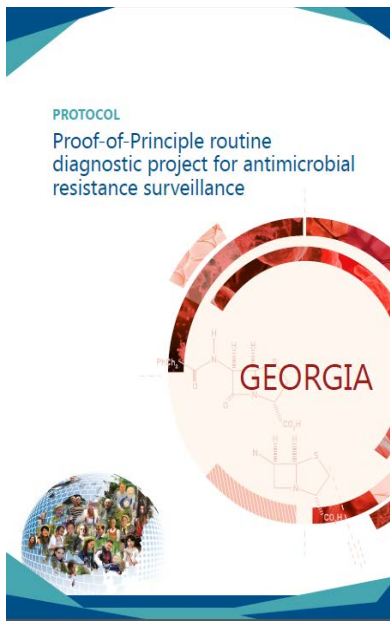

ამრ-ის საწინააღმდეგო ეროვნული სტრატეგია შემუშავდა ქართველი ექსპერტების მიერ, ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის (ჯანმო) კონსულტანტების დახმარებით. 2017 წლის 11 იანვარს საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცდა ამრ-ის საწინააღმდეგო ეროვნული სტრატეგია.

2016 წელს საქართველოს ამრ-ის მონაცემები გაზიარებულ იქნა ცენტრალური აზიისა და აღმოსავლეთ ევროპის ანტიმიკრობული რეზისტენტობის ზედამხედველობის ქსელში (CAESAR) და გლობალური ანტიმიკრობული რეზისტენტობის ზედამხედველობის სისტემაში (GLASS). საქართველო არის CAESAR-ის წევრი, 2016 წლიდან ჩერთო GLASS-ში. 2014 წლიდან ჯანმო-ს ხარისხის გარე შეფასების პროგრამის ქსელში ჩართულია ცხრა სხვადასხვა ლაბორატორია, მათ შორის ლუგარის.

2014 წლიდან ჯანმო მხარს უჭერს ამრ-თან დაკავშირებულ აქტივობებს - ტრენინგების, სამუშაო შეხვედრების ჩატარებას, ევროპის კომიტეტის ანტიმიკრობული მგრძობელობის

ტესტირების (EUCAST) სტანდარტების დანერგვას, ინფექციის პრევენციის და კონტროლის საკანონმდებლო ბაზის განახლებას.

- შეიქმნა ამრ-ის საწინააღმდეგო ეროვნული კომიტეტი;
- შემუშავდა ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის დიპლომის შემდგომი სწავლების პროგრამა;
- გაუმჯობესდა სამედიცინო პერსონალის ცოდნა ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის, სამედიცინო მომსახურებასთან ასოცირებული ინფექციებისა და ამრ-ის შესახებ;
- სამედიცინო დაწესებულებებში ტარდება ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის შეფასება და მონიტორინგი ;
- მიმდინარეობს ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის ეროვნული გაიდლაინის განახლება;
- მიმდინარეობს ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის სტანდარტული ოპერაციული პროცედურების შემუშავება;
- ჩატარდა ინფექციური კონტროლის და პრევენციის (IPC) მონიტორინგი ძირითად სტაციონარებში ქვეყნის მასშტაბით.
- დატრენინგდა ინფექციური კონტროლის და პრევენციის თემაზე 5000 მდე სტომატოლოგი
- მასმედიის გამოყენებით ჩატარდა საინფორმაციო ღონისძიებები ინფექციური კონტროლის და პრევენციის თემაზე

- ითარგმნა და გამოიცა სენფორდის ანტიმიკრობული თერაპიის სახელმძღვანელოს ქართულ ენაზე, რომელიც გავრცელდა მთელი ქვეყნის მასშტაბით ყველა სამედიცინო დაწესებულებაში.

არასამედიცინო დაწესებულებები

- ამჟამად ინფექციების პრევენციის და კონტროლის რეგულაციები კონტროლდება ადგილობრივი საზ.ჯანდაცვის ცენტრების მიერ. რეგულაციების დარღვევა ექვემდებარება საჯარიმო სანქციებს.
- შეიქმნა ინფექციების პრევენციის და კონტროლის მონიტორინგის გაიდლაინი.
- ინფექციების პრევენციის და კონტროლის მონიტორინგი ხორციელდება სილამაზის და ტატუ სალონებში, ასევე არა-სამედიცინო დაწესებულებებში რომლებიც, ვალდებულნი არიან დაიცვან ინფექციების პრევენციის და კონტროლის წესები.
- შემუშავდა და განხორციელდა სახელმწიფო რეგულაციები ესთეტიკური და კოსმეტიკური პროცედურების დროს ინფექციების პრევენციის და კონტროლის წესების შესახებ.

ჯანმრთელობის საერთაშორისო წესები (IHR) და ჯანმრთელობის გლობალური უსაფრთხოების დღის წესრიგი (GHS)

საქართველომ ჯანმრთელობის საერთაშორისო წესების ძირითადი მოთხოვნების სრულ დანერგვას ჯანმო-ს მიერ პირველ დაწესებულ ვადაში (2012 წლის ივნისი) მიაღწია. ეს წარმატება ქვეყნების მხოლოდ 16%-ში დაფიქსირდა.

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი (დკსჯეც) წარმოადგენს ჯანმრთელობის საერთაშორისო წესების (ჯსწ) ეროვნულ კოორდინატორს. მისთვის კომუნიკაციაა ჯანმოს ჯსწ საკონტაქტო პუნქტთან

(სადაც მოქმედებს 24/7 მორიგე ოფიცრის სისტემა) ნებისმიერ დროს არის შესაძლებელი. დკსჯეც აანალიზებს ეროვნული ზედამხედველობის სისტემის და სხვა წყაროების შეტყობინებებს, აფასებს რისკს და 48 საათის განმავლობაში ატყობინებს ჯანმოს ჯსწ საკონტაქტო პუნქტს.

ჯანმრთელობის გლობალური უსაფრთხოების დღის წესრიგი (GHS), რომელსაც საფუძველი ჩაეყარა 2014 წლის თებერვალში, წარმოადგენს საერთაშორისო თანამშრომლობას ინფექციურ დაავადებათა საფრთხეებისგან დაცული მსოფლიოსათვის. მისი მიზანია, ქვეყნების გაერთიანება ახალი კონკრეტული მოვალეობების მისაღებად გლობალური ჯანმრთელობის უსაფრთხოების დონის ამაღლების მიზნით და ეროვნულ დონეზე ამ მიმართულების პრიორიტეტად აღიარება. მისი დაწყების დღიდან GHS საქართველოსთვის გახდა ახალი ხედვა. პირველი გარე საბაზისო GHS შესაძლებლობების შეფასების ჩატარების დროს საქართველომ მხარი დაუჭირა „ზოონოზური დაავადებების“ და „ეროვნული ლაბორატორიული სისტემის“ სამოქმედო პაკეტებს და გახდა ლიდერი „რეალურ დროში ეპიდზედამხედველობის“ სამოქმედო პაკეტის.

ინფორმაციის გაცვლა GHS-თვის ითვლება გადამდები დაავადებების კონტროლის და მართვის მნიშვნელოვან მაჩვენებლად. ამ თვალსაზრისით აბრეშუმის დიდი გზის ეპიდზედამხედველობის ქსელი, როგორც რეგიონული პარტნიორობა, აერთიანებს საქართველოს, აზერბაიჯანს, უკრაინას და ყაზახეთის პროფესიონალებს ადამიანის და ცხოველის ჯანმრთელობაში და მუშაობს, რათა შექმნას მდგრადი, ინტეგრირებული ზედამხედველობის სისტემა, რომელიც ხელს შეუწყობს „ერთიანი ჯანმრთელობის“ პერსპექტივას და მხარს დაუჭერს გლობალური ჯანმრთელობის უსაფრთხოების დღის წესრიგის განხორციელებას რეგიონში.

ლუგარის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის კვლევითი ცენტრი

ლუგარის ცენტრი დკსჯეც-ის უმაღლესი დონის დაწესებულებაა. ცენტრის მშენებლობა დაიწყო 2004 წელს, აშშ-საქართველოს მთავრობებს შორის 1997 და 2002 წელს ხელმოწერილი ხელშეკრულების - „ბიოლოგიური იარაღის განვითარებასთან დაკავშირებული ტექნოლოგიების და პათოგენების გავრცელების თავიდან აცილების და გამოცდილების გაზიარების სფეროში თანამშრომლობის შესახებ“ - საფუძველზე.

ლუგარის ცენტრი აერთიანებს თანამედროვე დონეზე აღჭურვილ ბიოუსაფრთხოების მე-2 და მე-3 დონის ლაბორატორიებს, რომელთა მიზანია ადამიანისა და ცხოველთა საშიშ დაავადებათა გამომწვევი პათოგენების დროული აღმოჩენა და იდენტიფიკაცია „ერთიანი ჯანმრთელობის“ პრინციპით. ბიოუსაფრთხოების მე-3 დონის (BSL-3) ზონაში განთავსებულია ბაქტერიოლოგიისა და ვირუსოლოგიის ლაბორატორიები და ასევე ადამიანისა და ცხოველის პათოგენების ეროვნული საცავი.

ცენტრში ფუნქციონირებს საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ აკრედიტირებული ლაბორატორიები. ეს ლაბორატორიები რეგულარულად მონაწილეობენ პროფესიული კომპეტენციის შეფასებაში. ცენტრში ფუნქციონირებს ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის (ჯანმო) მიერ აკრედიტირებული 3 ვირუსოლოგიური ლაბორატორია (პოლიომიელიტის, გრიპის, წითელა-წითურას). ოთხი ლაბორატორია დაკავშირებულია ჯანმოს ლაბორატორიულ ქსელთან: როტა ვირუსების, ინვაზიური მენინგიტების, მალარიის, სალმონელოზის.

მსოფლიოში პირველად, ლუგარის ცენტრის მიერ:

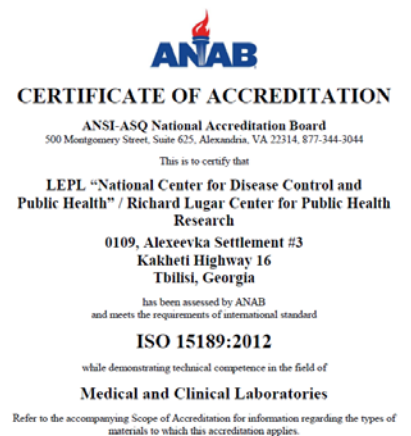
- აღმოჩენილია ახალი სახეობის ორთოპოქს ვირუსი (ახმეტის ვირუსი);
- დამურებში აღმოჩენილია ბრუცელოზისა და ლეპტოსპიროზის გამომწვევეები;
- *Bartonella taylorii* დადგინდა, როგორც ადამიანის პათოგენი შიდსიან პაციენტებში.
- მოხდა *Janibacter hoylei* PVAS-1 გამოყოფა ენდოკარდიტის დიაგნოზის მქონე პაციენტის კლინიკური ნიმუშიდან.

პირველად საქართველოში:

- დადასტურებულია ძროხის ყვავილის პირველი შემთხვევა სამეგრელოში
- ჯილეხზე საეჭვო, მაგრამ დაუდასტურებელი ნიმუშების 41% აღმოჩნდა Parapox ვირუსით გამოწვეული ინფექცია

- გამოვლინდა ჯილხის ნიადაგური აქტიური კერების მომატება 15%-მდე (10% ისტორიულად). შესაბამისად გაიზარდა დაავადების რისკი, როგორც ცხოველებში, ასევე ადამიანებში
- გამოვლინდა ტულარემიის ახალი კერები ქვემო ქართლისა და იმერეთის რეგიონებში
- პირველად საქართველოში იზოლირდა *Cl. difficile* კლინიკური ნიმუშიდან
- დადგინდა ქვეყანაში გავრცელებული ლეპტოსპიროზის სახეობები
- მოხდა *Escherichia coli* (STEC) ტოქსიურობის მარკერების (*stx1/stx2/eae/Ehly*) დადგენა
- დადგინდა *Salmonella spp.*, *Shigella spp.* და შიგატოქსინ მაპროდუცირებელი *Escherichia coli* (STEC) გენეტიკური პროფილები პულსირებად ველში გელ ელექტროფორეზის (PFGE) მეშვეობით, რაც ეპიდემიოლოგიის ადმოჩენის და წყაროს იდენტიფიცირების საშუალებას იძლევა
- დაინერგა წითელა/წითურას სექვენირება. დადგინდა წითელას შემთვევის გენოტიპი - D8.
- აღმოჩენილია შიგელას და სალმონელას ახალი სეროტიპები
- შესწავლილია რეზისტენტობის მექანიზმი და გამოვლინდა *Neisseria gonorrhoea*-ს რეზისტენტული შტამები (მულტირეზისტენტული, ფტორქილონოლები) და სხვა
- GARP (Genetic Algorithm for Rule-set Production) საშუალებით მოხდა სხვადასხვა დაავადების, გადამტანისა და ვექტორის გავრცელების პროგნოზირება და ეკოლოგიური ნიშის მოდელირება; დაწყებულია GIS გეოგრაფიულ მონაცემთა ბაზების შექმნა.

2015 წელს ლუგარის ცენტრმა გაიარა მენეჯმენტის საკითხებში საერთაშორისო სერთიფიცირება ISO 9001:2008 მოთხოვნების მიხედვით. ლუგარის ცენტრის ზოგადი ბაქტერიოლოგიისა და სეროლოგიის ლაბორატორიებში ჩატარდა სააკრედიტაციო შეფასება, რის შედეგად აღნიშნულ ლაბორატორიებს ამერიკული სააკრედიტაციო ორგანოს ANAB-ის მიერ მიენიჭა საერთაშორისო აკრედიტაცია ISO15 189.

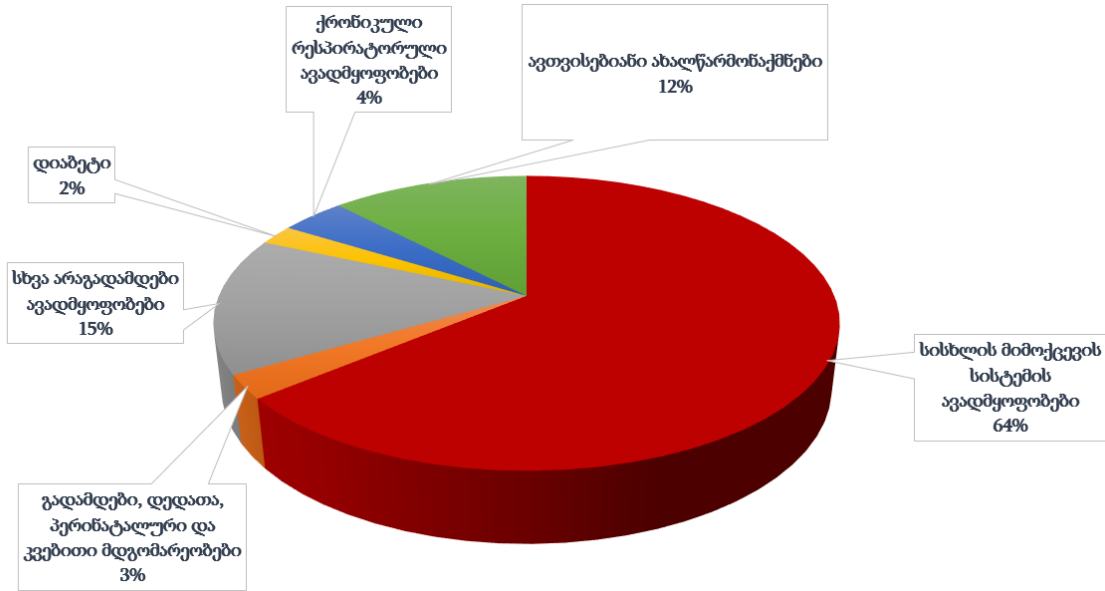
სამხრეთ კავკასიაში, ლუგარის ცენტრი ბიოუსაფრთხოების, ბიოდაცვისა და ლაბორატორიული მენეჯმენტის რეგიონალური ტრენინგებისა და რესურსების ცენტრია (Regional Training and Resource Center (RTRC)). ერთობლივი პროექტების ფარგლებში, ტრენინგები ჩატარდა ყირგიზელი და თურქი მეცნიერებისთვის.

2017 წლიდან ცენტრში დაინერგა ლაბორატორიების ეროვნული გარე ხარისხის შეფასების პროგრამა (EQA program) ლუგარის ცენტრის ბაზაზე, რომლის მეშვეობითაც პროგრამაში მონაწილე ლაბორატორიებს დაურიგდათ C ჰეპატიტის პანელები.

არაგადამდები დაავადებები

საქართველოში არაგადამდებ დაავადებებზე დაავადებათა ტვირთის უდიდესი ნაწილი მოდის და დიდ გავლენას ახდენს სიცოცხლის ყველაზე პროდუქტიულ წლებზე. არაგადამდები დაავადებები გავლენას ახდენს არა მხოლოდ ჯანმრთელობაზე, არამედ ქვეყნის მდგრად განვითარებაზეც.

სიკვდილიანობის სტრუქტურა, საქართველო, 2018

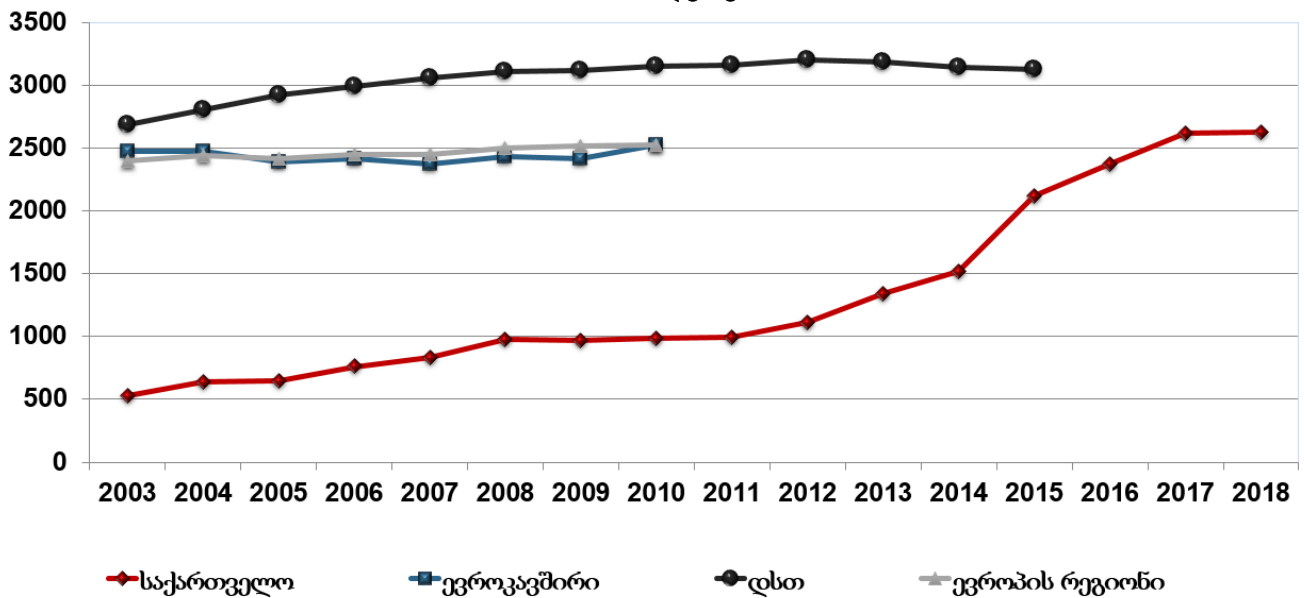
არაგადამდებ დაავადებათა ეფექტური პრევენციისა და კონტროლისათვის აუცილებელია ზუსტი და სანდო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა, ჯანმრთელობის ინდიკატორების მონიტორინგი და განსაზღვრა, ინტერვენციების მონიტორინგი და შეფასება. არაგადამდებ დაავადებათა ეფექტური კონტროლის მიზნით საქართველომ დანერგა ჯანმო-ს STEPS მეთოდოლოგია; 2010 და 2016 წლებში ჯანმოს ევროპისა და ჯანმოს სათავო ოფისების ტექნიკური და ფინანსური დახმარებით ჩატარდა STEPS კვლევის 2 ეტაპი, რამაც მოგვცა უნიკალური შესაძლებლობა მონაცემები შეგვედარებინა არა მხოლოდ სხვა ქვეყნების მონაცემებთან, არამედ მოგვეხდინა საქართველოში არაგადამდებ დაავადებათა გამოვლინებებისა და ტენდენციის, აგრეთვე რისკ-ფაქტორების მონიტორინგი და შეფასება. ეს მხოლოდ პირველი ნაბიჯებია მდგრადი საზედამხედველო სისტემის ჩამოყალიბების მიმართულებით, რამაც გააუმჯობესა ეროვნულ დონეზე არსებული შესაძლებლობები და მოგვცა ჯანმრთელობის შესახებ უკეთესი მონაცემები და უკეთესი შესაძლებლობები არაგადამდები დაავადებების ეფექტური პრევენციისა და კონტროლის და საბოლოოდ ჩვენი თანამოქალაქეების ჯანმრთელობის გაუმჯობესებისათვის.

2017 წლიდან ამოქმედდა ქრონიკული დაავადებების სამკურნალო მედიკამენტებით უზრუნველყოფის სახელმწიფო პროგრამა, რომელიც ვრცელდება შემდეგ დაავადებებზე: გულ-სისხლძარღვთა ქრონიკული დაავადებები; ფილტვის ქრონიკული დაავადებები; დიაბეტი (ტიპი II); ფარისებრი ჯირკვლის დაავადებები, ეპილეფსია, პარკინსონის დაავადება.

სისხლის მიმოქცევის სისტემის ავადმყოფობები

სისხლის მიმოქცევის სისტემის ავადმყოფობების წილი ქვეყანაში რეგისტრირებული ყველა დაავადების 15.3%-ს, ხოლო ახალი შემთხვევების 7.4%-ს შეადგენს. ავადმყოფობათა ამ ჯგუფში მაღალი ავადობით და სიკვდილიანობით ხასიათდება ჰიპერტენზიული, იშემიური და ცერებროვასკულური ავადმყოფობები. 2000-2018 წლებში საქართველოში აღინიშნება სისხლის მიმოქცევის ავადმყოფობების პრევალენტობის ზრდის ტენდენცია.

სისხლის მიმოქცევის სისტემის ავადმყოფობებით ჰოსპიტალიზაციის მაჩვენებლები 100000 მოსახლეზე

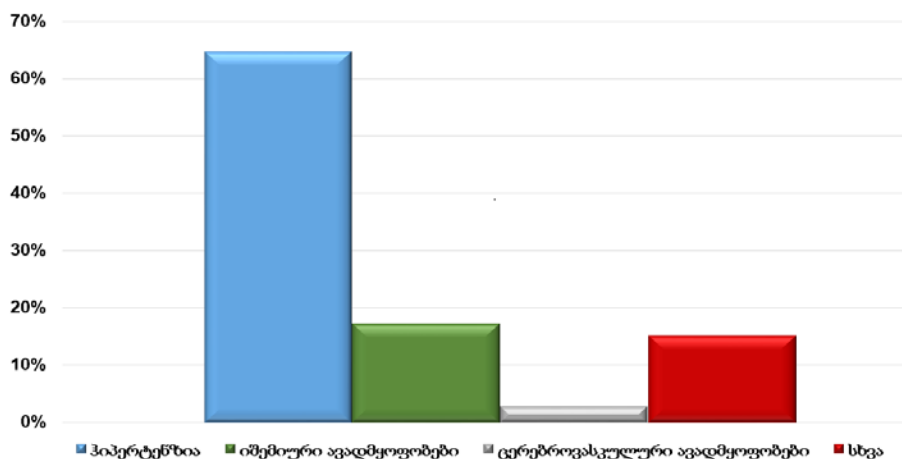

წყარო: დკსჯეც; ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემთა ბაზა „ჯანმრთელობა ყველასათვის“

ჰიპერტენზიული ავადმყოფობა

კარდიოვასკულური ავადმყოფობების რეგისტრირებული შემთხვევების სტრუქტურაში 48.1% ჰიპერტენზიაზე მოდის (2018). არაგადამდებ დაავადებათა რისკ-ფაქტორების კვლევის STEPS 2016-ის მონაცემებით, ჰიპერტენზია მოსახლეობის 37.7%-ში აღირიცხა; ეს მაჩვენებელი 2010 წელს 33.4% იყო.

სისხლის მიმოქცევის სისტემის ავადმყოფობების სტრუქტურა (%), საქართველო, 2018

წყარო: დკსჯეც

გულის იშემიური ავადმყოფობები

2018 წელს სისხლის მიმოქცევის სისტემის ახალი შემთხვევების 16.3% გულის იშემიურმა ავადმყოფობებმა შეადგინა: მათ შორის სტენოკარდია – 4.9%; მიოკარდიუმის მწვავე ინფარქტი – 2.2% და სხვა მწვავე იშემიური ავადმყოფობები – 1.5%.

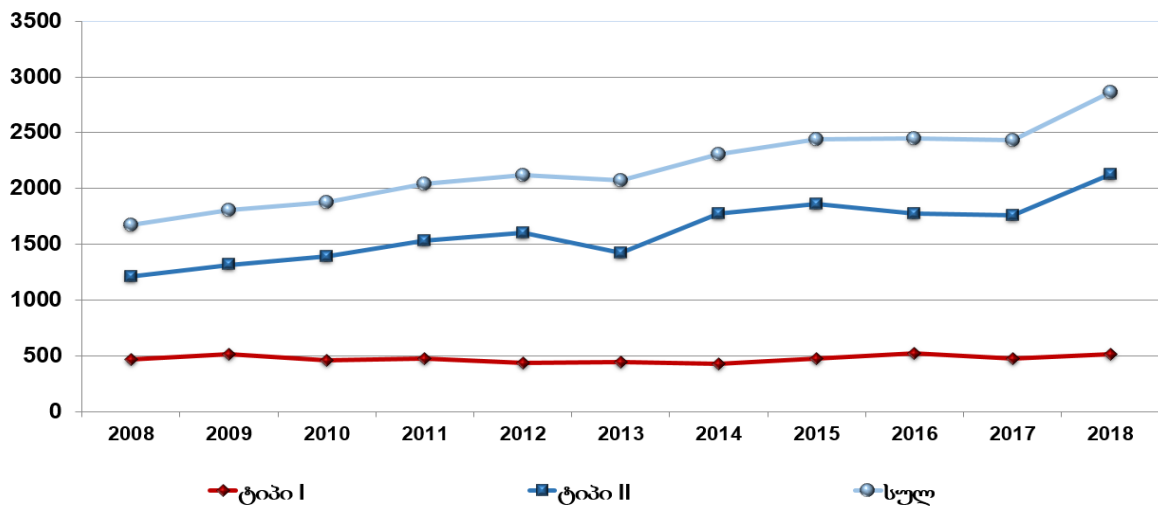
კარდიო-ქირურგიული ოპერაციები

ქვეყანაში საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის დანერგვის შემდეგ მნიშვნელოვნად გაიზარდა კარდიო-ქირურგიული ჩარევის ხელმისაწვდომობა. 2018 წელს კარდიო-ქირურგიული ოპერაციების რიცხვმა 19483 მიაღწია, მათ შორის 3977 საყოველთაო ჯანდაცვის ფარგლებში. 2018 წელს ჩატარდა 2131 შუნტირების ოპერაცია, 232 რითმოლოგიური ოპერაციები (კარდიო სტიმულატორების იმპლანტირება), 516 აბლაცია და 540 სარქვლის პროთეზირება.

შაქრიანი დიაბეტი

უკანასკნელ წლებში საქართველოში აღინიშნება დიაბეტის ზრდის ტენდენცია, რაც ძირითადად ტიპი II ზრდით არის გამოწვეული. 2018 წელს შაქრიანი დიაბეტის ტიპი I ახალი შემთხვევების 1.01% რეგისტრირებული იყო 15 წლამდე ბავშვებში. შაქრიანი დიაბეტის ტიპი II მხოლოდ 3 შემთხვევაა რეგისტრირებული ბავშვებში. არაგადამდებ დაავადებათა რისკ-ფაქტორების კვლევის (STEPS-2016) მონაცემებით, უზმოზე გლუკოზის მომატებული მაჩვენებელი (6.1-7.0 მმოლ/ლ) 18-69 წლის მოსახლეობის 2%-ს აღმოაჩნდა, ხოლო უზმოზე გლუკოზის მაღალი მაჩვენებელი (>7მმოლ/ლ) – მოსახლეობის 4.5%-ს.

შაქრიანი დიაბეტი, პრევალენტობა 100000 მოსახლეზე

წყარო: დეკჯეც

ფილტვის ქრონიკული ავადმყოფობები

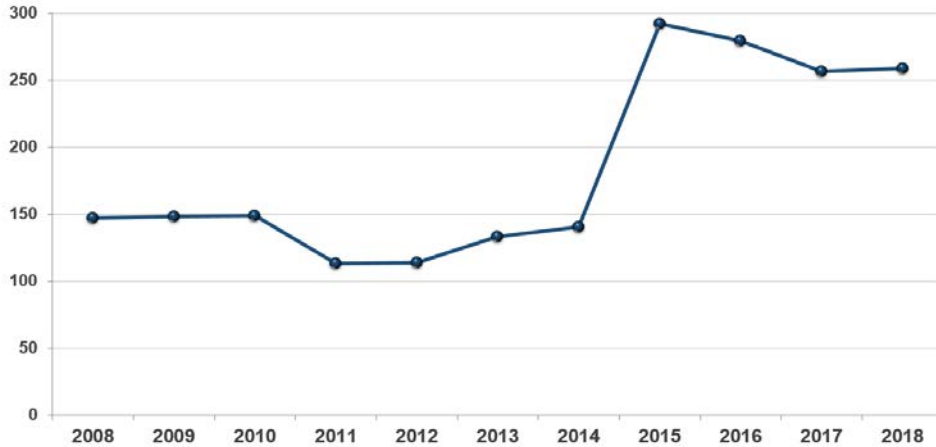
რესპირაციული სისტემის ქრონიკული ავადმყოფობების (ასთმა, სასუნთქი სისტემის ალერგიული ავადმყოფობები, ფილტვის ქრონიკული ობსტრუქციული ავადმყოფობები, ფილტვის პროფესიული ავადმყოფობები, პულმონარული ჰიპერტენზია) ჯგუფი სასუნთქი სისტემის ავადმყოფობების ძირითად ნაწილს შეადგენს.

2018 წელს ქვედა სასუნთქი გზების ქრონიკული ავადმყოფობების ჯგუფში 75.9% ფილტვის ქრონიკულ ობსტრუქციულ ავადმყოფობებზე მოდიოდა.

ავთვისებიანი ახალწარმონაქმნები

ონკოლოგიურ დაავადებათა ეპიდემიოლოგიის გაუმჯობესების მიზნით საქართველოში 2015 წლის 1 იანვრიდან ქვეყნის მასშტაბით ამოქმედდა კიბოს პოპულაციური რეგისტრი. რეგისტრის მონაცემებით, 2015 წელს საქართველოში რეგისტრირებულია ყველა ლოკალიზაციის კიბოს 10 881 ახალი შემთხვევა (ინციდენტობის მაჩვენებელი 100 000 მოსახლეზე - 291.9), in situ სიმსივნეების ჩათვლით. 2018 წელს აღირიცხა კიბოს 9635 ახალი შემთხვევა (ინციდენტობის მაჩვენებელი 100 000 მოსახლეზე - 258.5).

ავთვისებიანი ახალწარმონაქმნები, ინციდენტობა 100000 მოსახლეზე

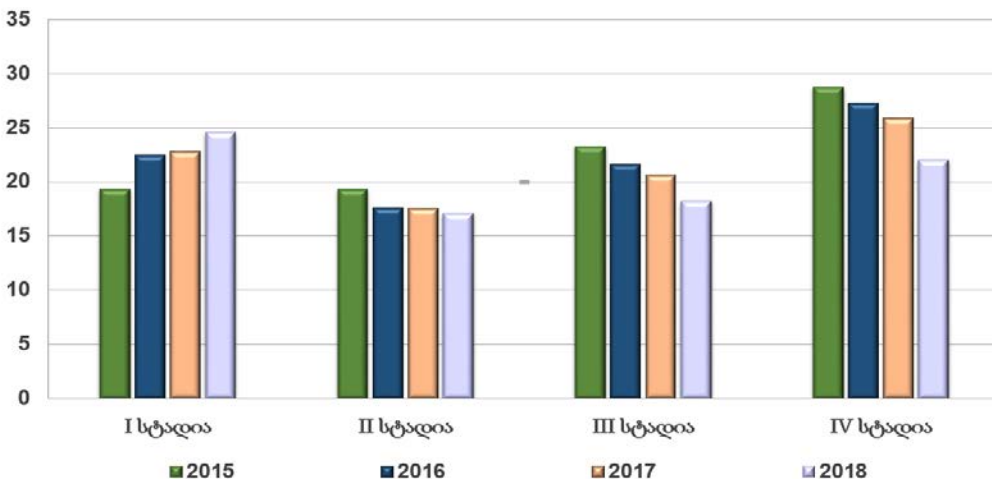

წყარო: დკსჯეც

2018 წელს ყველა ლოკალიზაციის კიბოს ახალი შემთხვევების 56.8% ქალებში, 43.2% - კაცებში აღირიცხა. ყველა ლოკალიზაციის კიბოს ახალი შემთხვევების 70% რეგისტრირებულია ყველაზე შრომისუნარიან ასაკობრივ ჯგუფში (30 წლიდან 70 წლამდე), შემთხვევათა - 26.3% - 70 წელზე უფროს ასაკობრივ ჯგუფში, 0-დან 15 წლამდე ასაკობრივ ჯგუფზე მოდის შემთხვევათა 0.7%, 15 - 19 წლის მოზარდებზე - 0.6%.

კიბოს რეგისტრის მონაცემების მიხედვით, 2015-2018 წლებში დაავადების I და II სტადიაზე რეგისტრირებულია ყველა ლოკალიზაციის კიბოს ახალი შემთხვევების 40.0%; III და IV სტადიებზე რეგისტრირებული დაავადებების წილი კვლავ მაღალია (2015 – 51.9%, 2016 – 48.8% და 2017 – 46.4%).

ავთვისებიანი ახალწარმონაქმნების ახალი შემთხვევების განაწილება დაავადების სტადიის მიხედვით (%), საქართველო, 2015-2018

წყარო: დკსჯეც

ქალებში რეგისტრირებული ავთვისებიანი ახალწარმონაქმნების 5 ყველაზე მაღალი ავადობის მქონე ლოკალიზაცია, საქართველო, 2018

ლოკალიზაცია	ახალი შემთხვევების რაოდენობა	წილი ქალებში რეგისტრირებული ყველა ლოკალიზაციის კიბოს ახალი შემთხვევების საერთო რაოდენობაში (%)
სარძევე ჯირკვალი	1603	29.3
ფარისებრი ჯირკვალი	934	17.0
კოლორექტული	332	6.1
საშვილოსნოს ყელი	328	6.0
საშვილოსნოს ტანი	276	5.0

წყარო: დკსჯეც

კაცებში რეგისტრირებული ავთვისებიანი ახალწარმონაქმნების 5 ყველაზე მაღალი ავადობის მქონე ლოკალიზაცია, საქართველო, 2018

ლოკალიზაცია	ახალი შემთხვევების რაოდენობა	წილი კაცებში რეგისტრირებული ყველა ლოკალიზაციის კიბოს ახალი შემთხვევების საერთო რაოდენობაში (%)
ტრაქეა, ბრონქი, ფილტვი	580	13.9
წინამდებარე ჯირკვალი	460	11.1
შარდის ბუშტი	405	9.7
კოლორექტული	373	9.0
ხორხი	230	5.5

წყარო: დკსჯეც

2013 წლიდან საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამა ფარავს კიბოს პაციენტების ქიმიურ, ჰორმონო და რადიოთერაპიას, ყოველწლიურად 12 000 ლარის ფარგლებში, ისევე როგორც ქირურგიულ მკურნალობას წელიწადში 15 000 ლარის ფარგლებში.

დღეისათვის საქართველოში რადიოთერაპიის რამდენიმე დეპარტამენტი ფუნქციონირებს შესაბამისი აღჭურვილობით, პერსონალითა და ხარისხის კონტროლით. რადიოთერაპიის მიზნით გამოყენებული წრფივი ამაჩქარებლების დიდი ნაწილი თავმოყრილია თბილისში: 7 წრფივი ამაჩქარებელი, ოთხი ბრაქითერაპიის აპარატი და ორი კობალტის აპარატი. დამატებით, ორი წრფივი ამაჩქარებელი ფუნქციონირებს დასავლეთ საქართველოს ორ დიდ ქალაქში – ქუთაისსა და ბათუმში, რაც რადიოთერაპიის რეგიონალურ ხელმისაწვდომობას უწყობს ხელს.

ბირთვული მედიცინის ფარგლებში ყველა სახის მომსახურება ხელმისაწვდომია საქართველოში ონკოლოგიური პაციენტებისთვის: კონვენციური ნუკლეარული დიაგნოსტიკა ტექნეციუმის Tc-99m გამოყენებით, რადიოთერაპია და პოზიტრონ-ემისიური ტომოგრაფია (პეტ-სკანირება).

**ონკოლოგიურ პაციენტთა რაოდენობა მკურნალობის მეთოდის მიხედვით,
2015-2018 წლებში (კიბოს რეგისტრის მონაცემები)**

მკურნალობის მეთოდი	2015	2016	2017	2018
ქიმიო-თერაპია	3650	3208	2545	3143
რადიაციული თერაპია	2498	2443	2065	1576
ქირურგია	6283	6368	5754	5275
პალიატიური მზრუნველობა	1533	1345	1100	978

2016 წლიდან HER-2 დადებითი ადრეული აგრესიული ძუძუს კიბოს პაციენტებში სამინისტრო უზრუნველყოფს ჰერცეპინის მიწოდებას, პროგრამის მიზანია, უზრუნველყოს აგრესიული ძუძუს კიბოს ადრეული დიაგნოსტიკის და მკურნალობის ფინანსური ხელმისაწვდომობა.

2011 წლიდან ქვეყანაში მოქმედებს კიბოს სკრინინგ-პროგრამები, მიზნობრივი პოპულაცია:

- ძუძუს კიბოს სკრინინგი 40-70 წლის ქალებისთვის;
- საშვილოსნოს ყელის კიბოს სკრინინგი 25-60 წლის ქალებისთვის;
- პროსტატის კიბოს მართვა 50-70 წლის კაცებისთვის;
- კოლორექტული კიბოს სკრინინგი 50-70 წლის მოსახლეობისთვის.

„არაგადამდებ დაავადებათა რისკ-ფაქტორების კვლევის“ (STEPS-2016) მონაცემებით, საშვილოსნოს ყელის კიბოს სკრინინგი სიცოცხლის განმავლობაში 30-49 წლის ქალთა მხოლოდ 23.9%-მა ჩაიტარა.

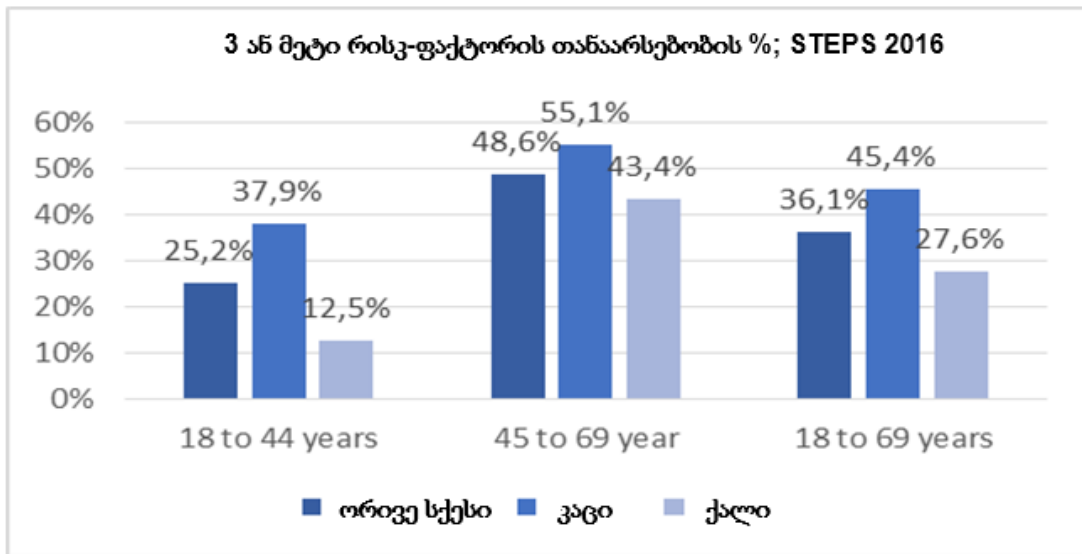
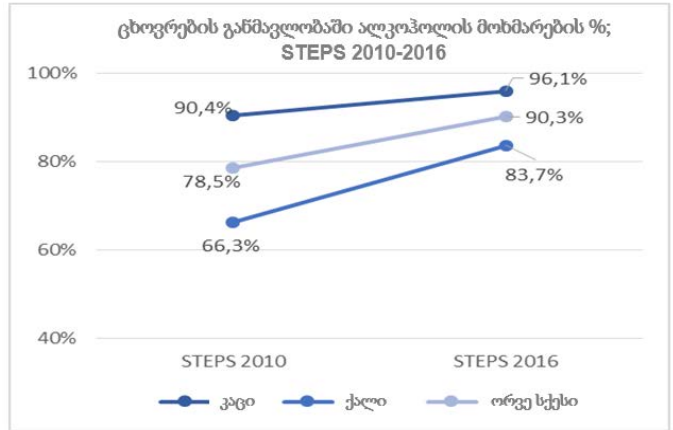
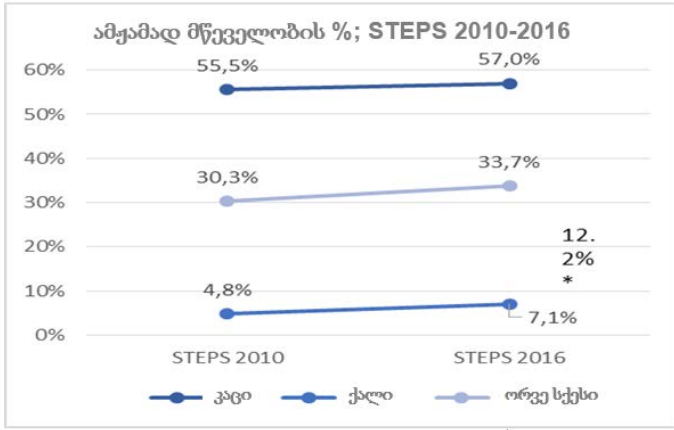
რისკის ფაქტორები

2016 წელს ჩატარებული „არაგადამდებ ავადმყოფობათა რისკ-ფაქტორების კვლევის“ (STEPS-2016) მონაცემებით:

სტანდარტიზებული მაჩვენებლები 18–69 წლის მოზრდილთათვის	ორივე სქესი	კაცი	ქალი
თამბაქოს მოხმარება			
ამჟამად მწვევლები	31.0%	57.0%	7.0%
ამჟამად ყოველდღიური მწვევლები	28.0%	51.5%	6.2%
ყოველდღიურად მწვევლთათვის			
ყოველდღიური მოწვევის დაწყების საშუალო ასაკი (წლები)	18.3	17.8	22.4
ამჟამად ყოველდღიურად მწვევლთა შორის ქარხნული სიგარეტის მომხმარებელთა პროცენტი	98.6%	98.4%	100.0%
ქარხნული სიგარეტის ღირებულების საშუალო რაოდენობა, რომელსაც ეწევიან დღის განმავლობაში	21.3	22.2	14.4
ალკოჰოლის მოხმარება			
ცხოვრების განმავლობაში არამსმელები	10.4%	3.9%	16.4%
უკანასკნელი 12 თვის განმავლობაში არამსმელები	20.1%	11.4%	28.1%
ალკოჰოლის ამჟამად (უკანასკნელი 30 დღის განმავლობაში) მომხმარებლები	39.1%	58.9%	20.8%
ჩართულნი არიან მძიმე ეპიზოდურ (6 ან მეტი სტანდარტული დოზის მიღება უკანასკნელი 30 დღიდან რომელიმე ერთ დღეს) სმაში	18.3%	35.3%	2.6%
ხილის და ბოსტნეულის მოხმარება ტიპური კვირის განმავლობაში			
კვირაში დღეების საშუალო რაოდენობა, როცა საკვებად მოიხმარეს ხილი	5.3	5.1	5.4
ხილის სტანდარტული პორციის საშუალო რაოდენობა, რომელსაც იღებენ დღურად	2.0	2.0	2.1
კვირაში დღეების საშუალო რაოდენობა, როცა საკვებად მოიხმარეს ბოსტნეული	6.0	5.9	6.1
ბოსტნეულის სტანდარტული პორციის საშუალო რაოდენობა, რომელსაც იღებენ დღიურად	2.4	2.4	2.4
საშუალოდ მიირთმევენ ხილის და/ან ბოსტნეულის 5 სტანდარტულ პორციაზე ნაკლებს დღის განმავლობაში	63.0%	63.8%	62.4%
ყოველთვის ან ხშირად უმატებენ მარილს ან მარილიან საწებელს საკუთარ ულუფას საკვების მიღებამდე ან მიღების პროცესში	26.7%	33.4%	20.6%
მარილის მაღალი შემცველობის მქონე მზა პროდუქტების ხშირად მომხმარებლები	14.3%	18.9%	10.1%
ფიზიკური აქტივობა			
დაბალი ფიზიკური აქტივობის მქონე პირთა პროცენტი (განისაზღვრება როგორც კვირაში < 150 წუთი საშუალო ინტენსივობის ფიზიკური აქტივობა, ან ექვივალენტური დატვირთვა)	17.4%	16.2%	18.4%
დროის მედიანა, რომელსაც საშუალოდ დღიურად ხარჯავენ ფიზიკურ აქტივობაზე (წუთები)	137.1	158.6	173.8
არ არის დაკავებული მძიმე ფიზიკური აქტივობით	82.4%	72.2%	91.8%
საშვილოსნოს ყელის კიბოს სკრინინგი			
30–49 წლის ასაკის ქალები, რომელთაც ოდესმე ჩაუტარებიათ			23.9%

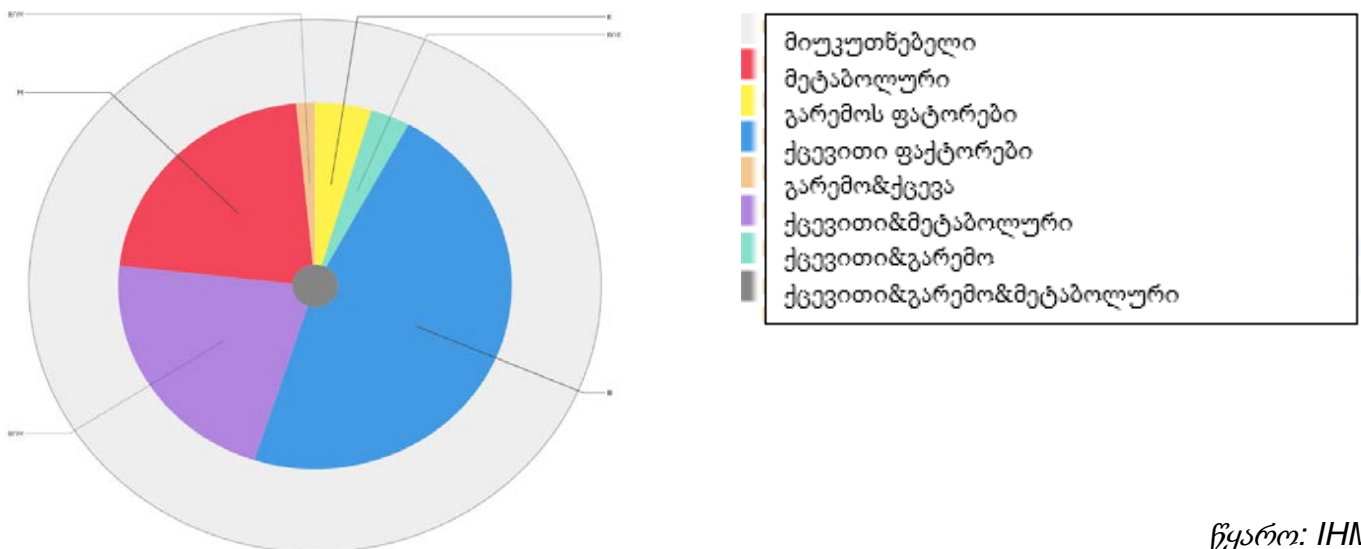
საშვილოსნოს ყელის კიბოს სკრინინგი			
ფიზიკური განზომილებები			
სხეულის მასის ინდექსის საშუალო მაჩვენებელი - BMI (კგ/მ ²)	28.1	27.9	28.3
ჭარბ-წონიანთა წილი (BMI ≥ 25კგ/მ ²)	64.6%	65.5%	63.8%
მსუქნების წილი (BMI ≥ 30კგ/მ ²)	33.2%	30.2%	36.0%
სისხლის სისტოლური წნევა (მმ/ვწყ), იმ პირების ჩათვლით, რომლებიც ამჟამად იღებენ მედიკამენტს მაღალი არტერიული წნევის გამო	129.4	132.6	126.5
სისხლის დიასტოლური წნევა (მმ/ვწყ), იმ პირების ჩათვლით, რომლებიც ამჟამად იღებენ მედიკამენტს მაღალი არტერიული წნევის გამო	82.2	83.0	81.4
მომატებული სისხლის წნევის მქონე პირები (სისტოლური ≥ 140 და/ან დიასტოლური ≥ 90 მმ/ვწყ ან პირები, რომლებიც ამჟამად იღებენ მედიკამენტს მაღალი არტერიული წნევის გამო)	37.7%	38.6%	36.9%
მომატებული სისხლის წნევის მქონე პირები (სისტოლური ≥ 140 და/ან დიასტოლური ≥ 90 მმ/ვწყ) რომლებიც ამჟამად არ იღებენ მედიკამენტს მაღალი არტერიული წნევის გამო	55.4%	64.2%	47.2%
ბიოქიმიური გაზომვები			
სისხლში გლუკოზის საშუალო კონცენტრაცია უზმოზე (მმოლ/ლ), მათ შორის ვინც იტარებს ანტიდიაბეტურ მკურნალობას	4.4	4.4	4.4
უზმოზე გლუკოზის მომატებული (≥6.1 მმოლ/ლ და <7.0 მმოლ/ლ) მაჩვენებელი (%)	2.0%	2.0%	1.9%
უზმოზე გლუკოზის მაღალი (≥7.0 მმოლ/ლ) მაჩვენებელი (%), მათ შორის ვინც იტარებს ანტიდიაბეტურ მკურნალობას	4.5%	4.7%	4.3%
სისხლში ქოლესტეროლის საშუალო კონცენტრაცია უზმოზე, მათ შორის ვინც იტარებს ანტილიპიდურ მკურნალობას	4.3	4.1	4.5
საერთო ქოლესტეროლი მომატებული (≥5.0 ან იმყოფება ანტილიპიდურ მკურნალობაზე) მაჩვენებელი (%)	27.7%	21.9%	33.0%
მიღებული მარილის საშუალო დღიური რაოდენობა (გრამი)	8.5	9.7	7.4

წყარო: დკსჯეც

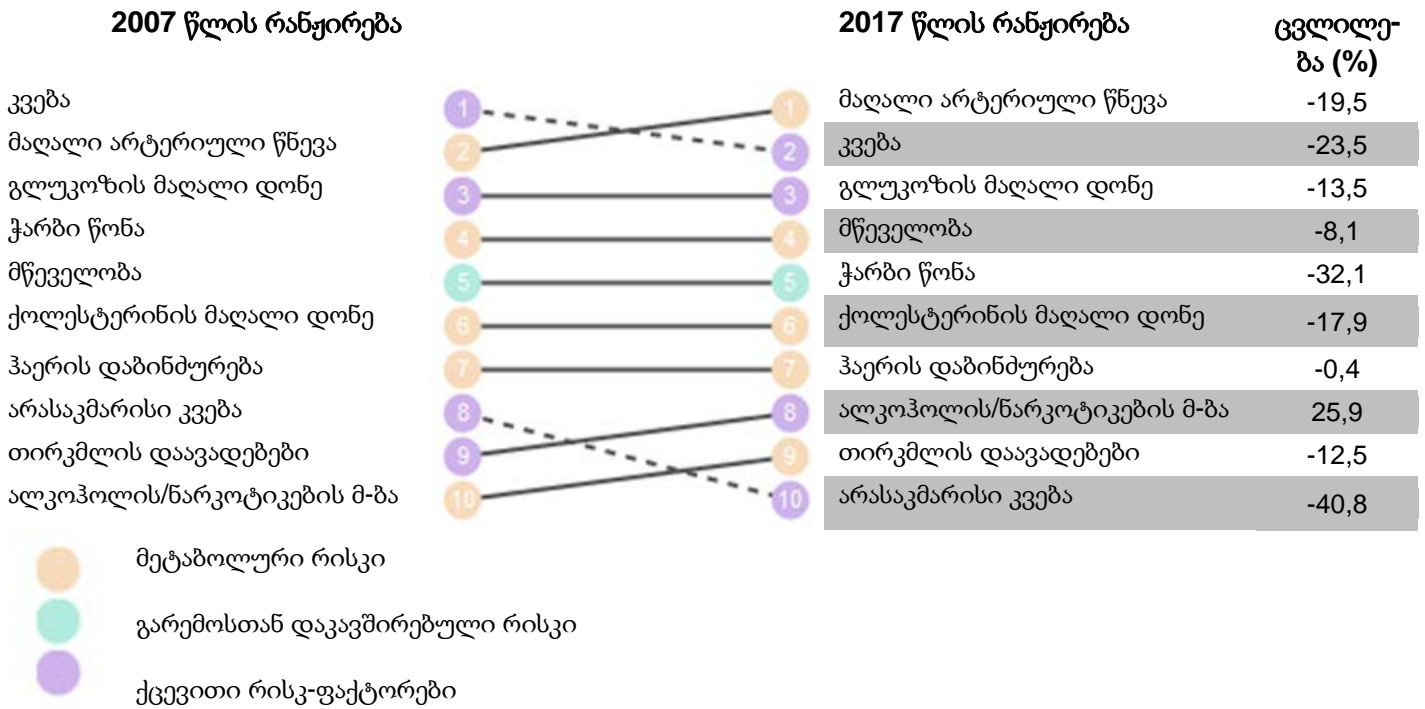
ვაშინგტონის უნივერსიტეტის ჯანმრთელობის გაზომვების და შეფასების ინსტიტუტის მონაცემებით:

ყველა რისკ-ფაქტორით განპირობებული DALYs, საქართველო, 2017

წყარო: IHME

სიკვდილის და უნარშეზღუდულობის გამომწვევი ძირითადი რისკ-ფაქტორები, საქართველო

წყარო: IHME

თამბაქოს კონტროლის გაძლიერება საქართველოში

2017 წლის 17 მაისს საკანონმდებლო პაკეტი „თამბაქოს კონტროლის შესახებ“ მესამე მოსმენით იქნა დამტკიცებული საქართველოს პარლამენტის მიერ. ცვლილებები შევიდა შემდეგ კანონებში: საქართველოს კანონში „თამბაქოს კონტროლის შესახებ“, „რეკლამის შესახებ“, „ლატარიების, აზარტული და მომგებიანი თამაშობების მოწყობის შესახებ“, „მაუწყებლობის შესახებ“, საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში.

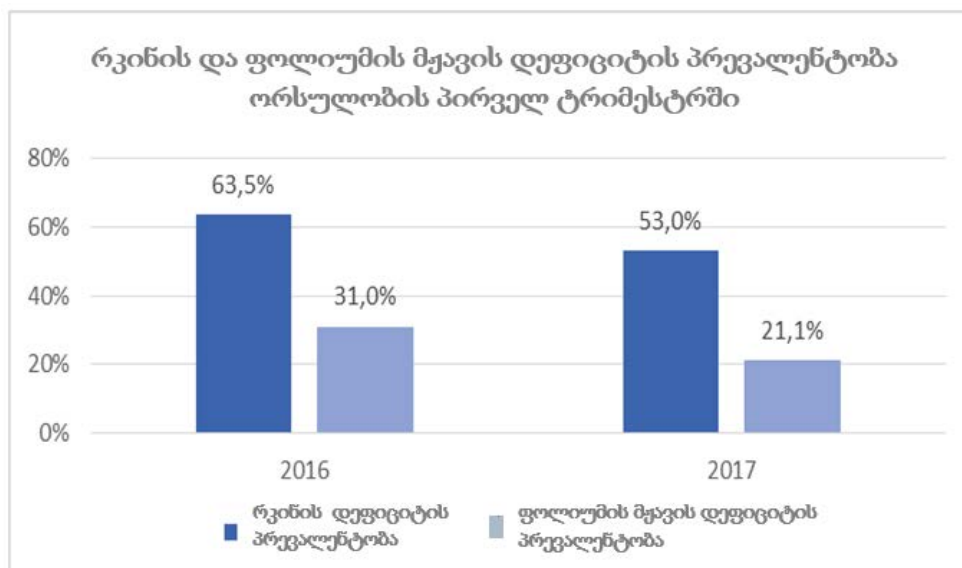
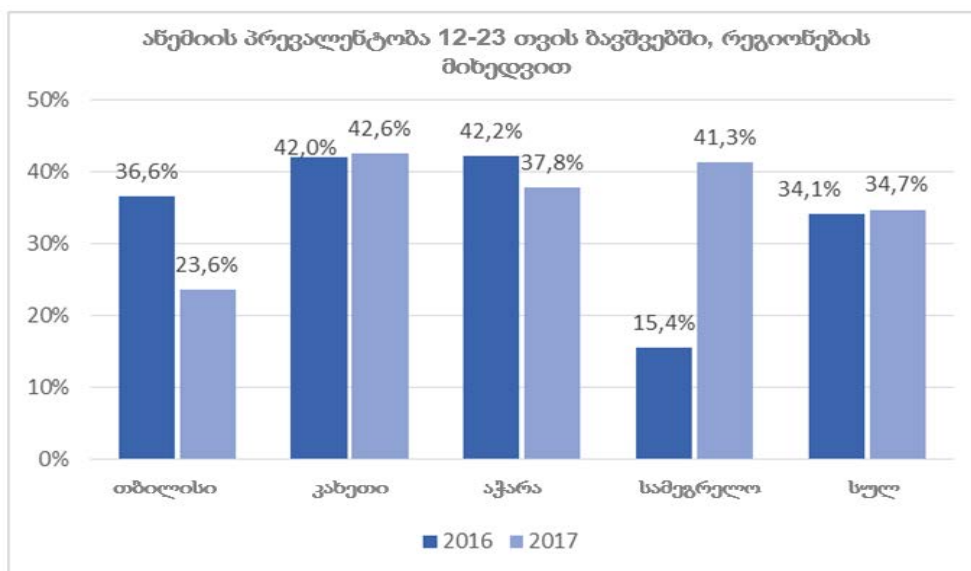
ძირითადი ცვლილებები:

- თამბაქოს მწარმოებელთა ინტერესების გამორიცხვა და თამბაქოს მწარმოებელთა და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების/პირების ურთიერთობის გამჭვირვალობა ჯანდაცვის სფეროში გადაწყვეტილების მომზადების, მიღების და დამკვიდრების პროცესში;
- თამბაქოს კვამლისგან თავისუფალი საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილები (გარდა კაზინოებისა, სიგარ-ბარებისა და აეროპორტებისა) - 2018 წლის 1 მაისიდან;
- თამბაქოს ნაწარმის ყველა სახის რეკლამის, პოპულარიზაციისა და სპონსორობის აკრძალვა (მათ შორის ინტერნეტით) - 2018 წლის 1 მაისიდან;
- მაღაზიების გარე ვიტრინებსა და ფანჯრებზე თამბაქოს ნაწარმისა და მისი აქსესუარების განთავსების აკრძალვა - 2018 წლის 1 სექტემბრიდან;
- თამბაქოს კვამლისგან თავისუფალი სტადიონები - 2020 წლის 1 მაისიდან;
- შიდა ვიტრინებზე თამბაქოს ნაწარმისა და მისი აქსესუარების განთავსების აკრძალვა - 2021 წლის 1 იანვრიდან.

„მიკრონუტრიენტთა დეფიციტის ზედამხედველობის გაძლიერების“ კოლაბორაციული პროექტი

ამერიკის დაავადებათა კონტროლისა და პროფილაქტიკური ცენტრების (US CDC) და საქართველოს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ცენტრის (NCDC) მიერ, „მიკრონუტრიენტთა დეფიციტის ზედამხედველობის გაძლიერების“ კოლაბორაციული პროექტის ფარგლებში, 2015 წლიდან ხორციელდება ნუტრიციული ზედამხედველობის სისტემის ფორმირება და განვითარება საქართველოში.

ზედამხედველობის სისტემაში ჩართულია სისხლის და შარდის ლაბორატორიული კვლევის კომპონენტი რკინის, ფოლატის და იოდის დეფიციტის გამოსავლენად როგორც ბავშვთა, ასევე ორსულთა კონტინგენტში. პროექტის განხორციელების განვლილ პერიოდში დაფიქსირდა ფრიად საყურადღებო მონაცემები, რაც ასახავს საქართველოს მოსახლეობაში ნუტრიციული სტატუსის, კერძოდ, მიკრონუტრიენტთა დეფიციტის არსებულ ვითარებას და გავრცელების ტენდენციებს. 12-23 თვის ბავშვთა დაახლოებით 34% აღენიშნა ანემია; კერძოდ, 12-23 თვის ბავშვთა მოსახლეობის დაახლოებით 80%-ს და ორსულთა 60%-ს აღენიშნა რკინის დეფიციტი; ორსულების დაახლოებით 26%-ს გამოუვლინდა ფოლიუმის მჟავის დეფიციტი. მაღალია ნერვული მილის დეფექტების გავრცელების მაჩვენებელი (2.7 შემთხვევა 1000 ცოცხალშობილზე); გამოკვლეულ კონტინგენტში არ აღინიშნება იოდის დეფიციტი; მნიშვნელოვანი პრობლემები მალნუტრიციის კუთხით ბავშვთა კონტინგენტში არ დაფიქსირებულა.

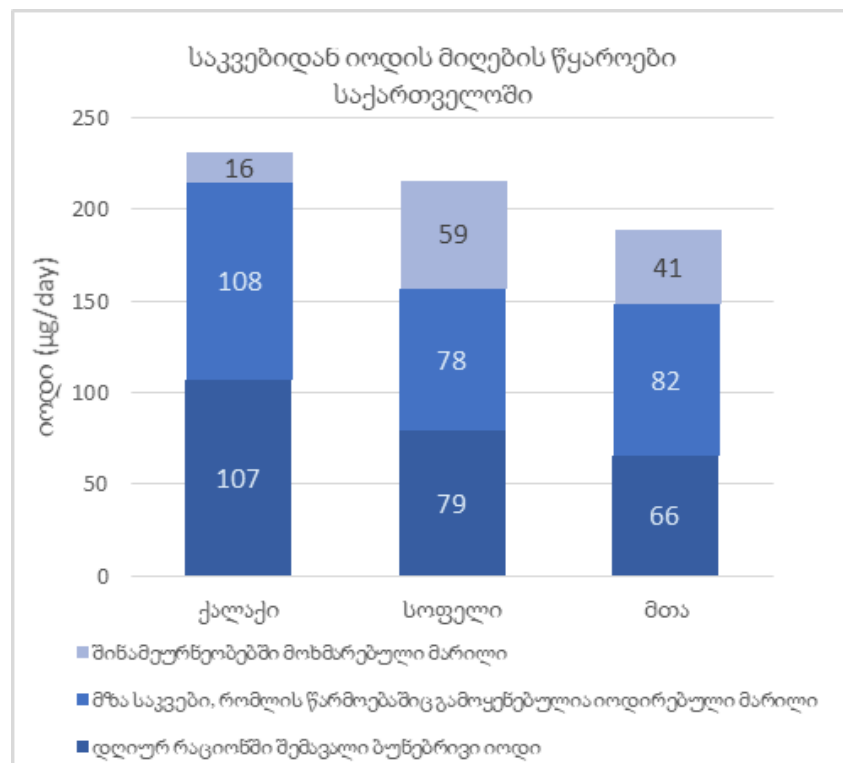
იოდის და იოდიზირებული მარილის მოხმარების ეროვნული ზედამხედველობა საქართველოში

საქართველოში იოდ-დეფიციტით გამოწვეული დარღვევები ენდემურ პრობლემას წარმოადგენს. ეს გამოწვეულია წყალსა და ნიადაგში იოდის დაბალი დონით და შესაბამისად ადგილობრივად წარმოებულ საკვებ პროდუქტებშიც. 1998 წელს ჩატარებული კვლევის მიხედვით იოდის დეფიციტი გამოუვლინდა მოსახლეობის 55-58%.

2005 წელს ახალი კანონი "იოდის, მიკროელემენტებისა და ვიტამინების დეფიციტის გამოწვეული დაავადებების პრევენცია" საფუძველზე პარლამენტმა გამოსცა ბრძანებულება (USI), რომელიც კრძალავს არა-იოდიზირებული მარილის იმპორტსა და ვაჭრობას.

კანონი წარმოადგენს საქართველოს მთავრობისა და გაეროს ბავშვთა ფონდის ერთობლივი ძალისხმევის შედეგს. დამტკიცდა მარილის მიღების სტანდარტი 40 ± 15 მკ იოდი/კგ.

დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის და UNICEF-Georgia- ს თანამშრომლობით ჩატარდა იოდის ეროვნული კვლევა, რომელიც მიზნად ისახავდა: ინფორმაციის მოპოვებას მოსახლეობის იოდიზირებული მარილით უზრუნველყოფის, მარილში იოდის ადეკვატური შემცველობის, ქვეყნის მასშტაბით იოდის მოხმარების დონის დადგენის დამარილში იოდის შემცველობის ნორმატივების ჩამოყალიბების შესახებ.

იოდის ეროვნულმა კვლევამ დაადასტურა იოდის ოპტიმალური დონე მოსახლეობაში, საქართველოს მოსახლეობის 90% ზე მეტი ხარისხიან იოდიზირებულ მარილს მოიხმარს, რაც USI პროგრამის წარმატების შედეგია.

გარემო და ჯანმრთელობა

მსოფლიოს სხვა მრავალი ქვეყნის მსგავსად, გარემოს მავნე ზემოქმედების შედეგად გამოწვეული დაავადების ტვირთი საქართველოშიც საკმაოდ მაღალია (17%). გარემოსთან-ასოცირებული დაავადებების ტვირთის შემცირებისა და პრევენციის მიზნით, ამასთანავე ეკოლოგიური რისკებისადმი მოსახლეობის ექსპოზიციის შესამცირებლად შემუშავდა გარემოსა და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმა საქართველოსა და

ევროკავშირის შორის ასოცირების ხელშეკრულების მოთხოვნების შესაბამისად. საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 29 დეკემბრის N680 დადგენილებით დამტკიცდა „საქართველოს გარემოს და ჯანმრთელობის 2018-2022 წწ ეროვნული სამოქმედო გეგმა NEHAP-2“. საქართველომ დაიწყო გარემოსა და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმით დადგენილი ვალდებულებების განხორციელება ევროკავშირის მიერ მხარდაჭერილი ტვინინგის მექანიზმის გამოყენებით.

5 სტრატეგიული ამოცანა ჩამოყალიბებულია ახლად შემუშავებულ გარემოსა და ჯანმრთელობის ეროვნულ სამოქმედო გეგმაში; ესენია:

1. საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის უზრუნველყოფა უსაფრთხო და მდგრადი წყალმომარაგებისადმი ხელმისაწვდომობისა და სანიტარიული მდგომარეობის გაუმჯობესების გზით. თითოეული ბავშვის ხელმისაწვდომობა უზრუნველყოფა უსაფრთხო წყალმომარაგებისა და სანიტარიული მდგომარეობისადმი 2021 წლისთვის.
2. ბავშვთა ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება ჯანსაღი და უსაფრთხო გარემოსადმი და ყოველდღიური ცხოვრების პირობებისადმი მათი ფიზიკური აქტივობის გაზრდის მიზნით 2021 წლისათვის.
3. ატმოსფერული (გარე) და შიდა ჰაერის გაბინძურების ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შეფასება და განხორციელებული ღონისძიებები მავნე ზემოქმედების შემცირების მიზნით.
4. ქიმიური ნივთიერებების ზემოქმედებით გამოწვეული ავადობის პრევენცია.
5. ჯანმრთელობის საკითხების ინტეგრაცია კლიმატის ცვლილების ადაპტაციისა და შემარბილებელი პოლიტიკის სფეროში.

პროექტი "Twining-GE22" - "გარემოს ჯანმრთელობის სისტემის გაძლიერება საქართველოში", რომელიც ევროკავშირის მხარდაჭერით განხორციელდა იტალიის, პოლონეთისა და დიდი ბრიტანეთის კონსორციუმის მიერ. პროექტის ამოცანებია: გარემოს ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმის შემუშავება, ეროვნული კანონმდებლობის ჰარმონიზაცია ევროკავშირის კანონმდებლობასთან, გარემოს და ჯანმრთელობის არსებული სისტემის შესაძლებლობების გაძლიერება და ევროკავშირის შესაბამისი საჯარო უწყებებთან დამშობილება.

ქიმიური უსაფრთხოება - გერმანიის გარემოს, ბუნების დაცვისა და ბირთვული უსაფრთხოების ფედერალურ სამინისტროს საკონსულტაციო დახმარების პროგრამის (AAP) ფარგლებში ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის, კავკასიის, ცენტრალური აზიის ქვეყნებსა და ევროკავშირის სხვა მეზობელ სახელმწიფოებში, 2015-2017 წლებში განხორციელდა

პროექტი „საკანონმდებლო და სამოქმედო ჩარჩოს შემუშავება საშიშ ქიმიურ ნივთიერებებზე ინფორმაციის შეგროვებისა და გაზიარების მიზნით საქართველოში“.

პროექტი მიზნად ისახავს საშიში ქიმიური ნივთიერებებზე ინფორმაციის შეგროვებისა და გაზიარების საკანონმდებლო და სამოქმედო ჩარჩოს შემუშავებას, ინვენტარიზაციის მოდელის შექმნასა და მისი პრაქტიკული გამოყენების ტესტირებას.

საშიში ქიმიური ნივთიერებების რეგისტრის მოდელი, მისი დემო-ვერსია და საოპერაციო ჩარჩო შემუშავდა ეროვნული ექსპერტების მიერ პროექტის საერთაშორისო მენეჯერთან და საერთაშორისო ექსპერტებთან თანამშრომლობით.

წყალი, სანიტარია და ჰიგიენა - WASH აქტივობები - საქართველო თანალიდერია უნგრეთთან ერთად - საქართველო ჩართულია ევროპის რეგიონში წყლის, სანიტარიისა და ჰიგიენის (WASH) გაძლიერების საკითხში.

სახელმწიფო პროგრამები

საყოველთაო ჯანდაცვა

სამედიცინო მომსახურებით მოსახლეობის საყოველთაო მოცვა გლობალური ჯანმრთელობის უმთავრეს პრიორიტეტს წარმოადგენს და გულისხმობს მოსახლეობის არა მარტო ფინანსური რისკებისაგან დაცვას, არამედ მათთვის მაღალხარისხიანი სამედიცინო მომსახურების თანაბარი და სამართლიანი მიწოდების გარანტიას, განსაკუთრებით მოწყვლადი ჯგუფებისთვის.

2012 წლის არჩევნების შემდეგ ახლად არჩეულმა მთავრობამ აიღო გეზი საქართველოს მოსახლეობის სოციალური და ჯანმრთელობის მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად. წინასწარჩევნო პლატფორმაში ჩადებული ძლიერი პოლიტიკური ნება აისახა 2013 წელს უპრეცედენტოდ (თითქმის 2-ჯერ) გაზრდილ საბიუჯეტო განაწილებაზე.

2013 წლიდან საქართველოს ხელისუფლებამ საფუძველი ჩაუყარა მოსახლეობის ჯანმრთელობასა და კეთილდღეობაზე ორიენტირებულ ჯანმრთელობის პოლიტიკას და საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის ამოქმედებით სათავე დაუდო მოსახლეობის სახელმწიფოს მიერ დაფინანსებული სამედიცინო მომსახურებით უნივერსალურ მოცვას.

საყოველთაო ჯანდაცვის რეფორმამ უზრუნველყო ჯანდაცვის სერვისებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება.

თითოეული მოქალაქე უზრუნველყოფილია სამედიცინო მომსახურებით, მათ შორის 130 000 ადამიანს გააჩნია მხოლოდ კერძო ან კორპორატიული დაზღვევა, დანარჩენი მოსახლეობის მოთხოვნები სრულად იფარება საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამით ან დაზღვევით, რომელიც ფინანსდება სახელმწიფოს ბიუჯეტიდან (სამხედრო მოსამსახურეები და ა.შ.).

2013 წლის 28 თებერვლიდან 1 ივლისამდე მოქმედებდა საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის პირველი ეტაპი, რაც გულისხმობდა პირველადი ჯანდაცვის რგოლის ოჯახის/უბნის ექიმის მომსახურებას და გადაუდებელი შემთხვევების მართვას როგორც ამბულატორიულ, ასევე სტაციონარულ დონეზე.

2013 წლის 1 ივლისიდან ძალაში შევიდა საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის მეორე ეტაპი - ჯანმრთელობის დაზღვევის არმქონე მოქალაქეებისთვის ამოქმედდა ბაზისური პაკეტი, რომელიც ფარავს გეგმიურ ამბულატორიულ, გადაუდებელ ამბულატორიულ და სტაციონარულ, გეგმიურ ქირურგიულ მომსახურებას, ონკოლოგიური დაავადებების მკურნალობასა და მშობიარობას. პროგრამის ფარგლებში ასევე ხდება საბაზისო მედიკამენტების დაფინანსება მოსახლეობის მიზნობრივი ჯგუფებისთვის.

2017 წლის მაისიდან პროგრამის შემდგომი რეფორმირებისთვის, მიზანშეწონილად ჩაითვალა ბენეფიციარების დიფერენციაციის ახალი კრიტერიუმების შემუშავება (მოსარგებლებების შემოსავლების მიხედვით), რომლის ამოსავალი წერტილია უფრო მეტად საჭიროებაზე ორიენტირებული სერვისების მიწოდება და მიდგომის - „სოციალური სამართლიანობა“ - მეტად განვითარება.

2017 წლის 1 ივლისიდან ქრონიკული დაავადებების მქონე პირთათვის, რომლებიც რეგისტრირებულნი არიან „სოციალურად დაუცველი ოჯახების“ მონაცემთა ერთიან ბაზაში და მათზე მინიჭებული სარეიტინგო ქულა არ აღემატება 100 000-ს, ამოქმედდა ქრონიკული დაავადებების სამკურნალო მედიკამენტებით უზრუნველყოფის სახელმწიფო პროგრამა. პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია გულ-სისხლძარღვთა ქრონიკული დაავადებების, ფილტვის ქრონიკული დაავადებების, დიაბეტის (ტიპი 2) და ფარისებრი ჯირკვლის დაავადებათა რიგი სამკურნალო მედიკამენტებით პაციენტთა უზრუნველყოფა.

2015 წლის ჯანმო-ს ევროპის ჯანდაცვის ანგარიშის თანახმად, საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამა წარმატებულად იქნა აღიარებული. UNDP-ის მიერ 2014 წელს ჩატარებულმა კვლევამ გამოავლინა, რომ გამოკითხული ბენეფიციარების 80.3% კმაყოფილია მიწოდებული ამბულატორიული სერვისით, ხოლო საყოველთაო ჯანდაცვის ფარგლებში მიღებული ჰოსპიტალური გადაუდებელი დახმარებით აბსოლუტურად კმაყოფილია გამოკითხულ ბენეფიციართა 96.4%.

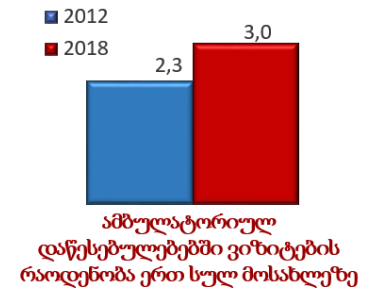
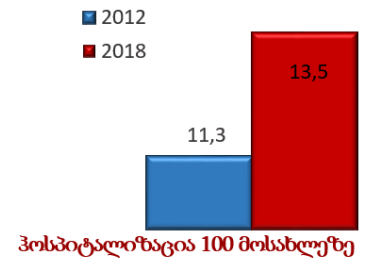
ჯანმო-ს ბოლო მონაცემებით, ევროპის რეგიონში ერთ სულ მოსახლეზე საშუალოდ 6 ამბულატორიული ვიზიტი მოდის. საქართველოში ბოლო 20 წლის განმავლობაში ეს ინდიკატორი არ აღემატებოდა 2.2. საყოველთაო ჯანდაცვის ფარგლებში ამბულატორიული და ჰოსპიტალური მიმართვების რაოდენობა მატულობს, რასაც საფუძვლად უდევს ჯანდაცვის სერვისების ხელმისაწვდომობის ზრდა. 2016 წელს საქართველოში ამბულატორიული მიმართვების რაოდენობა ერთ სულ მოსახლეზე 3.9-ს გაუტოლდა.

საერთაშორისო ორგანიზაციების (World Bank, WHO, USAID) კვლევის მიხედვით, საყოველთაო ჯანდაცვის ძირითად მიღწევად აღნიშნულია: სამედიცინო სერვისებზე ხელმისაწვდომობის ზრდა, სამედიცინო სერვისების უტილიზაციის მატება, ფინანსური ბარიერების შემცირება და მოცვის გაზრდა.

ლიმიტირებული სახსრების პირობებში ხარისხის უზრუნველყოფად 2017 წლის მაისიდან დაიწყო სელექტიური კონტრაქტირების დანერგვა. სელექცია განხორციელდება შემდეგი კრიტერიუმებით: სერვისების მოცვა, სერვისების ხარისხი, სერვისების მოცულობა, ფინანსური გამჭვირვალობა და საჯარიმო სანქციებზე „დამყოლობა“.

2017 წლის პირველი მარტიდან დაიწყო მშობიარობებებისა და საკეისრო კვეთების და ნეონატალური ინტენსიური დახმარების სერვისების, ივლისიდან II-III დონის ინტენსიური მკურნალობა/მოვლის, ხოლო 2018 წლის იანვრიდან - გადაუდებელი სტაციონარული მომსახურების სერვისების მიმწოდებელ დაწესებულებათა სელექტიური კონტრაქტირება.

სერვისების გამოყენება

„ვერტიკალური“ სახელმწიფო პროგრამები

საყოველთაო ჯანდაცვის გარდა, სახელმწიფო ახორციელებს საზოგადებრივი ჯანდაცვის პროგრამებს და ასევე ცალკეულ პროგრამებს პრიორიტეტული მიმართულებით. საზოგადებრივი ჯანდაცვის პროგრამები:

- დაავადებების ადრეული გამოვლენა და სკრინინგი
- იმუნიზაცია
- ეპიდზედამხედველობა
- უსაფრთხო სისხლი
- პროფესიული დაავადებების პრევენცია
- TB - ის მართვა
- აივ/შიდსის მართვა
- დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობა
- ნარკოდამოკიდებული პაციენტების მკურნალობა
- ჯანმრთელობის ხელშეწყობა
- C ჰეპატიტის მართვა

პრიორიტეტული მიმართულებების სახელმწიფო პროგრამები

- ინფექციური დაავადებების მართვა
- ფსიქიკური ჯანმრთელობა
- დიაბეტის მართვა
- წამალდამოკიდებულების მკურნალობა
- ბავშვთა ონკო-ჰემატოლოგია
- ქრონიკული არაგადამდები დაავადებების სამკურნალო მედიკამენტების მიწოდება
- დიალიზი და თირკმლის ტრანსპლანტაცია
- ინკურაბელური პაციენტების პალიატიური მოვლა

- იშვიათი დაავადებების მკურნალობა
- სასწრაფო და გადაუდებელი დახმარება
- სოფლის ექიმები
- წვევანდებლების სამედიცინო სკრინინგი
- რეფერალი (ინდივიდუალური მკურნალობა)

ჯანდაცვის სახელმწიფო პროგრამები, დანახარჯები, მლნ ლარი

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
საყოველთაო ჯანდაცვა	70	338	574	681	710	760
საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პროგრამები	31	53	69	73	73	92
პრიორიტეტული მიმართულებების პროგრამები	95	124	140	149	158	179
სულ	436	583	783	903	941	1032

ჯანდაცვაზე დანახარჯები

საქართველოში ჯანდაცვაზე მთლიანი დანახარჯები ყოველწლიურად იზრდება, რაც სამედიცინო მომსახურებაზე მოთხოვნის მატებასა და გადახდისუნარიანობის გაუმჯობესებაზე მიუთითებს. საკუთარი ეკონომიკიდან საქართველო ჯანდაცვაზე ხარჯავს თითქმის იმდენივეს (8-9%), რამდენსაც ევროპის მდიდარი ქვეყნები (ჯანდაცვაზე საერთო დანახარჯი).

2013 წლიდან ხელისუფლებამ საფუძველი ჩაუყარა მოსახლეობის ჯანმრთელობასა და კეთილდღეობაზე ორიენტირებულ ჯანმრთელობის პოლიტიკას. ბოლო წლებში მნიშვნელოვნად გაიზარდა ჯანდაცვის სექტორისთვის გამოყოფილი სახელმწიფო ასიგნებების მოცულობა (2012 წ. 450 მლნ ლარი – 2017 წ. 1092 მლნ. ლარი). მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში ჯანდაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯები ყოველწლიურად იზრდება (2012 წ. - 1.7%, 2017 წ. – 3%), თუმცა ჯერ კიდევ მნიშვნელოვნად ჩამორჩება დასავლეთ ევროპის (EU15) - 8%, ევროკავშირის (EU28) - 7,3% და ევროპის 53 ქვეყნის - 5,7% საშუალო მაჩვენებლებს.

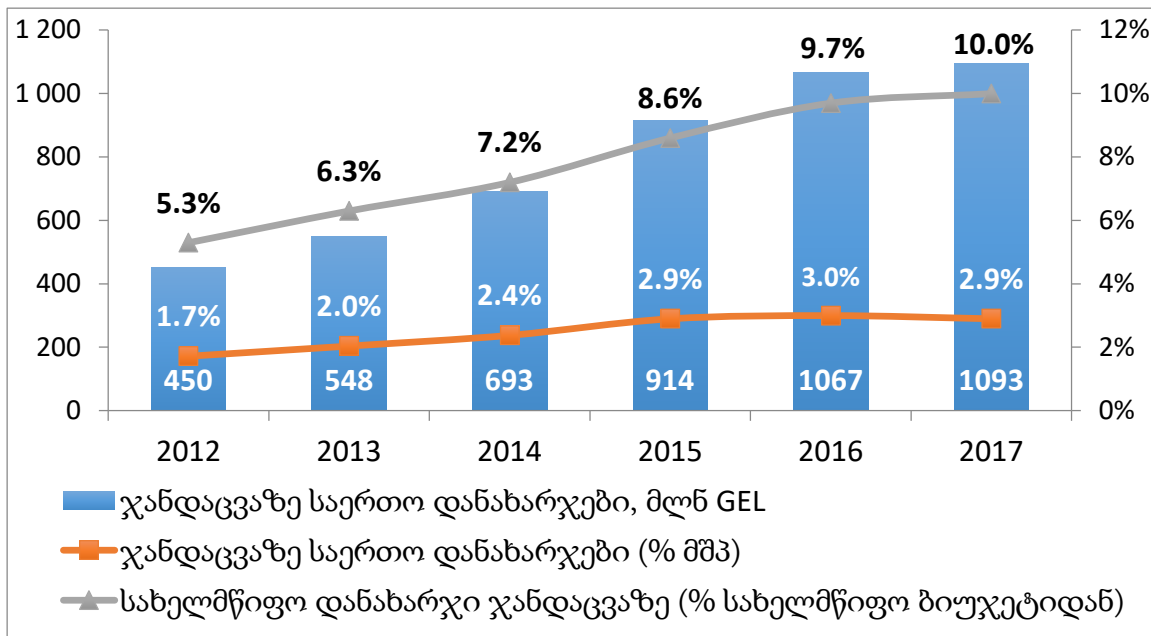
2014-2017 წლებში ჯანმრთელობაზე სახელმწიფო დაფინანსების მატება დაფიქსირდა ერთ სულზე გადანაწილებით: 2014 – 186 ლარი; 2017 – 293 ლარი. ჯანმოსა და მსოფლიო ბანკის შეფასებით, ხარჯთეფექტიანი რეფორმების გატარებით, ქვეყანამ გააუმჯობესა ხელმისაწვდომობა ჯანდაცვაზე და უზრუნველყო მოსახლეობის უკეთესი ფინანსური დაცულობა.

2012-2017 წლებში ჯანდაცვაზე მიმართული თანხები დაფინანსების წყაროების მიხედვით შემდეგნაირად ნაწილდება: სახელმწიფო (2012 – 21%; 2017 - 38%), კერძო (2012 – 77%; 2017 - 60%), საერთაშორისო დახმარებები და გრანტები (2012 – 2.3%; 2016 – 1.7%). ტენდენციების შედარების მიზნით, 2015 წელს, ფარმაცევტული კომპანია გილეადის მიერ ქვეყნისთვის უსასყიდლოდ გადმოცემული C ჰეპატიტის სამკურნალო მედიკამენტების ღირებულება (1.2 მლრდ ლარი) ჯანდაცვის ეროვნულ ანგარიშებში არ არის გათვალისწინებული.

კერძო დანახარჯებში ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილი მოდიოდა ჯიბიდან გადახდებზე, საიდანაც მხოლოდ 7% იხარჯებოდა წინასწარ გადახდილი სადაზღვევო სქემების დასაფარად, დანარჩენი სამედიცინო მომსახურებისთვის პირდაპირი გადახდებისთვის იყო განკუთვნილი.

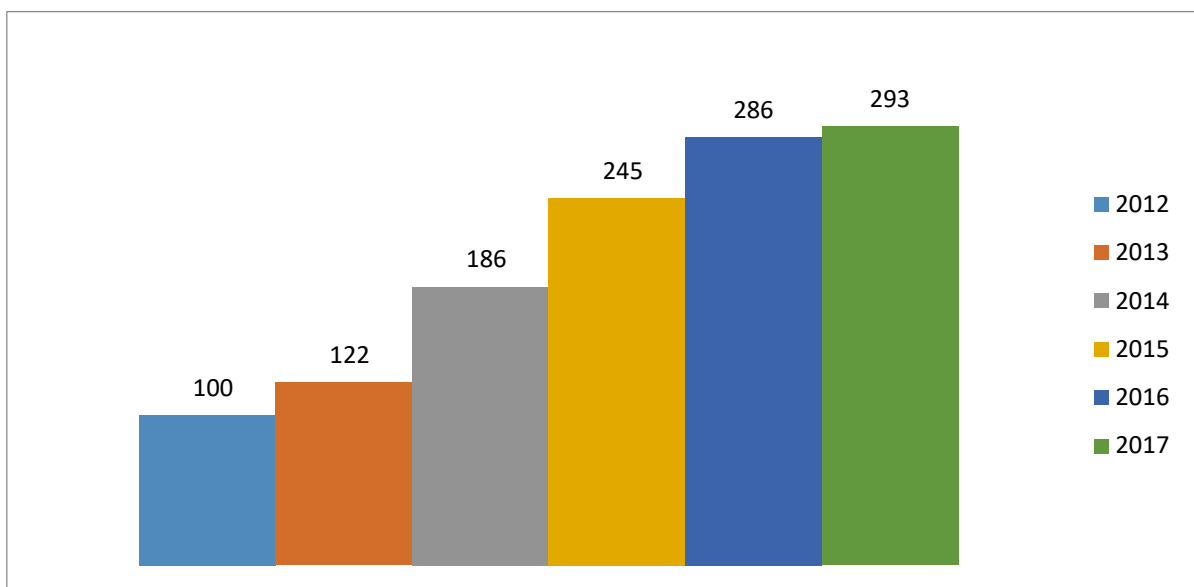
ჯიბიდან გადახდილი თანხების წილი მნიშვნელოვნად შემცირდა ჯანდაცვაზე მთლიან დანახარჯებში: 73%-დან (2012) 55%-მდე (2017), რაც გამოწვეული იყო ძირითადად ჰოსპიტალიზაციაზე გაწეული ნაკლები დანახარჯებით, რაც საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის ამოქმედების პირდაპირი შედეგია.

ჯანდაცვაზე დანახარჯების დინამიკა

წყარო: საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო

სახელმწიფო დანახარჯები ჯანდაცვაზე ერთ სულ მოსახლეზე

წყარო: საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო

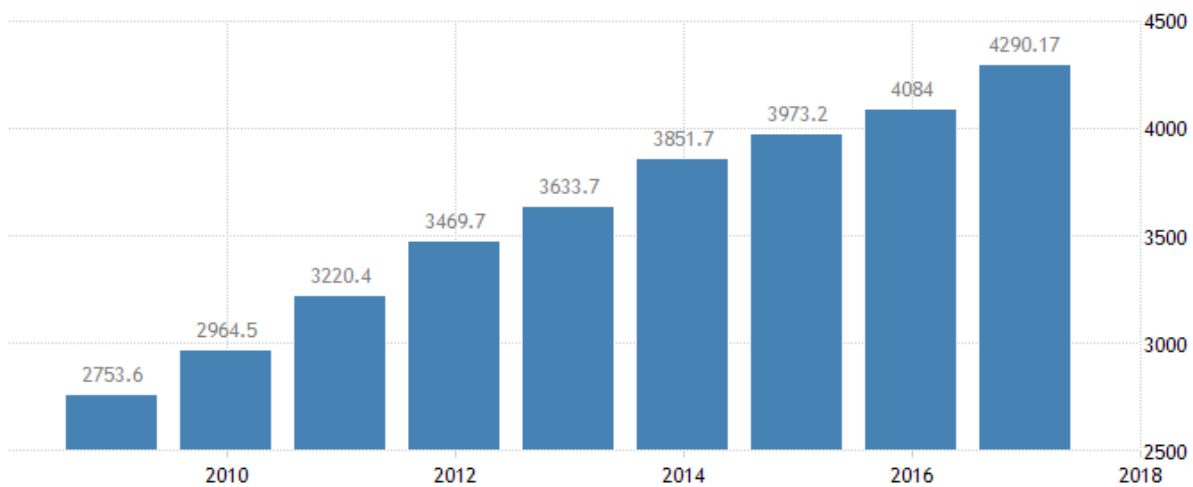
დანახარჯები ჯანდაცვაზე, საქართველო

დანახარჯები ჯანდაცვაზე	2012	2013	2014	2015	2016	2017
მშპ, მლნ ლარი	26167.3	26847.4	29150.5	31755.6	34028.5	37846.6
ჯანდაცვაზე მთლიანი დანახარჯები, მლნ ლარი	2190.5	2254.3	2460.2	2518.7	2864.9	2877.6
ჯანდაცვაზე მთლიანი დანახარჯების წილი მშპ-დან (%)	8.4%	8.5%	8.5%	8.5%	8.4%	7.6%
ჯანდაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯები, მლნ. ლარი	450.3	547.9	693.2	914.0	1067.9	1092.2
ჯანდაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯების წილი ჯანდაცვაზე მთლიანი დანახარჯებიდან (%)	20.6%	24.3%	28.2%	36.3%	37.3%	38.0%
ჯანდაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯების წილი მშპ-დან (%)	1.7%	2.0%	2.4%	2.9%	3.1%	2.9%
ჯანდაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯების წილი სახელმწიფო ბიუჯეტიდან (%)	5.3%	6.3%	7.2%	8.6%	9.7%	10.0%
ჯანდაცვაზე კერძო დანახარჯები, მლნ. ლარი	1689.7	1655.5	1720.4	1558.9	1750.5	1737.8
ჯანდაცვაზე კერძო დანახარჯების წილი ჯანდაცვაზე მთლიანი დანახარჯებიდან (%)	77.1%	73.4%	69.9%	61.9%	61.2%	60.4%
ჯანდაცვაზე პირდაპირი, ჯიბიდან გადახდები, მლნ. ლარი	1608.8	1557.0	1623.4	1443.8	1591.0	1575.5
ჯანდაცვაზე საერთაშორისო დახმარება, მლნ ლარი	50.5	50.9	46.5	45.8	46.5	47.5
ჯანდაცვაზე საერთაშორისო დახმარების წილი ჯანდაცვაზე მთლიანი დანახარჯებიდან (%)	2.3%	2.3%	1.9%	1.8%	1.6%	1.7%
ჯანდაცვაზე მთლიანი დანახარჯი ერთ სულზე, ლარი	488	502	660	677	769	772
ჯანდაცვაზე მთლიანი დანახარჯი ერთ სულზე, აშშ დოლარი	295	302	374	298	325	308
ჯანდაცვაზე მთლიანი დანახარჯი ერთ სულზე, საერთაშორისო დოლარი	571	601	772	792	898	903
ჯანდაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯი ერთ სულზე, ლარი	100	122	186	245	286	293
ჯანდაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯი ერთ სულზე, აშშ დოლარი	61	73	105	108	121	117
ჯანდაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯი ერთ სულზე, საერთაშორისო დოლარი	117	146	218	288	335	343
ჯანდაცვაზე კერძო დანახარჯი ერთ სულზე, ლარი	376	369	462	419	470	466
ჯანდაცვაზე კერძო დანახარჯი ერთ სულზე,	228	222	261	185	198	186

აშშ დოლარი						
ჯანდაცვაზე კერძო დანახარჯი ერთ სულზე, საერთაშორისო დოლარი	440	441	540	490	549	545
ჯანდაცვაზე საერთაშორისო დახმარება ერთ სულზე, ლარი	11	11	12	12	12	13
ჯანდაცვაზე საერთაშორისო დახმარება ერთ სულზე, აშშ დოლარი	7	7	7	5	5	5
ჯანდაცვაზე საერთაშორისო დახმარება ერთ სულზე, საერთაშორისო დოლარი	13	14	15	14	15	15

წყარო: საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო

მთლიანი შიდა პროდუქტი ერთ სულ მოსახლეზე, საქართველო

წყარო: <https://tradingeconomics.com/georgia/gdp-per-capita>

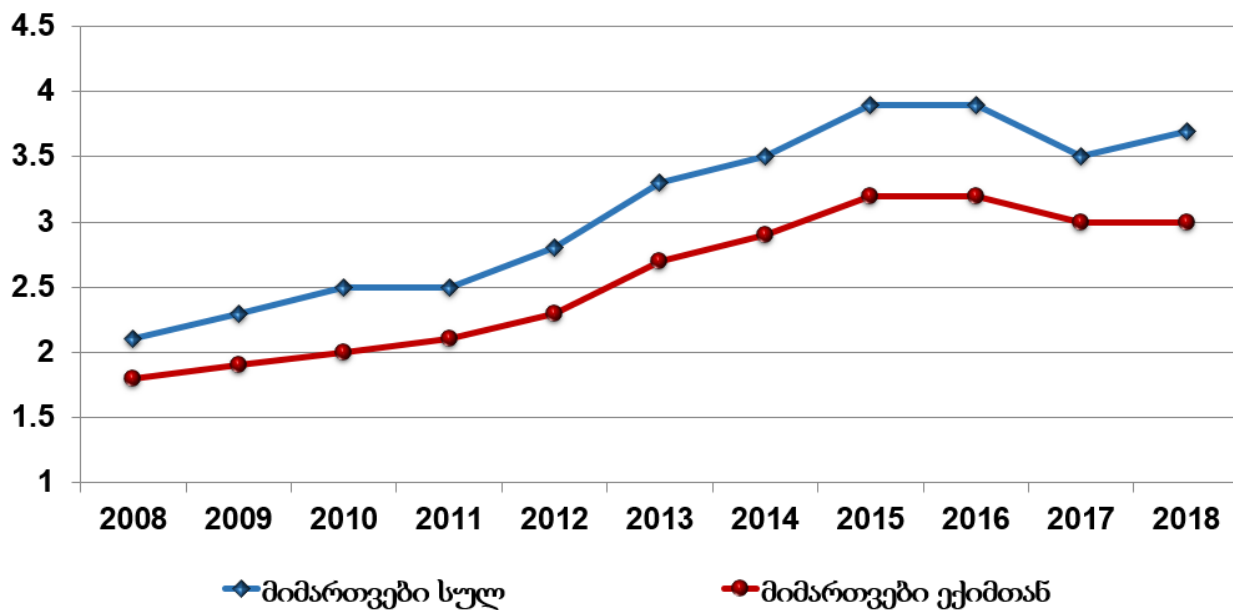
ჯანდაცვის რესურსები

	2017	2018
ექიმების რაოდენობა (სტომატოლოგების ჩათვლით)	27362	30998
ექიმებით უზრუნველყოფა 100000 მოსახლეზე	733.9	831.9
საექთნო პერსონალის რაოდენობა	19376	17862
ექთნებით უზრუნველყოფა 100000 მოსახლეზე	522.4	479.3
ჰოსპიტალური საწოლების რაოდენობა	15084	15909
ჰოსპიტალური საწოლებით უზრუნველყოფა 100000 მოსახლეზე	404.6	426.9
მიმართვა ექიმთან	12906763	12067282
ექიმის ვიზიტი ბინაზე	239103	190544
სტაციონარული დაწესებულებების რაოდენობა	280	273
პოლიკლინიკური დაწესებულებების რაოდენობა	2369	2283
ანტენატალური სერვისების მიმწოდებელი დაწესებულებები	344	352
სასწრაფო დახმარების სადგურების რაოდენობა	82	73
სისხლის გადასხმის სადგურების რაოდენობა	21	9
სოფლის ექიმი-მეწარმეს რაოდენობა	1277	1267

წყარო: დკსჯეც

საქართველოში ექთნების რაოდენობის ექიმების რაოდენობასთან შეფარდება უკანასკნელი წლების განმავლობაში კლების დინამიკით ხასიათდება.

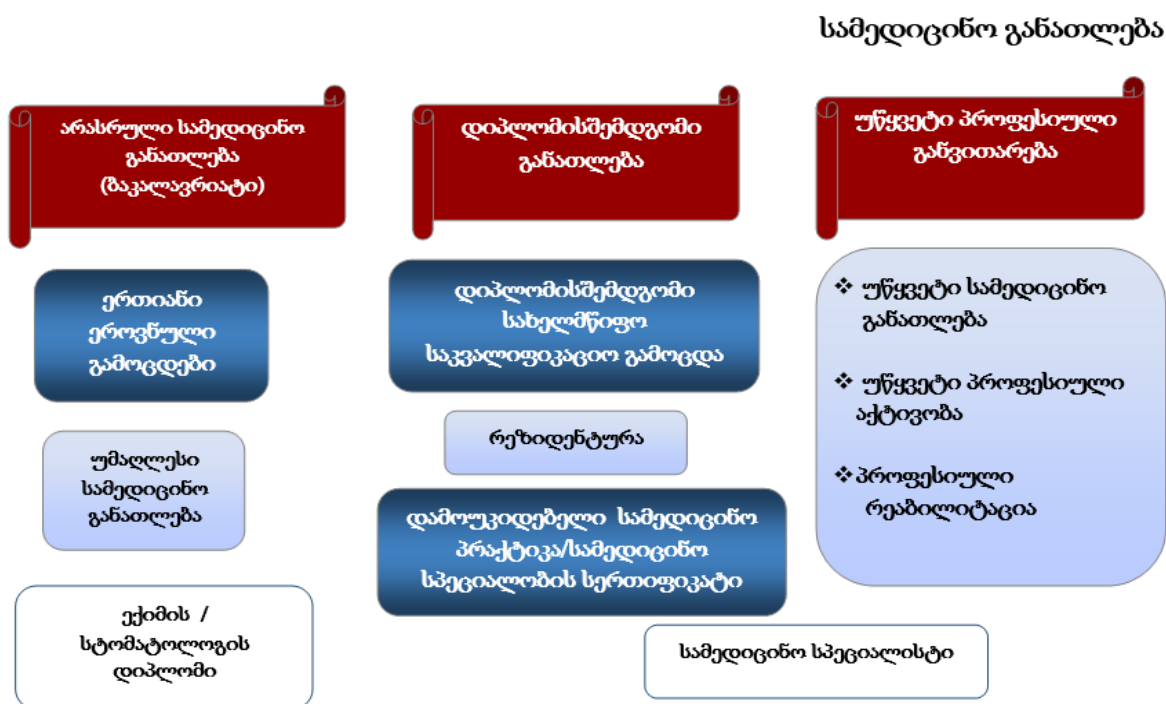
მიმართვათა რაოდენობა ერთ სულ მოსახლეზე, საქართველო

წყარო: დკსჯეც

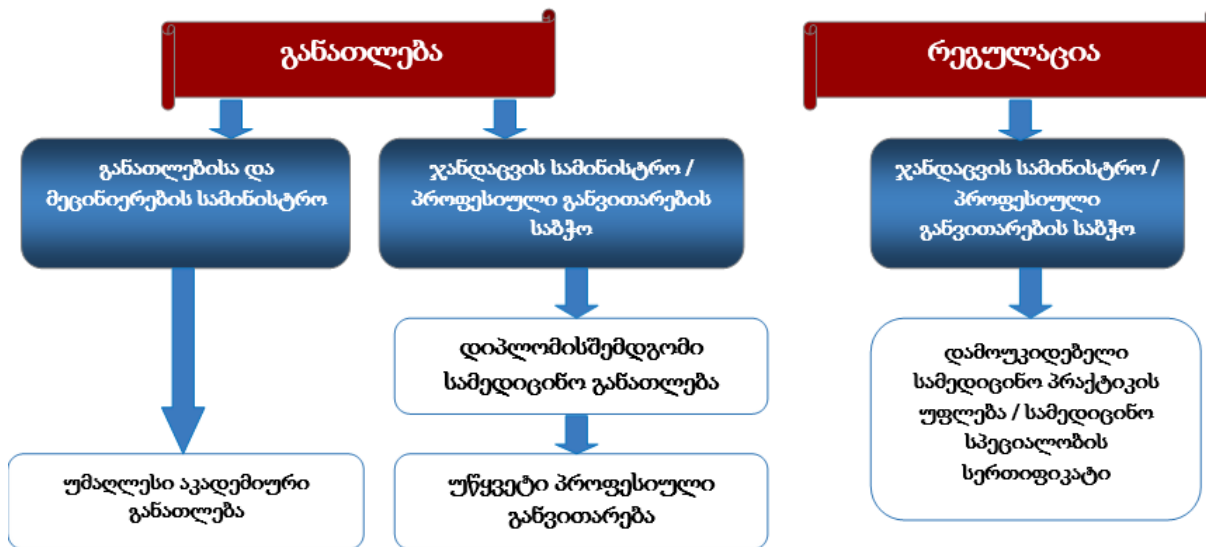
საქართველოში სამედიცინო განათლების სისტემა

საქართველოში ექიმთა განათლება ხორციელდება სამედიცინო განათლების მსოფლიო ფედერაციის (WFME) სტანდარტების შესაბამისად, რომელიც მოიცავს 3 ეტაპს: არასრულ სამედიცინო განათლებას (ბაკალავრიატი), დიპლომისშემდგომ განათლებას და უწყვეტ პროფესიულ განვითარებას:

საბაკალავრო სამედიცინო განათლების სისტემა, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს კომპეტენციის ფარგლებშია, ხოლო დიპლომისშემდგომი სამედიცინო განათლება და უწყვეტი პროფესიული განვითარება - საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს კომპეტენციის ფარგლებშია:

სახელმწიფო სტრუქტურებს შორის ფუნქციების განაწილება

დიპლომისშემდგომი სამედიცინო განათლება

დიპლომისშემდგომი განათლება (პროფესიული მომზადება) საჭიროა დამოუკიდებელი სამედიცინო პრაქტიკის / სახელმწიფო სერტიფიკატის უფლების მოსაპოვებლად. 1999 წლიდან დიპლომისშემდგომი განათლება წარმოადგენს რეზიდენტურის პროგრამის ნაწილს. რეზიდენტურის კურსდამთავრებულებს მიეცემა სახელმწიფო სერტიფიკატი და შეეძლება დაიწყო სამედიცინო პრაქტიკა. რეზიდენტურის პროგრამების ხანგრძლივობა შეესაბამება ევროკავშირის ქვეყნების ანალოგიური პროგრამების სტანდარტებს.

საქართველოს დიპლომისშემდგომი სამედიცინო განათლების სისტემა (მათ შორის რეზიდენტურის პროგრამები, ასევე სასწავლო პროცესი და ინსტიტუციური აკრედიტაცია) შეესაბამება სამედიცინო განათლების მსოფლიო ფედერაციის (WFME) ძირითად სტანდარტებს.

დიპლომისშემდგომი სამედიცინო განათლება რეგულირდება "სამედიცინო საქმიანობის შესახებ" საქართველოს კანონით და შესაბამისი ნორმატიული აქტებით.

დიპლომის შემდგომი სამედიცინო განათლების ცვლილებები:

- 2013 წელს მომზადდა სერტიფიცირების გამოცდის ტესტები - "დახურული ბაზა" (ტესტების 25%), ექიმის შეფასების სისტემის გაუმჯობესების მიზნით;
- 2013 წლიდან მომზადდა სახელმწიფო სერტიფიცირების ტესტები 10 სამედიცინო სპეციალობაში;
- 2014 წლიდან განახლდა / მომზადდა 56 სამედიცინო სპეციალობის რეზიდენტურის პროგრამა;
- 2014 წლიდან განახლდა 15 სამედიცინო სპეციალობის ჩამონათვალი;
- 2017 წელს განახლდა დიპლომისშემდგომი კვალიფიკაციის გამოცდები.

გამოწვევები:

- საუნივერსიტეტო კლინიკების განვითარების ხელშეწყობა
- პროგრამის და ლიტერატურის მუდმივი განახლება
- ავტორიზაციის / აკრედიტაციის სტანდარტების სრულყოფა / გაუმჯობესება
- ექიმების პერიოდული რესერტიფიცირების სისტემის დანერგვა
- სამედიცინო მეცნიერების განვითარების ხელშეწყობა

უწყვეტი პროფესიული განვითარება

საქართველოში არ არის სავალდებულო ყველა სპეციალობისათვის, გაგრძელდეს უწყვეტი პროფესიული განვითარება (CPD), პერინატალურ სამსახურში მომუშავე მეან-გინეკოლოგებისა და ნეონატოლოგების გარდა. უწყვეტი პროფესიული განვითარება ექიმის ეთიკური ვალდებულებაა და ზოგ შემთხვევაში ხორციელდება დამსაქმებლის მოთხოვნით.

უწყვეტი პროფესიული განვითარების მიღება შესაძლებელია უნივერსიტეტების, სამედიცინო ორგანიზაციების და სამედიცინო დაწესებულებების ბაზაზე.

საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს პროფესიული განვითარების საბჭო უზრუნველყოფს უწყვეტი პროფესიული განვითარების სავალდებულო აკრედიტაციას.

ძირითადად, უწყვეტი პროფესიული განვითარების მიღება ფინანსდება ექიმების, დამსაქმებლებისა და დონორი ორგანიზაციების მიერ.

უწყვეტი პროფესიული განვითარება რეგულირდება საქართველოს კანონით სამედიცინო საქმიანობის შესახებ და შესაბამისი ნორმატიული აქტებით.

ცვლილებები:

2016 წლიდან საქართველოში ამერიკის შეერთებული შტატების თავდაცვის საფრთხის შემცირების სააგენტოს (DTRA) მხარდაჭერით ბრიტანული მედიცინის ჟურნალის (BMJ) ონლაინ პლატფორმის დანერგვა დაიწყო. შესაბამისად, ქართველ ექიმებს საშუალება აქვთ გამოიყენონ BMJ-ს საუკეთესო პრაქტიკა ("BMJ BP") და BMJ-ს სწავლება ("BMJ-L") 3 წლის განმავლობაში.

2017 წელს განახლდა უწყვეტი სამედიცინო განვითარების საქმიანობის აკრედიტაციის მოთხოვნები.

2018 წლიდან პერინატალურ დაწესებულებებში მომუშავე მეან-გინეკოლოგთა და ნეონატოლოგთათვის CPD პროგრამებში მონაწილეობა გახდა სავალდებულო.

გამოწვევები:

- სავალდებულო უწყვეტი სამედიცინო განვითარების სისტემის ჩამოყალიბება
- პაციენტის უსაფრთხოება და სამედიცინო მომსახურების ხარისხი

ფარმაცევტული სექტორი საქართველოში

საქართველოში ჯანდაცვის სისტემის წარმატებული რეფორმის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილია მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და საქართველოს მოსახლეობისთვის მაღალხარისხიანი, უსაფრთხო და ეფექტური მედიკამენტების მიწოდება, რომელსაც ემსახურება საქართველოს ფარმაცევტული კანონმდებლობა და რეგულირების სისტემა, რომელიც შეესაბამება ევროკავშირის კანონმდებლობას და რეგულირების მოდელს. 2009 წელს მიღებული რეგულაციების გადაჭარბებული ლიბერალიზაციის გათვალისწინებით, ჰარმონიზებული წესების განხორციელება ბევრ გამოწვევას განიცდის.

ერთი მხრივ, ლიბერალიზაციას მოყვება ფარმაცევტული ბაზრის სწრაფი ზრდა და მედიკამენტების ხელმისაწვდომობა, ხოლო მეორე მხრივ, ის იწვევს გარკვეული სისტემების ჩამოყალიბებას, რომლების ეფექტური რეგულირება ძნელდება. მიუხედავად იმისა, რომ რეგულაციები ფუნქციონირებს, საჭიროა ახალი რეგულაციების დანერგვა, რაც თანდათანობით უნდა განხორციელდეს.

ძირითადი მიღწევები და განვითარება

- სარეცეპტო სისტემა და OTC პროდუქტები შემუშავდა და დაინერგა 2014 წელს. 2016 წლის 1 აგვისტოდან ელექტრონული რეცეპტების სისტემა ამოქმედდა, ხოლო 2018 წლიდან დაიწყო ელექტრონული რეცეპტების სისტემის სავალდებულო გამოყენების პროცესი.
- ექსპერტებთან და დაინტერესებულ მხარეებთან ხანგრძლივი კონსულტაციების შედეგად 2017 წლის 28 დეკემბერს მთავრობის მიერ გამოქვეყნდა ბრძანებულება N580, რომლის მიხედვით ევროკავშირის GMP გაიდლაინები აღიარებულია ეროვნულ სტანდარტად. 2019 წლის 1 ივლისიდან წარმოების ლიცენზია გაიცემა მხოლოდ ეროვნული GMP სტანდარტის შესაბამისად; 2022 წლის 1 იანვრიდან ყველა ფარმაცევტული წარმოება ვალდებული იქნება აწარმოოს პროდუქცია ეროვნული GMP წესების დაცვით.

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ქსელი და სახელმწიფო პროგრამები

საქართველოში საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ქსელის ცენტრალურ დონეს წარმოადგენს:

- დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი (დკსჯეც)
- დკსჯეც-ს 9 რეგიონული ფილიალი
- ადგილობრივ ხელისუფლებას დაქვემდებარებული 61 მუნიციპალური ჯანდაცვის ცენტრი.

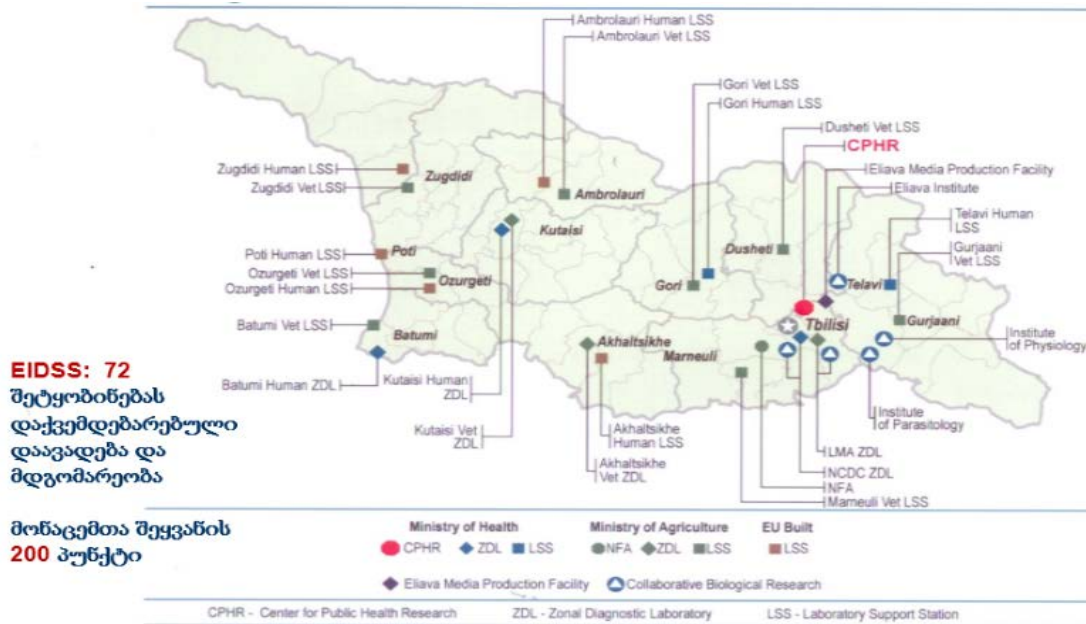

ქვეყანაში მოქმედებს რეგიონული ლაბორატორიული ქსელი, რომელიც წარმოადგენს ბიოუსაფრთხოების მე-2 დონის ლაბორატორიულ ქსელს და შედგება 2 ზონალური და 7 სავლე ლაბორატორიული ერთეულისაგან. საქმიანობა ხორციელდება “ერთიანი ჯანმრთელობის” პრინციპით, საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს 11 ვეტერინარულ ლაბორატორიასთან მჭიდრო თანამშრომლობით. ამავე თანამშრომლობის ფარგლებში განსაკუთრებული როლი ენიჭება რ.ლუგარის სახელობის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ცენტრს.

ამგვარი სისტემა დღესდღეობით უზრუნველყოფს ოპერატიული ინფორმაციის აკუმულირებას დაავადებათა ზედამხედველობის ელექტრონული ინტეგრირებული სისტემის (დზეის - EIDSS) მეშვეობით ადამიანისა და ცხოველთა დაავადებების თითოეული შემთხვევის, კერძოდ, 72 გადამდები დაავადებისა და მდგომარეობის შესახებ.

ადგილობრივ თვითმმართველობებს დაქვემდებარებული ადგილობრივი მუნიციპალური სამსახურები წარმოადგენილია 61 ტერიტორიული ცენტრით მათში მომუშავე 1020 სამტატო ერთეულით.

“ერთიანი ჯანმრთელობის“ პრინციპი

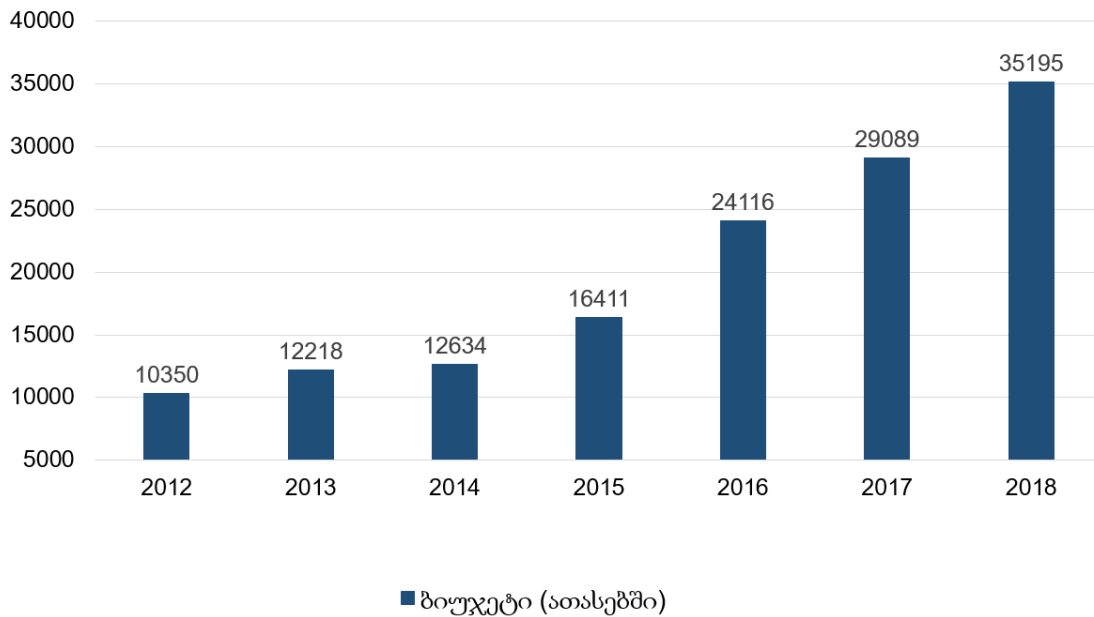
საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სფეროში სახელმწიფო პროგრამების და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის ღონისძიებების ადმინისტრირება დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მნიშვნელოვან ფუნქციას წარმოადგენს. ცენტრის მიერ ხორციელდება ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობის, ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრებისა და დაავადებათა პროფილაქტიკისკენ მიმართული 10 სახელმწიფო პროგრამა, რომლებიც ხელს უწყობს გადამდებ და ონკოლოგიურ დაავადებათა პრევენციას და ადრეულ გამოვლენას, რაც უზრუნველყოფს საზოგადოების დაცულობის გაზრდას და მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს სახელმწიფო დანახარჯების ოპტიმიზაციაზე.

ცენტრის მიერ განხორციელებული პროგრამები/ კომპონენტებია:

- დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და სკრინინგი
- იმუნიზაცია
- ეპიდზედამხედველობა
- უსაფრთხო სისხლი
- პროფესიულ დაავადებათა პრევენცია
- ტუბერკულოზის მართვა
- აივ-ინფექცია/შიდსის მართვა
- დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობა
- ჯანმრთელობის ხელშეწყობა
- C ჰეპატიტის მართვა

დკსჯეც-ს მიერ მართული სახელმწიფო პროგრამების ბიუჯეტი 2012 წლიდან 2018 წლამდე 3,5 ჯერ გაიზარდა და 35195 ათას ლარს გაუტოლდა. სახელმწიფომ იტვირთა საერთაშორისო ორგანიზაციების (Gavi Alliance, GFTAM, US CDC) ვალდებულები და შედეგად შესაძლებელი გახდა ვაქცინაციის, TB-ის და აივ-ს სამკურნალო პირველი და მეორე რიგის მედიკამენტების, სამედიცინო აღჭურვილობისა და რეაგენტების, ისევე როგორც ჯანდაცვის სახელმწიფო პროგრამების ჩარჩოში სხვადასხვა აქტივობების განხორციელება მნიშვნელოვანი მიმართულებებით (გრიპის ზედამხედველობა, ახალი ვაქცინების დანერგვა, ახალი ტიპის სერვისების შემოთავაზება და ა.შ.)

დკსჯეც მმართველობის ქვეშ არსებული პრევენციული სახელმწიფო პროგრამების ბიუჯეტი

წყარო: დკსჯეც

ელექტრონული ჯანდაცვა

საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტრომ წარმოადგინა ჯანდაცვის ინოვაციური საინფორმაციო სისტემა, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს საჭირო ინფორმაციის მიწოდება და უკუკავშირი როგორც სამინისტროსთვის, ასევე სხვა უწყებებისთვის (სადაზღვევო კომპანიები, სამკურნალო დაწესებულებები, ფარმაცევტული რგოლი) და პაციენტებისთვის. სისტემის ამოქმედებით შესაძლებელი უნდა გახდეს სარწმუნო ინფორმაციის სწრაფი და მარტივი მოძიება და გაზიარება. სისტემის ეფექტურობის მოსალოდნელი შედეგების მაჩვენებლები:

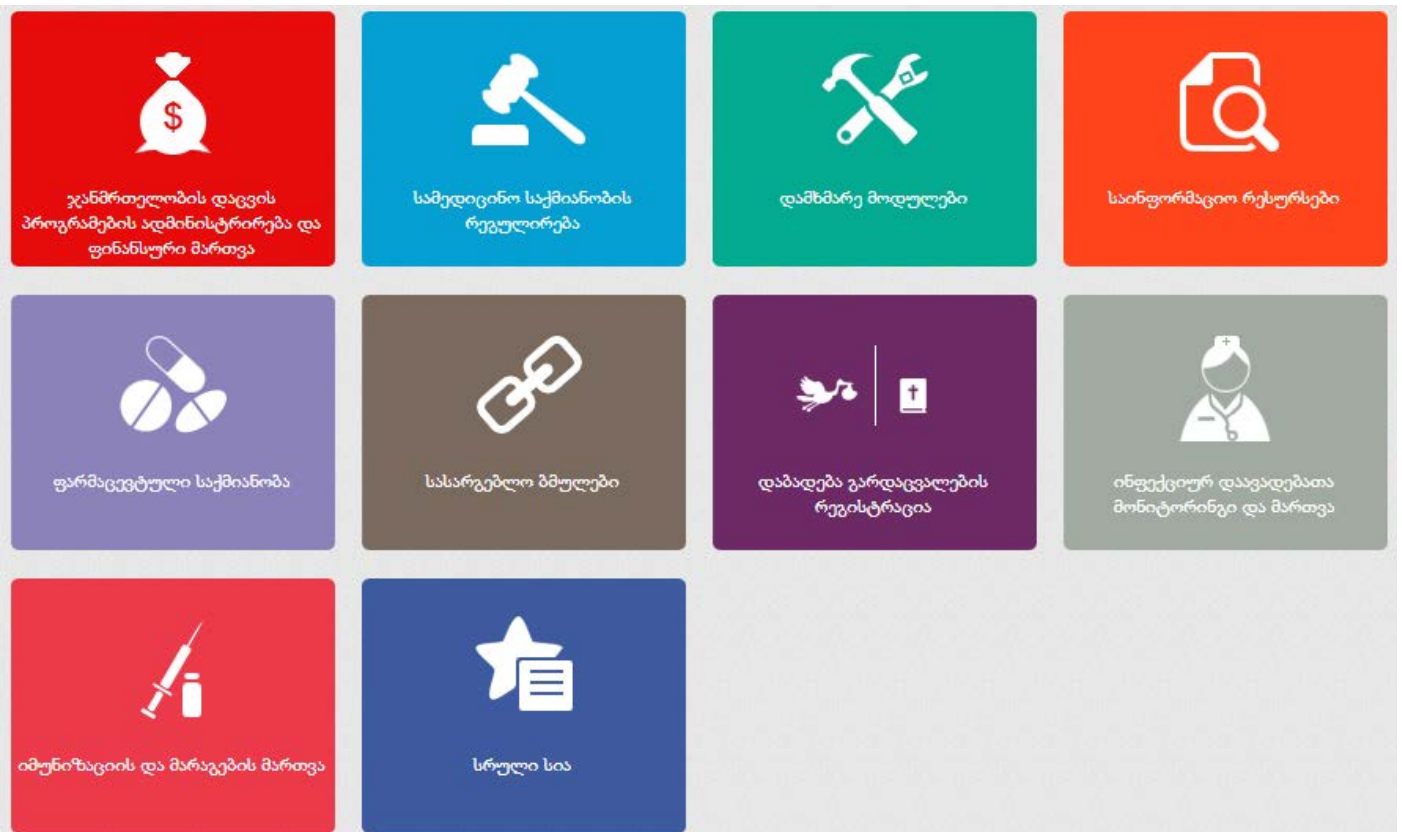
- ოპერაციული და ანალიტიკური ეფექტურობის გაზრდა
- სახელმწიფოს მიერ სახელმწიფო პროგრამების კონტროლის გაუმჯობესება
- ჯანდაცვის ფინანსირების გამჭვირვალობის გაზრდა და თაღლითობის შემთხვევების შემცირება
- ბიზნეს პროცესების სტანდარტიზაცია, ინსტიტუციონალიზაცია და სერვისების ხარისხის გაუმჯობესება
- ჯანდაცვის მონაცემების ხარისხის გაუმჯობესება და საერთაშორისო დონეზე მონაცემების შედარების უკეთესი შესაძლებლობა
- ჯანდაცვის სერვისებზე და დაზღვევის შესახებ პაციენტებისთვის ინფორმაციული წვდომის გაუმჯობესება
- სისტემა წარმოადგენს ეფექტურ ინსტრუმენტს პოლიტიკური და მენეჯერული გადაწყვეტილების მიმღებებისთვის

ჯანდაცვის ინფორმაციული სისტემის (HIS) განვითარება ქვეყანაში ხორციელდება თანამედროვე ჯანდაცვის საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით და ეფუძნება ელექტრონულ პროცესებს და კომუნიკაციას (ელ-ჯანდაცვა).

განხორციელებული აქტივობები:

- ჩარევების და სერვისების საერთაშორისო კლასიფიკაციის შემოღება/ დამტკიცება მნიშვნელოვანი ნაბიჯი იყო საქართველოში მონაცემების სტანდარტიზაციის გაუმჯობესების მიზნით (2011);
- ჰოსპიტალური ანგარიშგების შემთხვევაზე ორიენტირებული ელექტრონული მოდული (2014)
- კიბოს პოპულაციური რეგისტრი (2015);
- ამბულატორიული ანგარიშგების შემთხვევაზე ორიენტირებული ელექტრონული მოდული (2016);
- ანტენატალური და სამეანო სერვისების ელექტრონული მოდული - „საქართველოს დაბადების რეგისტრი“ (2016).

საქართველოში დაბადების და გარდაცვალების რეგისტრაციის ელექტრონული მოდულების შემოღებით დაბადება/გარდაცვალების შემთხვევების რეგისტრაციის მოცვამ ბოლო წლებში 98%-ს მიაღწია.

ქვეყანაში ჯანდაცვის საინფორმაციო სისტემის სწრაფ განვითარებას მხარს უჭერს ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია, რომელიც მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ამ პროცესში.

მნიშვნელოვანი ეტაპი იყო ქვეყნის მასშტაბით ავადმყოფობათა და ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული პრობლემების საერთაშორისო სტატისტიკური კლასიფიკაციის მე-10 გადახედვის დანერგვა. ჩატარდა ტრენინგები სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფებისთვის ავადობის და სიკვდილობის რეგისტრაციის შესასწავლად. 2011-2012

წლებში საქართველო იყო პირველი ქვეყანა ევროპის რეგიონში, სადაც ითარგმნა მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის ვებ-ინტერაქტიული ტრენინგი ავადობისა და სიკვდილობის კოდირებისთვის და განთავსდა ცენტრის ვებ-გვერდზე.

ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციასთან თანამშრომლობა ქვეყნისთვის ყველაზე შედეგიანი და სასარგებლოა. 2017 წელს ევროპაში ჯანმრთელობის რეგიონალურ ოფისთან თანამშრომლობით შემუშავდა, “საქართველო - ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის პროფილი” და მოკლე ვერსია “საქართველო - ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის მოკლე მიმოხილვა”. საქართველო იყო ერთ-ერთი პირველი იმ ქვეყნებს შორის, რომელმაც მოამზადა მასალები აღნიშნული პუბლიკაციისთვის. ჯანმრთელობის გაზომვების და შეფასების ინსტიტუტმა (IHME), დკსჯეც-სთან ერთად მიზნად დაისახა ავადობის ტვირთის შეფასების გაუმჯობესება, დაავადებათა გლობალური ტვირთის (GBD) შეფასების არსებული მეთოდების გამოყენებით. ორი ინსტიტუტის თანამშრომლობის საფუძველზე ხდება მონაცემების, ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარება.

საქართველო წარმოადგენს ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის ქსელის ევროპის ჯანდაცვის საინფორმაციო ინიციატივის (EHII) წევრ ქვეყანას და უზრუნველყოფს ჯანდაცვის პოლიტიკის შესახებ ინფორმაციის გაუმჯობესებას. ის ხელს უწყობს ქვეყნებს შორის გამოცდილების გაზიარებას, მონაცემთა შეგროვებისა და ანგარიშების პროცესების ჰარმონიზაციას.

თანამშრომლობა საერთაშორისო პარტნიორებთან

ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს ადგილობრივ და საერთაშორისო სამთავრობო, არასამთავრობო და კერძო ორგანიზაციებთან ურთიერთობა წარმოადგენდა, კერძოდ: ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაცია, აშშ დაავადებათა კონტროლისა და პრევენციის ცენტრები, შიდსთან, ტუბერკულოზთან და მალარიასთან ბრძოლის გლობალური ფონდი, ვაქცინებისა და იმუნიზაციის გლობალური ალიანსი, ევროკავშირი და გაეროს სააგენტოები, მსოფლიო ბანკი, აშშ თავდაცვის დეპარტამენტი და საფრთხეების შემცირების სააგენტო, აშშ საერთაშორისო განვითარების სააგენტო, ინგლისის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სააგენტო, აშშ ვოლტერ რიდის სამხედრო კვლევითი ინსტიტუტი, ბლუმბერგ ფილანტროპის ინიციატივა, აშშ ჯანმრთელობის ეროვნული ინსტიტუტები, ვაშინგტონის უნივერსიტეტის ჯანმრთელობის გაზომვებისა და შეფასების ინსტიტუტი და სხვა.

ბროშურა მომზადდა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტროს ლევან საყვარელიძის სახ. დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის სამედიცინო სტატისტიკის დეპარტამენტის მიერ.

გამოქვეყნებული მასალებით სარგებლობის და მათი რეპროდუქციისთვის სპეციალური ნებართვა საჭირო არ არის. სასურველია წყაროს მითითება.

გამოცემასთან დაკავშირებულ საკითხებზე მიმართეთ შემდეგ მისამართზე:

თბილისი, კახეთის გზატკეცილი N99, დაავადებათა კონტროლის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი, სამედიცინო სტატისტიკის დეპარტამენტი

E-mail: pr.ncdc@ncdc.ge

ბროშურა განთავსებულია: www.ncdc.ge

გაიცემა უფასოდ